

BÖRZSÖNYI HELYKÖN

Irodalmi, művészeti, természetbarát folyóirat

VI. évfolyam 10. szám, 2011. október

"Áldjon meg az Isten mindenkit, aki az áldatlan magyar ugart tördeli."

Kísértés (Dénesi Ildikó faragványa)

Tartalom:

3. o.: Talán közelséged...; (Ketykó István verse)
- 4.-5.- o.: Október; Krém-színû; (Pongrácz Ágnes versei)
- 6.-12. o.: "Orcád veritékével" III. Dél-Hont a késõ középkorban; (dr. Koczó József helytörténeti írása)
- 14.-15. o.: Csend és cipõkopogás; Érzés közel; (Székács László versei)
- 16.-18. o.: Fusi; (Kovács T. István írása)
20. o.: Remény; (Csáky Károly verse)
22. o.: A fagy farkasai; (Szájbely Zsolt írása)
- 24.-26. o.: Kisasszony napján; (Ács Bódog írása)
- 28.-30. o.: Díszsírhely; Magánrendelés; (Kõ-Szabó Imre írásai)
- 32.-38. o.: Egy tiszta lelkû ember 4.: Tázlári hétköznapiak; (Petrozsényi Nagy Pál regénye folytatásokban)
- 40.-45. o.: Különleges olvasmányaim: Péter Péter és Petro Vacano; (Kovács T. István írása, Péter Péter versei)
- 46.-52. o.: A Vörösmarty és a Mikszáth család rokona, Nyéki Méhes Mózes (1885-1953); (Csáky Károly helytörténeti írása)
- 54.-58. o.: A Kádár-rendszer hétköznapijai; (B. Tóth Klára írása)
60. o.: Szógyár; (Elbert Anita verse)
- 62.-63. o.: Örvendetes...; (H. Túri Klára verse)
- 64.-66. o.: Könyvajánló: Átgondolt számvetés (Verasztó Antal „Évgyûrûk” címû kötetérõl); (Kõ-Szabó Imre írása)
68. o.: Kövületek; (Végh Tamás verse)
- 70.-72. o.: Várólista; (Pribojszky Mátyás írása)
74. o.: Közeleg az õsz; (Hörömpõ Gergely verse)
- 76.-78. o.: A tükör tojás; (Barna Krisztina meséje)
- 80.-85. o.: Bemutatjuk: Zseni kerekesszékekben; Százdi Sztakó Zsolt; Cserepes Andrea;
- 86.-89. o.: Névjegy: Dénesi Ildikó;
- 90.-95. o.: Beszámoló: Tehetségét a géneknek tulajdonítja: A nyolcvanéves fotográfus; (Kovács T. István képes beszámolója)
- 96.-97. o.: November, az élõk és holtak nagy napjai; (Borsi István írása)
- 98.-99. o.: Pályázatok;
100. o.: Gyászjelentés;
101. o.: Impresszum;

E havi számunkat az Erdélyben és Magyarországon élõ és alkotó Dénesi Ildikó munkáinak képeivel díszítettem.

Köszönet az alkotónak a képek közlési jogáért.

A Szerk.

KETTKÓ ISTVÁN

Talán közelséged ...

*Mert mindössze két házzal élsz távolabb tőlem
szinte áthallatszík szobámba hálóinged suhogása,
amikor estéknént későn ágyba zuhansz - fáradtan magadra húzod a takarót ,
szinte hallom sóhajod, mielőtt gyorsan elalszol - - -
Talán közelséged okozza a vesztém Anna! Talán ha száz házzal
messzebb érnének téged a hajnalok, akkor könnyebb lenne ...
Közél élsz, mégis - igaz láthatatlanul -, de fal van közöttünk ,
melyen csak verseim hatolnak át, ha ugyan elérnek hozzád ...
Talán közelséged okozza a vesztém Anna! Talán ha messzebb ébrednél,
a hajnalok nem lennének ilyen zaklatottak, mint ma is ...
Már megint ráébredtem az esőre és nem tudtam elaludni reggelig -
"nyereségem" mégis volt: verssorok szálltak fejemben,
majd megpihentek a fehér papírlapon - Istenem , hány évig
hiányoztak az ilyen hajnalok... hány évig aludtam át
úgy az éjszakákat, hogy sem asszonyi test, sem szerelem
nem óvott az árnyaktól. Mit bánom immár a magát tőlem megtagadó
feleséget; mit bánom , hogy szűzen fekszem és kelek!
De talán ha száz házzal messzebb érnének téged a hajnalok,
akkor könnyebb lenne, mert így szinte áthallatszík szobámba
hálóinged suhogása - színét mégsem ismerhetem meg
és amikor estéknént későn ágyba zuhansz nem takarhatlak be
félőn óvva és nem hallhatom sóhajod, mielőtt gyorsan elalszol ...*

Verőce, 1990. június 5.

PONGRÁCZ ÁGNES

Október

- születésnapodra -

eltelt
az első ötven év

fekete hátú varjak
és aranyos szárnyú gerlicék
meneteltek rajta

aztán elérkezett
az ötvenegyedik

ezüst-sugara nőtt a napnak
magához ölelte a holdat
az égen virágok nyíltak
s kék-színű álmokat fújta a szél

csillagok lobbantak...

*amikor délután elalszol
újra
szellő-lányok hintáznak az ágakon
- lerajzolom őket neked*

majd Téged nézlek
és ha felébredsz
a fehérrel szegett
kerek tükröd leszek

Krém-színû

...tudod, a Youtube-on még mindig Tom Waits-t
hallgatom...

a véreből sír fel az éj,
és lázas lesz köröttem minden apró-szellem,
amíg rekedt hangon énekel
a hitehagyott angyalok kara -
belül a bizsergés,
kívül a sötétség csendje -
égõ tûszúrások képei bújnak hozzám
a takaróm alatt,
átkarolom a semmit,
- fájni tud...
perelhetnék a Mindenséggel,
de inkább hálát adok,
és várom,
hogy ismét érezzem
azt a finoman fanyar gyöngyvirágillatot,
amit csak a te tested áraszt -
álomba ringatom magam:
újra ott vagyunk
- a széken
- a böglyökkel teli erdei réten
- a hátsóülésen
...a berkenyei szoba ajtajának a zárjában
elfordul a kulcs...

...tudod, a Youtube-on még mindig Tom Waits-t
hallgatom,
most éppen egy krém-színû keddről zenél nekem..
és igen..
...azt gondolom,
hogy a krém-színû kedjdeidet is szeretni fogom...

Dr. KOCZÓ JÓZSEF

„Orcád verítékével” III. Dél-Hont a késő középkorban

Változó települések

A XIV. század első felének írásos forrásai lakott, lakatlan és talán soha nem lakott földdarabokra ugyanazt a kifejezést használták: *terra – föld* vagy *possessio – birtok*. Gyakori még a *villa – falu* elnevezés is. Később a lakott helyek legelterjedtebb elnevezése a *birtok* lett, a *falu* kifejezést csak ritkán használták. A *föld* szót egyre inkább csak lakatlan területek jelölésére alkalmazták. A XIV. század elejéig az egy-két házat és a hozzájuk tartozó gazdasági épületet magában foglaló település neve *praedium – prédiium* („földesúri üzem”). A XIV. század végétől a XIX. századig a *prédiium* kifejezés fennmaradt, *puszta* jelentéssel. Az egykor lakott, később már pusztán álló földekre használták, vagyis az egykori szolgatelepülésekre, amelyeket lakóik elhagytak.

A XV. században nem egyszerű a *pusztásodás* meghatározása. Dávidrévét 1447-ben birtokosai nevezték pusztának, 1465-ben birtokként említették, pedig aligha települt újra. Az ellentmondást bizonyára az okozhatja, hogy a mai Letkés határába olvadt egykori település az önálló életet élő puszták közé tartozott, azaz még nem olvadt be egy másik falu határába, vagyis nem vált annak tartozékává. 1481-ben külön tartották számon bor- és gabonakilencedét és tizedét, melyeket a tölgyesi jobbágyok elvittek. Dávidréve és Ság puszta földjeire és erdeire a letkésiek is *rájártak*.

Míg a külső pusztásodás, azaz a puszták kialakulása leginkább a XIII. században zajlott le, és a XIV. század első felére jórészt lezárult, a belső pusztásodás a késő középkor jellegzetessége volt, a XV. századtól egészen a Jagelló-kor végéig tarthatott. Az 1520-as években készült a damási vár leltára és tartozékainak urbárium. Az urbárium nem teljes, ugyanis Damás falu hiányzik belőle. Szobon e szerint 8 elpusztult ház volt, Letkésen 13, melyet nem lakott senki, továbbá volt itt 9 pusztatelek is, Tölgyesen szintén 5 pusztatelek és egy puszta ház állt, Helembán pedig 14 lakatlan házat számláltak össze.

A középkori falukép

A falvak belterülete a mainak töredéke volt csupán. Rendszerint egyetlen utcából álltak, melléje épültek a telkek. Ezt a települési módot nevezik útifalunak, szalagtelkes településrendnek. Egy XVI. század eleji határjárás ilyennek írja le Baráti és Bernece községeket. A középkorban egymástól talán kőhajításnnyira fekvő Bernece és Baráti 1744-re teljesen összeépült. A határjárás idején a két falu egyetlen észak-déli utca két oldalán feküdt, csak nem egymással szemben, hanem ahol az északabbra lévő Baráti véget ért, ott kezdődött a délebbi Bernece. A telkek és a rajtuk álló házak nem álltak olyan rendezetten és szorosan egymás mellett, mint a jobbágyfalvakban. Ez nem lehetett honti sajátosság, általában az ország kismemesi települései lazább szerkezetűek voltak a jobbágyfalvaknál. A bernecei utcarészen egymás mellett álltak a nemesi kúriák, valószínűleg az utca vonalától kissé beljebb, rendezetlenül. Ezt a belterületi utcarészletet *Nemesszernek* hívták. A házak a helyileg fellelhető építőanyagból készültek. Túlnyomórészt paticsból, gerendából épültek, a kőház ritkaságszámba ment. Oklevél említi, hogy a közeli Szete XIII. század végi feldúlásakor Kázmér fiai 40 faházat vittek el saját birtokaikra. Ha szükséges volt, és nyílt rá lehetőség, alapincézték a házakat. Peröcsényben középkori lehet a falu belterületén előbukkant, 6x3,6 méteres dongaboltozatos szabadba nyíló bejárattú köpince.

A birtokviszonyok változása

A megye nyugati részén elég nagy területen a Lévai Cseh család volt a földesúr. Mivel néhány községünket is birtokolták, érdemes kissé részletesen körüljárni a család gyökereit!

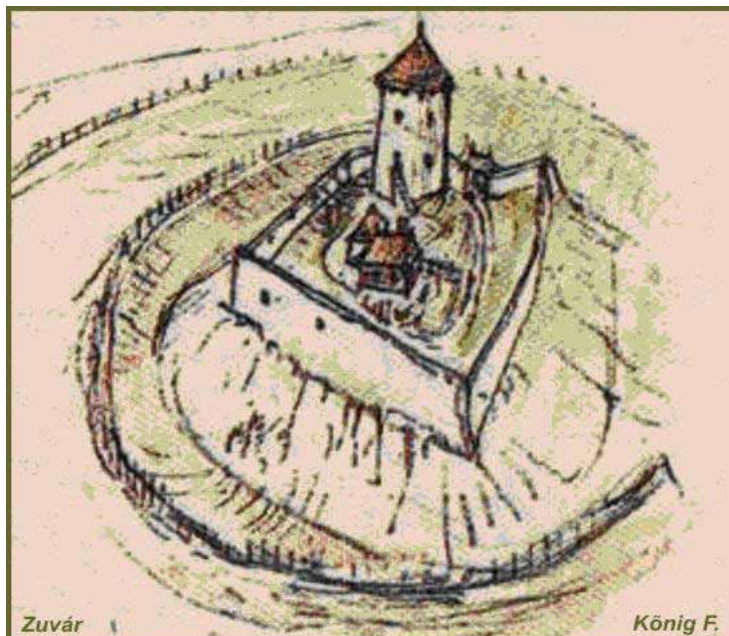
1412. november 6-án, Visegrádon kelt oklevél szerint Garai Miklós nádor felkéri a garamszentbenedeki konventet, hogy Forgách Miklóssal és Kistapolcsányi Gergellyel szemben András nap nyolcadára idézze meg Lévai Cseh Pétert birtokosztás, többek között Sagh másként Twlges birtoka ügyében. Miklós anyja ugyanis Neste volt, Bede leánya unokájának, Fülöp fia Tamásnak leánya. Gergely pedig emez Tamásnak testvére, Péter pedig ugyanezen Bede fia /Sárai/ Péter fia /Sárai/ László fia. (DL 58886) Lévai Cseh Péter, a későbbi erdélyi vajda tehát a XIII. században Ság/Tölgyesen birtokló Egyed ükunokája volt!

Mit érdemes megjegyezni a híres-hírhedt Lévai Cseh család eredetéről, történetéről? Zsigmond király (1387-1437) uralkodása kezdetén, 1387. november 19-én Sárai Péter fia László mesternek, udvari vitézének és Csókakő várnagyának királyi adományba adta a Hont megyei Hrussó várát tartozékaival és a Nyitra megyei Nagyszelcsénnel együtt. Sárai László a következő év április 17-én mindezeket és Pásztót valamint Szakállost, ősi birtokait visszabocsátotta a király kezeibe Léva váráért és a hozzátartozó Bars, Csütörtökhely és Báth helységekért.

Sárai László fia Péter 1395-től a Lévai nevet használja, 1399-től Sárói Cseh Péter majd Lévai Cseh Péter. Mindvégig Zsigmond király odaadó híve, életének nagy részét a királyi udvarban töltötte. Közismertek voltak erőszakoskodásai. 1435-ben a király a főajtónállói méltóságra emelte, 1436-ban barsi és szolnoki főispán, egyúttal erdélyi vajda. Politikai és hadi elfoglaltsága mellett a birtokszerzésről sem feledkezett meg. Barsban a lévai nagy uradalmon kívül övé volt Revistye vára. 1428-ban Léva vár és város, Csank, Kér, Benczháza, Vinár, és Báth helységekre új királyi adományleveleket szerzett. Bars megyei birtokain kívül Komárom, Hont, Nógrád, Bodrog, Fehér, Tolna, Vas, Valkó és Pozsega megyében szerzett birtokokat úgy, hogy a XV. század vagyon-összefoglalói között a legelső helyek egyikét foglalja el. 1435-ben a király egy egész bandérium, 500 fegyveres kiállítására kötelezte.

Vidékünkön is szerzett birtokot. A hamis pénzverésért elítélt Salgói Miklós halála után birtokait Zsigmond király 1437-ben elzálogosította az erdélyi vajdának. Az Alsó-Ipoly völgyéből, a Börzsöny vidékéről Mikola, Peröcsény, Orzsány és Szokolya – mint összefüggő birtoktest – így a lévai vár uradalmához került, melyhez még a nógrádi Jenő és több Ipoly jobb parti falu is hozzátartozott.

Szervezetüket tekintve a királyi váruradalmak nem sokban tértek el a magánkézen található nagybirtoktól. Élükön a várnagy (*castellanus*) állt, aki minden szempontból a tulajdonos, azaz a király helyettese volt: a vár katonai parancsnoka, az uradalom gazdaságilag felelős vezetője. Utóbbi minőségében részben gazdasági rutinfeladatokat látott el, behajtotta a földesúri járadékot. Gondoskodnia kellett a vár karbantartásáról is, amibe a XIV. század elején az is beletartozott, hogy sok vár viselte falain és tornyain a trónharcok nyomát, s a sérüléseket ki kellett javítani. Kötelessége volt az uradalomban található utak, hidak és révek fenntartása, vámjuk behajtása, általában a birtok jövedelmének emelése. Például új falvak telepítése révén vagy a birtokközpontok kezdetleges kézműparral és kereskedelemmel bíró kisebb várossá történő kiépítésével.

A titokzatos múltú Ipolydamásd-Zuvár

<http://jupiter.elte.hu/ipolydamasduvar/zuaralaprajz3.htm>

Amíg a Lévai Cseh család birtokában 1388-ban 11, 1504-ben már 20 községet sorolnak fel a lévai vár tartozékaként. Környékünk közelebb eső váraihoz, Damásdhoz és Drégelyhez csupán néhány község tartozott. Hídvég és Visk várának tartozékairól nem is tudunk. Ezeknek minden valószínűség szerint csupán erődítmény jellegük volt, meghatározott cél érdekében épültek, s nem alakultak ki várbirtok-központokká.

A Peröcsény határában álló Salgóvárnak is ilyen szerep juthatott, mely a Börzsöny hegység nyugati szélén, kiemelkedő sziklacsúcson áll. A szakirodalomban is gyakran összekeverik a Nógrád megyei Salgóval. A háromrészes vár összterülete 0,23 ha. A felsővárat az erősen kiemelkedő sziklafokra emelték, legnagyobb átmérője mintegy 25 m. A hosszan elnyúló középső vár magában foglalja a felsővárat. Legnagyobb átmérője kb. 80 m. A legalsó rész a középső vár északnyugati oldalán található. Az erősen romos állapotú várban helyenként egy-két méter magasan állnak a falak, az alsóvárat azonban épülettörmelék, ledőlt faltömb borítja. A vár – a gyér régészeti anyag tanúsága szerint is – a XIII. század második felében épülhetett. Építtetőjét nem ismerjük. A források 1331-ben Dobi Demeter királyi várnagyot említik. 1388-ban Szécsényi Kónya fia Simon szerezte meg a várat. Utolsó ismert tulajdonosa Salgói Miklós, aki hamis pénzverés gyanújába keveredett, emiatt 1424-ben Zsigmond király elkobozta három várát, s közülük Salgót le is romboltatta. A várnak a török háborúk idején már semmilyen szerepe nem volt.

A XVI. század elejéről fennmaradt a damásdi várhoz tartozó négy falu: Szob, Letkés, Tölgyes és Helemba szolgáltatásainak jegyzéke.

A damásdi vár rekonstrukciós rajza

<http://jupiter.elte.hu/ipolydamasddamasd/damasdalaprajz3.htm>

Damásd várát és Buza Balázs nevű várnagyát – aki egyben Bersen-i ispán is volt – először 1361-ből említik. 1518–1523 között keletkezhetett a Werbőczy István iratai között fennmaradt jegyzék a vár felszerelési tárgyairól és tartozékainak szolgáltatásáról. Korothna-i Péter damási várnagy által Horwath Gergely várnagy kezébe adott javakról készített átadási leltárnak bennünket érdeklő része: miből élt a királyi vár népe? Damas vára birtokainak jövedelmét, vagyis a várnak, mint földesúrnak járó jobbágyi szolgáltatások összességét tekintetes Horwath Gergely várnagy a következő *urbárium*ba foglalta:

Előszőr *Zob:*

A telken lakók, háztulajdonosok és zsellérek összesen 51

Elhagyott ház /lakatlan/: 8

Szt. Miklós ünnepén minden ház után, melyben laknak kell fizetni 14 csirkét és kerek kenyeret 28 darabot

Karácsony ünnepén pedig kiki tartozik fizetni 14 kappant kerek kenyeret 28 darabot

Húsvét napján tartoznak fizetni 2 bárányt 7 sajtot 58 tojást 23 kenyeret és kilencedet kötelesek adni minden terményből: zab, árpa, stb fejenként.

Az országos adó /dica/ jelenleg Szt. Jakab apostol vigiliáján fizetendő.

Péter várnagy felvett erre forintot 19 Korothna-i ugyanezen lakosoktól átvett termést, kalangyát 20 *1. szénarakás, boglya; 2. learatott, kékébe kötött s összerakott gabona, kereszt*

Lethkes

Van jobbágytelek 18

Lakatlan, elhagyott ház 13

Elhagyott, nem művelt telek 9

Adományok:

Karácsonykor tartoznak adni minden egész telkes háztól kappant 1 kenyeret 2

Húsvétkor minden egész telek után tojást 8 sajtot 1 kenyeret 2 bárányt 2

Szent László ünnepén telkenként dénárt 2 kenyeret 2 csirkét 1

Szt. Márton ünnepén minden lakott ház után tartoznak adni fertál zabot 1

A mondott birtokról Korothna-i Péter felvett kilencedgabonát-kalangyát 22

Korothna-i az adózás napján Szt. János vigiliáján felvett 19 frt. 25 dénárt.

Thelges

Thelges birtokon egész telkesek, házban lakók 5

Elhagyott ház 1

Zsellérek 12

Adományok, melyet tartoznak adni minden telkes Szt. György napján 22 dénárt

Szt. Mihály arkangyal ünnepén 11 dénárt

Húsvétkor minden telkes tartozik adni sajtot 8 tojást 8 kenyeret 1

Szt. Márton ünnepén minden telkes csirkét 1 kenyeret 1

Karácsonykor 2 ház együtt csirkét 1 kenyeret 1

Korothna-i Péter felvett kalangyát 14 kopét 15*

A jelen adózáskor felvett forintot 14

**Valószínűleg kepe, azaz a kereszt négyszeresét, a kalangya kétszeresét kitevő gabonarakás.*

Helemba birtok

Házban lakó egész telkes 21

Elhagyott, üres ház 14

Adományuk:

Szt. Kelemen pápa ünnepén minden telek csirke 1 kerek kenyér 2

Karácsonykor minden telkes kappan 1 kerek kenyér 1

Húsvétkor 8 ember ad sajtot 1 kerek kenyér 2 tojást 8 bárányt 2

Gabonából, rozsból, mindenből és a borból is kilencedet tartoznak fizetni.

Korothna-i felvett kalangyát 16

Korothna-i felvett forintot 6

Damas vára tartozékaiban tehát van jobbágy 104

Elhagyott ház, lakatlan 37

Korothna-i Péter felvett adót forintot 58 dénárt 25

(Budapest Egyetemi Könyvtár Kézirattára, LEO 262. Közli: KORCSMÁROS, 1995. 10-12. o.)

A nagybirtokrendszer kialakításának másik tényezője az egyház volt. Hont megye ebből a szempontból – Esztergomhoz való közelsége révén – területileg nagyon is alkalmas lett volna az érsekség és a káptalan birtokkomplexumának kialakítására. A XIII. század végére Bajta, Bernece, Börzsöny, Gyerk, Kemence, Szalka, Szete már a káptalané, valamivel később a Tölgyesnek nevezett Ság egy részét is birtokolja. Ezzel birtokszerzései be is fejeződnek, a következő évszázadokban csak egyes kisebb részjóságokkal gyarapszik vidékünkön az esztergomi káptalan vagyona.

Az 1230-as évek elején alapított sági premontrei prépostság adománybirtokává vált környékünkörül: Parassa és Tesmag. Nagybirtok kialakításra való törekvésről itt nem beszélhetünk.

1352-ben I. Lajos király telepíti le a pálosokat a Börzsöny rengetegében, Nosztrán.

Hont megye községeinek alig negyedrésze tartozik várbirtokhoz, illetőleg egyházi vagyonhoz (vidékünkön ez az arány magasabb lehet), így tipikusan kismemesi megye. A váruradalmak és az egyházi birtokok csupán a kismemesi községek közé ékelődnek, s terjeszkedésük abban jelentkezik, hogy magvaszakadás következtében, adományozás révén olyan birtokokat szereznek, amelyek a megyebeli nemesség számára amúgy is elvesztek.

A földet művelők életmódja

Vidékünket a vegyes gazdálkodás, a szántóföldi növénytermesztés és állattenyésztés jellemezte, mely a Börzsöny falvaiban erdőéléssel egészült ki. A gazdálkodás egysége a jobbágyi vagy nemesi telek volt, melyen a hagyományos háztartási keretek között zajlott az állattenyésztés és földművelés. A háznép ellátásáról maguk gondoskodtak, a fő termékek, termények mellett minden szükségset megtermeltek.

A lakosság döntő többségének mindennapjait az agrártermelés tette ki. Korszakunkban jellemző a már korábban említett szabályozott talajváltós rendszer. A korban még élt az az elv, hogy a *hold* csak a szántók mérésére szolgált, ami akkora területet jelölt, amennyit egy ember egy ekével egy nap alatt felszánt.

Gabonát minden településen termeltek, kedvező és kedvezőtlen viszonyok között egyaránt. A szántóföld állandó tartozéka volt a falvaknak, birtokrészeknek, telkeknek. A szántóföldi művelés a külső telkeken és pusztákon folyt. A legalapvetőbb gabonaféle a búza volt, termesztése általánosan elterjedt. Az igénytelen kölest is vélhetően mindenütt termelték.

Mint láttuk, a XVI. század elejéről fennmaradt damásdi vár urbáriumuma szerint a hozzá tartozó falvakban többféle gabonát termeltek. Külön kiemelték Helembán a rozst, Szobnál a zabot és az árpát, Letkésen a zabot, melynek helyben használatos mértékegysége a fertály volt (¼akó, kb. 13,5 l). Zabot, mivel a lótarítás elengedhetetlen feltétele volt, mindenütt termesztették. A várnak szolgáltatandó gabonák között ezért is kapott kiemelt fontosságot. A közelben egy évszázaddal korábban Peröcsény és Kemence közötti völgyben tesznek említést gabonatermesztésről és szalmakazlakról. A cséplés a házaknál történt. 1479-ben egy ganádi birtokrész gabonakilencedét háztól vitték el a hatalmaskodók.

A középkori kertgazdálkodást másképp kell elképzelnünk, mint amilyen az manapság. A határjárásokban említett körtefák a faluhatár legszélén álló vadgyümölcsfák lehetnek. A gyümölcsöskert ritka lehetett, többnyire egyházi birtokosok, kolostorok, monostorok birtokában állhattak. Nem igen érthetett ezek gondozásához az egyszerű földművelő. Néha azonban magánosok földjén is említenek gyümölcsfákat.

A házak mögött fekvő kertek termelvényeiről sem tudunk sokat, vélhetően hüvelyeseket és káposztát termeltek bennük. A káposzta fontos étkezési alapanyag, táplálék volt, magában és hús mellé köretnek rendszeresen fogyasztották. Télen az egyetlen lehetséges vitaminforrás volt a savanyú káposzta. Barátiban Zira László káposztáskertjéről tesznek említést, amely a baráti patakmalom mellett feküdt.

A talajváltós művelési rendszer egyszerre volt földművelési és állattenyésztési rendszer. Az állattenyésztés nem szorult vissza. A XIV. században az addigi alacsony marhák – melyek ősei még Árpád népével együtt érkezhettek – helyébe valószínűleg a kunok által meghonosított nagytestű barmok léptek. Lovakat nagyobb számban elsősorban nemesek kezén említenek, de a lótarítás nemcsak a gazdagok kiváltsága volt. Jobbágyok lovairól is van tudomásunk, ők azonban szántásra és fuvarozásra inkább ökröket használtak. A marhákat vélhetően istállózó tartással nevelték.

Juhokról a forrásokban kevesebb az említés, noha számuk még a marhákét is felülmúlhatta. Bernecén a XVI. század első felében Szent György napkor az egész falu két bárányt adott földesurának, karácsonykor minden egész telkes jobbágy egy kappant, egy csirkét, az egész falu együtt pedig egy disznót. A disznótarítás környékünkön a makkoltatás lehetősége miatt jelentős lehetett. A félvad kondákat még télire is kint hagyták az erdőben.

Az állattenyésztéshez szükséges legelőket, kaszálókat a határjárásokban is sűrűn említik, de a mezei kihágásokról is gyakori a feljegyzés. Az igavonó ökrök és a lovak téli ellátásához szükség volt a szénára. Ha valaki tilosban legeltette marháját, a tilalmas föld tulajdonosának joga volt a marhákat elhajtani, és csak a kár megtérítése után volt köteles visszaszolgáltatni. A szőlőművelés és a bor előállításának fáradságos munkáját a szőlőbirtoklásnak és -művelésnek az Anjou-korban szabadabbá vált formái, a jobbágytelek rendszernél sokkal szabadabb jogi feltételei némileg ellensúlyozták. Jelentősebb szerepet vidékünkön a saját fogyasztásra termelés játszhatott. 1397-ből az esztergomi káptalan egyházmegyei látogatásában tesznek említést Baráti bortizedéről, melyből részt kap a plébános is. Ebben az esztendőben Damas bortizede is a káptalané. Gyerken a XIV. század végén történt szőlőtelepítésről, Peröcsény szőlőhegyéről, a közelmúltban talált középkori pincéjéről, a damásdi váruradalom falvai közül Helemba borkilencedének valamint a XV. század második felében Ganádon ugyancsak borkilencedről történt említések alapján alkothatunk képet a vidéken folyó szőlőművelésről, bortermelésről. A jobbágyság életkörülményeiről szóló oklevelek hézagosak és szétszórtaak, nem alkalmasak arra, hogy Hont megyéről vagy szűkebb pátriánkról átfogó képet rajzolhassunk. A jobbágykötelezettségeket magukba foglaló oklevelek ugyanis különböző időpontokban keletkeztek, nem ritkán évtizedek, évszázadok kimaradásával. Szerencsére, környékünkre vonatkozó két urbárium fennmaradt a XVI. század elejéről.

Oklevelek a jobbágyok kötelező szolgáltatásairól

Az esztergomi káptalan falvainak urbárium (DL 48305) többek között Bajta, Bernece, Kemence, Leléd, Szalka és Szete kötelezettségeit, míg a damásdi vár urbárium Szob, Helemba, Letkés, Tölgyes jobbágyi szolgáltatásait tartalmazza. Érdemes az egyes települések és a két dokumentum előírásai közötti összevetést megtenni, mely alkalmas néhány következtetés levonására is.

A káptalan urbáriumában nyolc község adatainak – a fenti településeken túl a közeli Kisölved és /Garam-/Kövesd – összehasonlításából kitűnik, hogy míg az egy jobbágyra eső teleknagyság Szalkán a legkisebb, az egy jobbágyra eső pénzadó itt a legmagasabb. A természetbeni szolgáltatások is jelentősek, így például egy egész telek után évi 8 tojást kell adni. A csak egész telkes jobbágyok által lakott Bajtán és Leléden viszont a legkisebb a tojásadó, 2-2 darab évente; Bajtán a pénzadó is a legalacsonyabb – 19 dénár. A többi öt községben egy-egy jobbágytelken 2 – 3 $\frac{1}{2}$ jobbágycsalád él, s egy-egy jobbágy évi 24-35 dénárral adózik, egy-egy telek 4-8 tojással. Kemencén és Berneceán a szokványos kenyérkalács-, gida-, sertés- és termésadón kívül viasz- és borsadóval is találkozunk. Szalka, Szete, Kemence és Bernece nagyobb adótételeiből adódik a következtetés: a magasabb életszínvonalat feltételező adó az említett községeken keresztülvezető kereskedelmi útvonallal hozható összefüggésbe.

Berneceán 38 jobbágyra 11,5 jobbágytelek, Kemencén 52 jobbágyra 15 telek jutott, az átlagos teleknagyság tehát negyedtelek körül járt, csak néhány féltelkes jobbágy élhetett rajtuk kívül e falvakban. Berneceán nem írtak össze zselléreket, Kemencén mindössze tízet, ez azt jelenti, hogy minden ötödik jobbágyháztartásra jutott egy zsellércsalád. A damásdi uradalomhoz tartozó Tölgyesen magasabb volt a zsellér aránya: 13 telkes jobbágyra 12 zsellér jutott.

Tringli István Pest megye a késő középkorban című tanulmányában az esztergomi káptalanhoz tartozó Kemence és a damásdi várhoz tartozó Tölgyes éves jobbágyi szolgáltatásait veti össze. Kemencén évente háromszor kellett földesúri adót fizetni: Szent György (ápr. 24.), Szent Mihály (szept. 29.) napján és karácsonykor. Tölgyesen öt ilyen alkalom volt: az országosan is szokásos három kemencei napon túl húsvét és Szent Márton (nov. 11.) napja. Készpénzt kétszer fizettek a kemenceiek: Szent György napkor 62 dénárt, Mihály napkor ennek felét, azonban az egykor szokásban volt Mihály-napi „megvendéglést” a szolgáltatási jegyzék készítésének idején már 100 dénárral váltotta meg az egész falu. A pénzösszegek egy egész telekre vonatkoztak, a töredéktelkesek természetesen telkük arányában fizettek. A tölgyesi egész telkes jobbágy (ami csak fogalom, hiszen könnyen lehet hogy féltelkesnél nagyobb telket bíró nem élt a faluban) ennél kevesebbet fizetett készpénzben: Szent Györgykor 1 sajtot, 2 kalácsot, 4 tojást adtak, ilyenkor az egész falu 1 bárányt is szolgáltatott. Szent Mihály napján a kemenceiek természetben nem fizettek, karácsonykor 1 kappant, és 1 csirkét meg 2 kalácsot adtak, együttesen pedig az egész falu 1 borjút, 2 font borsot, 4 font viaszt, 1 disznót, és 4 sót adott. Tölgyesen Szent Mihály és Szent György napján csak készpénzt fizettek. Húsvétkor 8 sajtot, 8 tojást, és 1 kenyeret adtak, karácsonykor pedig 1 csirkét és 1 kenyeret. A tölgyesi urbáriumából nem derül ki egyértelműen, hogy a beszolgáltatott mennyiségek egy egész telkes jobbágyra, vagy általában a telkes (töredéktelkesre is) vonatkoznak-e. A damásdi uradalomban úgy tűnik, hogy nem kellett robotolni. A kemenceiek viszont a kövesdi malomhoz és a majorságba jártak robotolni, ami szénakaszalásból és

fuvarozásból állt. Kilencedet és tizedet mindkét helyen fizettek.

Mentességekben, kedvezményekben elsősorban az új telepések részesültek, a vámok fizetése alól részben az áru fuvarozó jobbágyságot mentették fel. Gyerken az 1384-ben szőlőt telepítők a tizedfizetés alól nyolcévi mentességet kaptak. Az esztergomi káptalan népei 1239-től vámmentesek, s 1438-ban a kamara haszna fizetése alól is mentesülnek. A sági prépostság jobbágysái 1275-től nem fizetnek adót (collectát).

Felhasznált irodalom:

Bakács István: Hont vármegye Mohács előtt. Budapest, 1971.

Fügedi Erik: Ispánok, bárók, kiskirályok. Magvető Könyvkiadó, Budapest, 1986.

Koczó József: Vámosmikola és környéke. Honti Füzetek 6. Vámosmikola, 2004.

Koczó József: Sagh alias Twlges. Ipolytölgyes község történeti és néprajzi képe. Honti Füzetek 7. Ipolytölgyes, 2005.

Korcsmáros László: Ipolydamásd története 1262 – 1990. Kézirat. Ipolydamásd, 1995.

Pest megye régészeti topográfiája XIII/2. k. A szobi és a váci járás. Szerk.: Torma István. Magyarország Régészeti Topográfiája 9. Budapest, 1993.

Tringli István: Pest megye a késő középkorban. In Pest Megye Monográfiája I/2. A honfoglalástól 1686-ig. Szerk. Zsoldos Attila. Budapest, 2001. 75-194. o.

A dolgozat része a Pro Renovanda Cultura Hungariae Alapítvány „Unger Mátyás Emlékére” szakalapítvány által támogatott Az Alsó-Ipoly mente történeti földrajza – az államalapítástól a XX. század végéig című pályamunkának.

SZÉKÁCS LÁSZLÓ

Csend és cipőkopogás

csonthéjas leszek, zuzogós, zöld
burok szárad, foszlik rólam

ablakpárkány, őszi
pillanataim szédítőek,
nem mosok ablakot,
bim-bam,
a létra létra marad, fokai rohadtak

látom, valakiről héját veri az élet,
nem kért testvéremmé, nyakkendőből
félkész panírban ábrándozva,
friss sülésről,
... vagy csak szalonna és hagyma,
és csöpp-csöpp

dióbél aggyal vált hasonlatossá

... még nem tudom, mandula vagy
mogyoró legyek, ...ha végül is levernek

revolúció, revolúció, ... mit is jelent,
... örlemény lesz mindenből,
ízésítő a télben, az üres lábas alján

chili, ...tényleg, chilit ültessetek

lassan csikorognak a kapuk, nem
érezem már, hogy a sötétből előttem,
vagy mögöttem dördülnek rám,
... bezártunk, ... kizártunk

szögön vár rám kabát, köd és a kalap

Érzésközel

Kődarab zúzódik ujjaim között,
hangtalan roncsolom.
Porát hintem hamvasztása után.

Belegondolok.

Láváját leképezném,
ahogy szálakká kócolja szét a szél,
de nem találom.

Átnyúlok, átemelem ebbe a világba.

Az énem. Te vagy a feltámadás, az élet.
Kérdőjeled nincs, nem ismerem.

Konok tettek küldik az ezüstöket,
árad habzik az ellenek között.

Az időm mérem, ritmusom csitul
az óra ketyegéshez. Pontosan.
Nem kések, már nem sietek.

Nem kell beállítani.

Felkelsz, lenyugszol, fényesedek.
Mondtad, merre, merre.
Közben énem kavicsá gömbölyítem.

KOVÁCS T. ISTVÁN

Fusi

Kenderesi Kiss László, a vidéki lap riportere éppen befejezte a Nádasok világa című természetvédelmi riportját. Gádori Béla a fotóriporter is elkattintotta az utolsó felvételét, aztán megkérdezte:

-Mehetünk Laci?

-Mehetünk. Még ma le akarom adni ezt az anyagot.

-Rövidre írd, hogy legyen helye a fotóimnak.

-Ahogy lehet. Meg kell értened, hogy ez színes riport lesz a hétvégi számban.

-Hm.- Marrantott egyet Gádori, a mackómozgású fotós, s közben a csomagtartónál matatott.

-Mit raksz oda? -kérdezte Kiss.

-Vadkacsa. A nádasgazda adta-nevette el magát.-Repi -tette hozzá kuncogva.

-Nem kellett volna elfogadni.

-Mindenkinek elfogadta. A megyei tanács elnökhelyettese is -morgott vissza Gádori.

Már a kocsiban ültek, amikor újra megszólalt.

-Képzeld! Míg te ott a kunyhó előtt a fővadászt faggattad, én ott álltam a sorban mint egy kis szürke veréb, az éppen szemlét tartó öltönyös, nyakkendős fejések közt. Gondoltam, ha már ott vagyok, róluk is kattintok néhányat. A nádasgazda osztogatta nekik a tiszteletükre már hajnalban kilőtt kacsákat. Azok meg mindjárt átadták a sofőröknek, akik szaladtak vele a kocsinhoz. Végül a nádasgazda odaért hozzám. Láttam, hogy zavarban van, határozatlan. Úgy mozdultam, mintha le akarnám fényképezni, becsomagolt kacsával a kezében.

-Hát, akkor a fotós elvtársnak is -mondta zavartan, és nekem is adott egy szárnyast.

Kiss elnevette magát.

-Te! -szólalt meg ismét Gádorosi, mikor a járási székhely központjába értek és megállította a kocsit.

-Mi van?

-Valami fusi is kellene még.

A szerkesztőségben sokféle ember gyűlt össze. Lelkesek, hívatástudók, protekciósok, vénrókák, nagyobb karrierre váró fiatal csikók. Örültek, dicsekedtek és a mellékes honorból fröccsözni hívták a kollégáikat, ha egy országos lap leköszölte valamelyik írásukat, noha más szerkesztőségnek is dolgozni tiltott dolog volt. Ezzel szemben majdnem mindenki írt, mert a vidéki lap a harmadik fizetési kategóriába tartozva, egyáltalán nem kényeztette el a toll ifjút, de még az idősebb mestereit sem. Legjobb volt a vállalatok, a szakmai szervezetek lapjaiba írni, amiket nem olvasott a szerkesztőség vezérkara. Vagy talán más sem, de legalább fizettek a cikkekért.

-Igyekezniünk kellene, mert még ma le akarom adni ezt az anyagot -sóhajtott Kenderesi Kiss László, de aztán engedett.

-Fordulj be a központi élelmiszer áruház elé. Bemegyünk.-mondta.

-Én felteszek néhány kérdést az üzletvezetőnek, te meg lefényképezed őt és a gondolák közt is csinálsz néhány felvételt. A riportot leadjuk Gyöngyinek. Ő majd lehozza a Szövetkezeti Krónikában.

-Ó, hát én nagyon örülök maguknak-köszöntötte őket odabent az üzletvezető asszony. -Ám sajnos leltározunk, valamit még el kell rendeznem a kartársak közt. Ha várnak itt az irodában, addig küldök egy kávét. Fogadják szívesen.

A kávét csinos, fiatal lány hozta be. Mosolyogva tette asztalra a csészéket és a főnökasszony nevében ő is türelmet kérve, kiment az irodából.

-Hű!-lelkendezett Gádorosi. Micsoda nő! Ha én ezt...- de nem tudta folytatni, mert ismét megjelent a bolt nagyszasszonya.

-Maguk ilyen szép lányokkal csábítják a vevőket?-kérdezte Kiss.

-Sajnos, már nem sokáig. Szombaton lesz az esküvője és elköltözik a férjével. Node, még egy pár perc türelmet kérek-szabadkozott a főnök. Küldhetek valami üdítőt esetleg?-kérdezte elmenőben.

A szerkesztő urak köszönték szépen. Küldhetett. Ismét a lány hozta be a frissítőt. -Hajjjaj! -nézett rá évődve Gádorosi.

-Hallom, hogy már magáról is lecsúsztunk.

A lány arcáról eltűnt a mosoly. Szótlanul összeszedte a kávéspoharakat, nem engedte magát lefényképezni és szótlanul távozott.

Végül mégis elkészült a riport, indulhattak a szerkesztőségbe.

-Hülye-mondta néhány kilométer után Kiss.

-Neked meg mi bajod?

-Leégtünk. Micsoda beszéd az, hogy magáról is lecsúszunk?

Gádorosi csak nevetett. Kiss pedig már a nádasról szóló riport indító mondatait kezdte fogalmazni magában. Ha beérnek, azonnal odaül az írógéphez-gondolta. Csak valami váratlan ad-hoc esemény miatt ne kapják el, mert a déli értekezlet után már alig lehet valakit bent találni. Ilyenkor alkalmi tudósítókra vadásznak a rovatvezetők, akiket ugrasztani lehet egy váratlan eseményhez.

Nem volt szerencséje.

-Jó, hogy jössz -fogadta a bejáratnál a rovatvezető. Már a Nádaskocsmába is telefonáltunk. Azonnal menj be Radnai főszerkesztő-helyetteshez.

-Mit akar?

-Fegyelmi bizottságba javasoltunk. Ott ülnek már, csak téged várnak.

-A fenébe! Rá vagyok hangolva a riportra. Azonnal a géphez kell ülnöm-próbált kibújni a kellemetlen feladat elől.

-Ez az irigy Bobek Juci feljelentette a Miskolci Irént, hogy olyan cikket írt egy országos lapba, aminek az ötletét tőle lopta el.

-És ehhez a hülyeséghez pont én kellek?

-Mit akarsz? Csendest is beneveztük.

Fontoskámát. Gondolom, hogy az még örül is.

Irén kis filigrán termetű lány volt, aki gyakran nyitott be Kenderesi Kisshez munka közben azzal a kívánsággal, hogy masszírozza meg a hátát.

-Masszál meg- szellemeskedett ilyenkor. Kiss épp a napokban mondta fel ezt a kellemes szolgálatot azon szavakkal, hogy;

-Gyermezem, keress magadnak egy független masszört, mert neked a hátadból is valami olyan sugárzik, amitől nem sokáig tudok jól állni magamért. Csakhogy, te házinyúl vagy. Értessz, ugye?

Radnai, a főszerkesztő helyettes éppen elkezdte Miskolci korholását, amikor Kiss belépett az irodába. Irén, a kollégák előtt csak azzal próbálta menteni a becsületét, hogy ő a saját ötletét írta meg. Mást nem mondott, csak szúrós szemmel méregette a főnököt.

-Tőlünk kapja a fizetését és azért másnak dolgozik.-ripakodott rá Radnai, majd folytatta:- A havi teljesítménye alig éri el a kötelező penzumot, de azért idegen lapnak is ír.

Aztán olyan mondat következett, ami erősen próbára tette a kollégák nevető izmait, s hősiesen próbálták magukat visszatartani. Ettől a testes, elpuhult embertől, akit valamelyik jóakarója ültetett a székébe, sok furcsaságot hallhattak már, de ez a mondat örökbecsűvé vált a szerkesztőségi anekdoták nagykönyvében. Így hangzott;

-És megírta azt a cikket! A mi géppapírunkon! Ennél a fénynél!-mutatott a mennyezeti lámpára, amely konokul tartotta magát és nem esett a társaság fejére.

-És neked, mint szakszervezeti bizalminak, mi erről a véleményed? -fordult a haragvó főnök Kenderesi Kiss Lacihoz, akinek kezdtek kimenni a fejéből a hétvégére tervezett színes riport formálódó sorai.

-Hm, khm.-köszörilte meg a torkát Kiss-fontoskodó képet vágva. Nehéz ügy. Szünetet kellene elrendelni, hogy jobban átgondoljuk. Na és? Hol van Bobek Juci, a panaszos?-nézett körül.

-Írásban adta be a panaszát. Most vidékre ment.-közölte szárazon Radnai és beleegyezett, hogy legyen szünet.

-Menjtek ki- súgta a többieknek Kiss, miközben ő Radnaihoz oldalgott, aki nem állt fel az íróasztala mellől.

-Megértem a felháborodásodat-mondta komoly képpel. De, ha ez a kis hülye most fegyelmet kap, az egész magyar sajtó tudni fogja, hogy nálunk mit művelnek a munkatársak.

Radnai nagyot nézett.

-Gondolod?

-És még ki is röhögnek bennünket.

Radnai elgondolkozott.-Akkor, most mit csináljunk?

-Figyelj! Én most kimegyek pössenteni, aztán behívom a többieket. Ne vétess fel jegyzőkönyvet, hanem dorgáld meg ezt a

kis csirkét jó alaposan, s helyezd kilátásba, hogy majd nagyon figyelünk a munkájára. De, különben, ahogy gondolod. Nekem mindegy-taktikázott Kiss.

-Na jó. -puhult meg Radnai elbizonytalanodva.

Irén fel-alá járt kint a folyosón és fogadkozott.

-Kinyíratom ezt a melákot! Majd én megmutatom neki! Vannak kapcsolataim.

-Te! -figyelmeztette Kiss. Ha okos vagy, befogod a pofádat és én garantálom, hogy megúszod egy lecseszéssel.

-De milyen jogon akar ez engem megfegyelmezni?

-Kibirod. Most mi bemegyünk, téged meg majd hívatunk. Lapítassz. Érted?

Amikor a bizottság újra összeült, Radnai előadta, hogy gondolkozott és az a javaslata, hogy most az egyszer még nézzék el a kollegina könnyelmű tettét. Nem kell jegyzőkönyv sem. Ám a jövőben mindenkit szigorúan meg kell büntetni a hasonló tettekért. A bizottság megkönnyebbülten, jóváhagyólag és egyhangúlag szavazott.

-Hívd be a kolléganőt-szólta oda Kissnek, aki a szemével még egyszer figyelmeztette a lányt, hogy nyugi. Az meg aztán kapott odabent Radnaitól hideget, meleget, figyelmeztetést, s bár közben remegett a szája széle, hallgatott Kissre. Sikerült visszafognia magát. A tárgyalás ezzel véget ért. Irén fogta a táskáját és elrohant.

-Oké-veregette meg a folyosón Kiss vállát a rovatvezető.-Jól csináltad.

-Ára van-mondta Kiss, vigyorogva.

-Micsoda?

-A hétvégi számban teljes oldalt verekedsz ki a riportomnak, Gádorosi fotóival együtt.

-Zsaroló-röhögte el magát a rovatvezető.

-És még lesz egy fusi anyagunk is, amit nem veszel észre.

-Ne izélj! Kinek adod?

-Gyöngyinek a szövetkezetibe.

-Az mehet-kacsintott cinkosan. Én is most küldtem neki egy kisszínest.

Összekacsintottak.A folyosón lehangoltan haladt el mellettük Szöllősi, a mindig késő estig robotoló olvasószerkesztő.

Köszöntek neki. Az meg csak valamit motyogott az orra alatt.

-Ez meg miért lógatja az orrát?-kérdezte Kiss

-Ugrott a havi prémiuma.

-Mit csinált?

Tegnap este az utolsó órában érkezett egy napi tudósítás. Arról szólt, hogy Tök községben aznap lovasversenyt rendeztek és a lovasok dzsigitnek öltöztek. Szürkének találta a szerző által adott címet. -Megvan! Csapott a homlokára gyanútlanul. Dzsigit lovas vágta Tökön. Így blikfangosabb lesz. Aztán küldte is az anyagot le, a nyomdába.

A végső kontrollnál szúrta ki az ügyeletes szerkesztő. A korrekció miatt egy időre le kellett állítani a nyomást. Elúszott a lapzárta. Késtek az újságra váró vonatok.

CSÁKY KÁROLY

Remény

Csendet vezényel-
tetek,
s mi
értetek
haltunk
halkan
nap-nap után.

Most
elfáradtunk:
szánkból
kihulltak
a zajok,
lelkünkben
az indulat.

Vagyunk a
szótlan-
Ságban
hangadókkal
körül-
véve.

Próbálunk így is
erősödni
a mulandó-
Ságban,
és várunk csak némán
kínoknak hegyein,
haldokló kálváriák
korhadó keresztjeinél
a fel-
támadásig.

2011. szept. 18.

SZÁJBELY ZSOLT

A fagy farkasai

Vérben született napok ajándékának szent lángja lobban most a pajzs-bőrü harcosok hideg, sebezhetetlen acélszívében. A kopár gallyak, mint egy vénséges-vén, tömlöc-magányból szabadult varázsló ujjai, mítikus árnyékokat vetve mozdulnak a metsző északi szélben, mintha csak önnön halálukat kívánnák eltáncolni az Idő rideg kötermében. A páncél alá, mint alattomos kígyó, bekúszik a könnyörtelen hideg, és fagy-fogait a remegő húsba mélyesztve ünnepli a bátorság lassú hanyatlását...

Ó, a szent Tavasz mágikus ígérete a szürke felhők hó-börtönébe veszett, és a kard-markolatra fonódó ujjak végső kétségbeesésének magányos vér-szirmai behullanak az elmúlás feneketlen örvényébe! Félelem-méreg bénítja az izmokat, a mezítelen bőrt kökemény sárpaláttal vonja be az Iszonyat, s a fohász-szilánkoktól felsebzett kezek hozzáfagnak a mozdulatlan, hófehér Nap fényéhez.

A kopár domboldalakon ezüst-kaszáját lengetve üdvözli tékozló lélekgyermekait a Halál.

Az ajkak még elrebegik az utolsó ima-sorokat, majd megtisztult szavaik belefulladásnak a feketéllő vérbe, s a megváltó Tavasz ígését széttépik a fagy őrjöngő, veszett farkasai...

ÁCS BÓDOG

KISASSZONY NAPJÁN

Langyos szélben hullámozó búzatáblák szélén, hónap elején még úgy lángolt a pipacs, kékllett a búzavirág a szarkaláb... mintha örökké tartana a kalászérlelő Nyár. A végtelen búzatenger felett pacsirták szegték be énekükkel Június napsugárból szőtt égig érő függönyét, amint újra meg újra felemelkedtek a kéklő magasba, s zuhanó köként hulltak alá, a kalászok sűrűjéig – fáradhatatlanul.

Távolabb, a réteken a magasra nőtt fű között néha haris kiáltott, és a dűlőút porában fogolykakas terelgette kis családját a biztonságot adó gabonaszálak sűrű rejtekébe.

Aztán, úgy Péter-Pál napja táján hatalmas, falánk gépszörnyek fordultak neki a szőke búzamezőknek, hogy a kalászbba szökkent őszi reménységből nyár végére – kenyér legyen!

A napok, a hetek csak sorjázta egymás után, a verejtékes fáradtság emléke gyorsan kihullt a Múlt rostáján, s a kalászttermő rónákon ma már a borostás tarlót buktatják szorgalmas ekék.

A friss szántások felett felhőben kavarog a szemfüles madárnép, a zsíros-fekete hantokon okos csókák, hányaveti varjak ballagnak peckesen az ekék nyomában, és a nagy öröknaptárról egy újabb lapot tépett le szinte észrevétlenül a - könyörtelen Idő.

Tegnap még... a dúskeblű, aranyhajú Nyár érlelt kalászt, gyümölcsöt, s táplálta, nevelgette erdő-mező millió apróságát. Ma már... csak egy megfáradt öregasszony botorkál a friss szántásokon, kopár tarlókon, a rohanó Idő után.

Lába nyomán szerény kis virágok nyílnak a rétek megkopott gyepén, az erdők lombja közt pirosuló levelek bujkálnak szégyenlősen, s a legelők felett olyan lágyan száll a pástortüzek kékes füstje, akár a lenge álom. Időnként csendes esők öntözik meg a némán várakozó tájat, s az erdők avarjából, a réteken, gombák sokasága bújik elő, de némelyikük olyan legényesen félrevágvva viseli kalapját, mintha éppen lagziba készülne.

A tölgyesekben makk koppan a tavalyi avaron, s a fák alatt vaddisznók csemegéznek, erdőszéleken érik már a szeder, kékül a kökény, sárgul a vadkörte, s dicsekedve mutogatja égőpiros bogyóit a vadrózsa.

Öreg erdők mélyén a fák törzse közt, bokrok alján éjszakánként már köd bujkál.

Rejtett tisztásokon az erdő koronás nagyurai nászra készülődnek, s párázó torokkal hördülnek a hajnal hűvösébe, lovagi tornára hívogatva a vetélytársakat.

Végtelen tengeritáblák sötétzöld levelei sárgulnak meg, sodródnak össze egyik napról a másikra, s közöttük esténként már a Szél tanítja unokaöccsét, a Szellőt a furulyázás művészetére. Ám beljebb, a kukoricás sűrűjében reccsenve törnek a kukoricacsövek, s vaddisznók, őzek, szarvasok tartanak nagy lakomát a búcsúzó nyár tiszteletére.

És a Nap szerelmesei, a napraforgók sem kíváncsiak már az égi vőlegény ragyogó arcára, s elszörva élénksárga szirmaikat, olyan bánatosan hajtják le sötétre érett, súlyos tányérjaikat, mintha már előre gyászolnák a Nyár asszonyát.

Napközben még fecskék gyakorolnak, vadásznak suhanva nyilalló repüléssel a rétek felett, ám a nyárfák csúcsán már öreg varjú károg recsegő jövendöléseket a fiatalabb rokonságnak, a fák között a Szél ténfereg hűvös sóhajtással, figyelmeztetően meglibegtetve egy – egy elsárgult levelet:

- Készüljetek!

Esténként a sötét égen a Hadak Útja szikrázó csillagai mutatják Csaba királyfi vitézeinek az utat, az augusztusi éjszakában, nagy magasságokból vándorok kiáltanak búcsúzó üzeneteket a sötétbe borult tájnak, és a hallgatózó réteken, erdőkben nyarat sirat az őszi bogár.

De azért délben még nyári hévvel ragyog a nap, s az emberek ingujjra vetkőzve törölgetik homlokukat a szokatlan melegben. A városokban, s az utak mentén másodsor virágzik az akác, a vadgesztenye, s a tavaszba illő virágzás csalfa módon ígér további nyarat, szép hosszú őszt a hiszékeny embereknek. S a fecskéknek is, akik még mindig nagy csapatokban vadásznak a városi utcák forró aszfaltja felett!

Ám közben nem veszik észre, hogy a hóbogyó cserjék november helyett, már augusztus végére megérlelték fehér termésüket, s a kiskertekben sorra nyitogatja sokszínű virágait az őszirózsa.

Horgászni igyekeztem a közeli tóhoz, s menet közben a faluban, mint mindig, ha arra járok, rápillantottam az út szélén álló villanyoszlop tetején a réges-régi, borzas gólyafészekre. Üres volt!

- Talán már kint vannak a mezőn – gondoltam kedves madaraimra, de azután eszembe jutott, a minap volt szent István napja, augusztus huszadika... s a templomokból az ének szárnyán kérdés, kérés szállt az ég felé:

- Hol vagy István király...

És keserűen kérdeztem magam is, hol vagy hát István király... mert bizony nagy szükség lenne sújtó, büntető, igazságos pallosodra... tolvajok, rablók kezére került az ország, végső romlásba jutott a maradék magyarság, s kalandorok országolnak Szent István örökében... Aztán, hogy gondolataim visszakanyarodtak a gólyákra, az is eszembe jutott, a néphit szerint ilyen tájban szoktak útra kelni távoli, afrikai nyaralóhelyük felé. A tóparton azért még egyszer alaposan körülnéztem, hátha meglátom őket valahol.

- Azokat... már hiába keresed – sóhajtott fülembé váratlanul a Szél, meglengetve a fűzfa ágait.

- Elmentek! Legalább... hallgat rám valaki – sziszegte keserűen a nádasban – mert a fecskék még mindig itt vannak!

- De... jön még kutyára dér! - fenyegetőzött a Szél, s nagy sebbel, lobbal elsuhant a város felé.

- Elmentek... Hát elmentek! – ismétlettem kicsit szomorúan, amint hazafelé még egyszer felnéztem az üres gólyafészekre, s arra gondoltam, egy esztendő megint elballagott mellettem... eltűnt hátam mögött a múltban... s beállt az évek hosszú sorába – emléknék!

Kisasszony napjára váratlanul elromlott az idő!

Rég hallott gonosz hangon sziszegni kezdett a Szél a fák ágai között, vadul tépkedte a sárguló lombot, s úgy szórta szerteszt a leveleket, mint egy lázadó postás, aki megunta hordozni mások irományait.

Az ég megfakult kékjén fátyolfelhők szövevénye szűrte meg a nap éltető sugarait, később Észak felől a Szél fekete felhőket hűrcolt elő, s szakadni kezdett az eső.

Esett, esett napokon át, a hőmérő konokul ragaszkodott a tizenkét fokhoz, az úttesten hatalmas pocsolyák terpeszkedtek és a fecskék kis fekete szeme aggódva tekintett a megváltozott világba.

Aztán az egyik éjjel a Szél végre szétkergette a felhőket, de nem sok köszönet volt benne, mert reggelre fagypont körülire esett a hőmérséklet. Bepárasodtak az ablakok és hiába sütött hétágra a nap, csak nagyon lassan melegedett fel az idő, s az emberek köhögve, prüszögve törölgették piros orrukat zsebkendőikbe.

Ez már azért sok volt a fecskék népének! Nem elég, hogy a legyek, bogarak eltűnedeztek, még hideg is van, így hát délelőtt, amikor már egy kicsit melegebben sütött a nap felkerekedtek, s úgy eltűntek, mintha itt sem lettek volna.

A Szél elégedetten pillantott utánuk, mialatt a maradék felhőrongyokat sepregette el a nap útjából:

- Legalább... ezekre sem kell vigyáznom...

Másnap reggelre pedig az érkező „idős hölgy”, a vénasszonyok nyara tiszteletére olyan ragyogó tisztára sikálta a mélykék eget, mintha csak sajnálatos tévedés lett volna az előző hét novembert idéző hidege.

Így már azt hiszem érthető, hogy kitekintve az ablakon, nekem sem kellett több biztatás és azonnal „rábeszéltem” magam egy kis kiruccanásra kedves folyóhoz, a Marcalhoz – horgászni!

A gát tetején, a híd melletti öreg nyárfák alatt állítom le autóm és kiszállva körülnézek.

A nagy eső jót tett fűnek, fának, virágnak, még a folyónak is, mert kissé megemelte vízszintjét, ám ettől nem zavarosodott meg, még mindig átlátszóan tiszta.

A nap éltető melege langyosan simogatja arcomat, a páras messzeségben a Somló ismerős körvonalai derengenek, s a fátyolfelhők pókhálója alatt varjak utaznak ritka láncban, csendesesen. Mellettük jókora seregélycsapat igyekszik valamerre... Talán éppen a Somlóra... „szüretelni”? – kajánkodom.

A folyóparton az embermagas aranyvessző, a csalán, tüskés akácok, mindenféle egyéb szűrős, csípős növény tömör egyvelege viszont azt bizonyítja, még nem járt errefelé horgász „komoly” szándékkal mostanában. Távolabb meg a nád, sás nőtte be az ismerős beállókat, kis öblöcskéket, veszem észre, amint tovább nézelődöm.

Végigballagok a töltésen. A szeptemberi nyárban kis pókók utaznak Szellő hátán, hosszan lengő ökörmályon valamerre... talán a tovatűnt nyár után? A megkopott fű között nyárvégi virágok, pipitér, katáng, melynek égszínkék szirmai szinte világítanak, de itt-ott már nyílnak a kikericsok ismerős, püspöklila csillagai is. Arrébb jól megtermett bogáncsok, amelyeken részben beérett már a szűrős - ragadós termés.

Amint elmegyek mellettük, rögtön nadrágomra kapaszkodik vagy kettő, ám tetejükön még mindig nyílnak a nagy, borzas, lila virágok, a méheket, lepkeket csalogatva.

A gát oldalában a tüskés kökénybokrok szövevényében cinegék keresgélnek szorgalmasan, és a szeptemberi napsugár lágyan simogatva érleli már a hamvaskék bogyókat.

- Elmentek! Végre! Mind elmentek! – suhant el mellettem a Szél meglengetve a folyóparti nád kopott zászlóit:

- Kik mentek el? – érdeklődöm bután.

- Kik, kik... hát a gólyák... meg a fecskék – sziszegte a sárguló nádszálak között a Szél mérgesen – legalább nincsen rájuk gondom!

S aztán faképnél hagyott.

- Már... útra keltek a vándorok? – gondolok az egyre jobban rohanó Időre. - Hiszen tegnap még... a Tavasz hintette virágait a folyópartra...

- Az... tegnap volt! – fordult vissza a Szél egy fuvallattal - De mára... láthatod... szinte üres lett a határ.

Csak a rend kedvéért dobok néhányat a gumihallal, de annyira tiszta a víz, hogy még a fenéken kígyózó hínárszálakat is látom, így nem sok az esélyem, ismerem be, s tovább lépek.

Pár elmosódó halárnyék, amelyekről megállapítom, sügerek, aztán lemondóan emlékezem meg - ki tudja hányadszor - a Marcal hajdani legendás halbőségéről.

Távolabb, a gát oldalában, halványpiros színfolt... mintha égne valami. Arrafelé veszem hát az irányt, s azon tanakodom, mi lehet? Füstje nincsen... nem tűz... hát akkor mi az?

- Szemüveg... már ide is kéne, nemcsak a vezetéshez. - állapítom meg magamban a múltó Időre gondolva, amíg odaérek az ismeretlen valamihez.

- Az „égő” csipkebokor – jut eszembe a bibliai történet - és ámulva állok meg a természetes vadrózsa előtt, amely telis de teli van tűzpiros bogyóval.

- Szép, ugye? – sóhajtott halkán fülemben a Szél.

- Nagyon! – válaszolom, aztán előveszem késemet, mert elhatároztam, pár ágacskát levágok, és néhány szál mezei virággal hazaviszem feleségemnek.

Lassan sétálok visszafelé kocsimhoz. Arcomat, kezeimet kicsit megfogta a langyos szeptemberi napsugár, szívemben érzem a csendet, a békességet, s igazán már halat sem akarok fogni... talán majd legközelebb. No, meg aztán, úgylis visszaengedném...

Mielőtt elindulnék hazafelé, még egyszer körülnézek. Némán, álmosan úszik medrében a folyó, tükrére tüzes hidat fest a lemenő nap, s partjáról búcsúzóan integetnek utánam a nádasok, a füzek hajlékony vesszői. A híd alatt, s a bokrok tövében már árnyékok bujkálnak, a nyárfákról egy – egy megsárgult levél libeg alá csendesen, és az „égő” csipkebokron cinkék sűrögnek – forognak fürgén, ide - oda rebbenve:

- Kicsit ér... kicsit ér...

A 2007 esztendő, szent Mihály havában, Mihály napkor.

KŐ-SZABÓ IMRE

Dízsírhely

Már reggel korán ott álltak a kiskocsmá ajtajában. Várták Petit, hogy nyisson. Varga Dániel, akit mindenki csak Daninak becézett, jól megértette magát ivócimborájával, Simon Sándorral, őt pedig csak targoncás Sanyinak ismerték. Életútjuk az utóbbi pár évben már közös volt. Közös, mert egyikőjüknek sem volt munkahelye, kikerültek az utcára, és elfoglaltság hiányában vetette a sors őket ide-oda. Varga Dániel, a Dani a MÁV-nál dolgozott. Volt is munka, mert a székesfehérvári vonalat villamosították és kellett a kézi erő, még akkor is, ha már nagyjából a nehezebb munkákat gépek végezték. De a kavics ágyazat simítását, rendezését még kézi erővel, erős vasvillával egyengették. Egy brigádban nyolcan, tízen dolgoztak. Ők rendezték a pályát Martonvásártól Fehérvárig. Ez a munka több mint egy évig tartott, aztán mikor elértek Battyányig, más brigád vette át a munkának ezt a részét, ők pedig feleslegessé váltak, már csak az utca fogadta be őket. Egy darabig még járt a munkánélküli segély, de az az idő is letelt és most negyvennyolc évesen, az önkormányzattól szociális segélyt kap. Összességében megszámolni könnyű, beosztani, matematikai egyetemi végzettség is kevés hozzá, elkölteni, pedig egyszerű, még gondolkodni sem kell rajta. Simon Sándorral, a targoncás Sanyival közösen szoktak alkalmi munkát vállalni, amiben természetesen nem válogatnak. Ha kell kertet ásni, fát hasogatni, fűrészelni, ha kell téglát, vagy építési törmeléket talicskázni. Beton és malterkeverést már kézzel nem vállalnak, mert arra van megfelelő keverőgép, azt csak etetni kell, az előírt recept szerint, és a gépből kijön a kész beton, vagy malter. A targoncás Sanyi korábban a vidiben dolgozott. Anyagmozgató volt. Egy kis elektromos targoncával száguldozott a telepen. Ő vitte a dobozokat a szerelőműhelybe, a televíziókhoz. Aztán mikor bedöglött a gyártás, ők úgy mondták: - Többé se kép, se hang nem lesz már itt! Kikerültek az utcára. Abban az időben Fehérváron csak lődörgő emberek sokaságát lehetett látni, főleg a kocsmákban. Targoncás Sanyi nemrég töltötte be az ötvenkettedik életévét. Tehát ő sem volt már valamiféle napos csibe.

Most éppen a reggeli nyitás perceit várták mind a ketten, mint mondtam az elején. Azért jöttek ilyen korán, mert Török Feri, a „Részvét BT” tulajdonosa, a temetkezési fickó már tegnap mondta, hogy a kistemetőben ki kellene ásni egy sírgödört. Ők ugyanis nem érnek rá, mert ma hat temetésük lesz itt a környéken, és az a sírhely holnapra okvetlen kell. Dani, meg a targoncás Sanyi már többször besegített az ásásban, ők már tudják a formát, a méretet, erre is ki lettek oktattva, tehát nem kell sokat magyarázni nekik. Targoncás Sanyi biciklivel jött, mondván, a vázra majd felakasztják a lapátokat meg az ásót, legalább nem kell cipelni. Szemben az ajtóval egy fához ki is láncolta, nehogy elcsalja valaki ezt a drótszamarat. - Jobb a biztonság! – mondta mindig.

Be is mentek az ivóba az ajtónyitást követően, és lassan elkezdtek iszogatni. Pohár poharat követett, az idő meg csak úgy telt, óráról órára, csak Török Feri nem akart megérkezni. Várni kellett, mert a munkát ugyan megbeszélték, de a pontos helyet még nem, meg a szerszámokat is ő hozza majd.

Így várakoztak legalább négy órán keresztül, amikor Török Feri betoppant a kiskocsmába. Egy kicsit meglepődött Dani és targoncás Sanyi állapotán, de aztán arra gondolt, hogy egy sírgödört kiásni nem egyetemi oktatói szakma, azt mindenki meg tudja csinálni, ők pedig rutinos gödörösök. Elmagyarázta nekik, hogy: - Ha bementek a kiskapun, akkor jobbra a második parcellában találtok egy nagy tuját. A fa mögé kell közvetlenül ásni a sírt. Tóth Misit temetjük oda, holnap. Aztán szépen formáljátok meg! – figyelmeztette őket. Elisméltette velük kétszer is. – Olyan szép lesz – mondta Dani, - mint egy dízsírhely! A lecke felmondása pontos volt, legalább is így nyugtázta, átadta a szerszámokat és még hozzá tette: - Este hatkor itt rendezzük a számlát! Ezzel aztán útjára indult, Dani meg Sanyi a temető felé vették az irányt. A kerékpártolásban némi nehézségek mutatkoztak, ugyanis gond volt, hogyan tartsák egyensúlyba ezt a kétkerekű szerkezetet. Mert a várakozás, a poharak cseréje fordított arányban szűkítette erejüket. Azért a kisebb nehézségek leküzdése után elérték a temető megjelölt bejáratát. Targoncás Sanyi ugyan a kapuban átesett a biciklin. Meg is ütötte magát alaposan, a szerszámok is lepotyogtak, de ez már nem számított, hiszen a helyszínen voltak. Összeszedték magukat, az elszórt szerszámokat, a kissé elnyeklett kormányú biciklit, és elkezdték a helyszín felderítését. Ebben ugyan egy kis vita keletkezett kettőjük között, mert Dani azt állította, hogy a gödört a tuja elé kell ásni, targoncás Sanyi, pedig azt, hogy mögé. Aztán, hogy így vitatkoztak, egy idő után az derült ki, ahogy körülnéztek, több tuja is van a megjelölt körzetben. Na most mit tegyenek? – volt a kérdés. A határozottabb kiállítás targoncás Sanyi kiválasztotta a számára, meg az elmondásnak

legmegfelelőbb tuját, Dani pedig belenyugodott, és elkezdtek az ásást. Már térdig álltak a kiásott és kilapátolt gödörben, amikor egy öreg mamika, kosárral a karján ballagott keresztül a temetőn. Megállt ott, és megkérdezte: - Kinek ássátok? – csak így egyszerűen. Dani meg Sanyi egymásra néztek, aztán Dani mondta: - Tóth Petinek! Holnap temetik! – mondta és az ásónyelére támaszkodott. A mamika meglepődött. – Az nem lehet, ott áll a kocsmajtóban! A hullamosóban! – mondta és a temető vége felé mutatott. – Issza a sörét!

A két fiúban mintha villám csapott volna, olyan gyorsan kiugrottak a gödörből. Most aztán nem tudták, mitévők legyenek. Csak néztek egymásra, meg a meglepetéstől ott álló öreg mamikára. A végén ő törte meg a csendet és annyit mondott: - Ne bánkódjatok a gödör miatt, majd belehal valaki a napokban. Inkább menjetek a Tóth Petihez, mondjátok el mi történt, biztos meghív benneteket egy sörre. Mert, ha valakinek élő korában halálhírét keltik, az hosszú életű lesz! – bölcselkedett és felvette kosarát és tovább ballagott, át a temetőn.

Magánrendelés

Többször mondták már, az emberi hiszékenység végtelen, még akkor is, ha naponta hallunk áldozatokról. Ő csak akkor hiszi el, ha vele történik meg, amíg nem, addig nincs baj. A hiszékenység volt a téma, vagy legalább is az alapja, ami szerda este történt a kiskocsmában. Már nyolc óra elmúlt, mikor beléptem a helyiségbe, hogy legörgessek kiszáradt torkomon egy-két fröccsöt. Tibi, a csapos kissé magába roskadva állt a pult mögött. Előtte három olyan férfi, akik nem szoktak ide járni, de mai útjuk erre vitt, így most itt fogyasztottak, vagy ahogy egyik törzsvendég, a Feri szokta volt mondani: - Porlasztottak egy-két pohárral!

Oda álltam a „vinkliben” felépített pult végére, törzshelyemre, hogy átlássam a néhány nézetméternyi területet, amelyen naponta emberek százai kergetik keresztül vágyakban sziporkázó, de a megvalósításban kisiklott életük megmaradt töredékét.

A három férfi és közém mindjárt hirtelen Mónika telepedett le, táskáját a pultra letéve. Szoros, piros pulóvert viselt, ez kék szemét jól kiemelte.

A három férfi közül a hórihorgas szólalt meg először:

- Ismerős? – kérdezte és rám mutatott.
- Törzsvendég! – mondta a lány. – Ő tudja, hol van a bátyám szolgálati helye. Most katona.
- Csak nem a papa? – kérdezett vissza az alacsony, göndör hajú férfi.
- Nem. Ő csak egy vendég – mondta Mónika.

A három férfi összenézett. Mind a hárman közel voltak az ötvenhez. Jól meg lehetett őket különböztetni. Szinte eltérő figurák voltak, az egyik alacsony, de vékony termetű, szőke férfi volt, göndör hajjal. A másik az előbbi ellentétje, mert eléggé köpcös, kövér fickó képében mutatkozott. Hajszíne fekete volt. A harmadik pedig olyan kosárlabdázó típus volt, vagy százkilencven centi magas. Elkezdtek egymás között beszélgetni, de olyan módon, hogy a közelben állók jól halhassák.

- Fáj a karom, de a haver szerencsére meg tudja gyógyítani – mondta úgy általában, kissé bizalmasan, az alacsony termetű.

- Hogyan? – kérdezte egy szikár, magas férfi, aki a közelükben könyökölt a pultnál és csodálkozó arccal iszogatta kisfröccsét.

- Kézrátétellel! Már többször kipróbálta és mindig sikerrel járt – folytatta a párbeszédet az előző férfi, és a kis köpcösre mutatott.

Ezen, többen is csodálkoztak. Látszott az arcokon, hogy talán el sem hiszik az egészet. Néma csend lepte meg a helyiséget. Most a helyszín olyan volt, mint a tévé egyik adássorozata, a „nulladik típusú találkozások”. A „felvételre” minden adott volt, indulhatott az „adás”.

Az alacsony termetű folytatta: - Tele van energiával, meg mágnességgel! Na, mutasd csak meg! – biztatta a kis köpcös. Az először szabadkozott, de többen is közbe kiáltottak: - Na, mutasd meg! – biztatták.

Ekkor a helyiségbe lépett újabb három férfi. Olyan egyformák voltak, mert feliratos, élénk, cinóbervörös overált viseltek. A közeli építkezésen dolgoztak és a munka után a szokásos sör „kúrára” léptek be, hogy holnap „gyógyulva”, jelentkezzenek munkára. Ők is meglepetten szemlélték a kialakult helyzetet, mert azt látták, hogy egy alacsony, köpcös

férfi ledobja az ingét, és félmeztelen testére a csapostól kért kanalak sokaságát aggatja. A kanalak mindenki csodálkozására nem estek le, a testén maradtak.

- Ez igen! – csettintett a nyelvével Mónika. – Ilyen férfi kell nekem. Van benne energia – és közelebb lépett a kis köpcöshöz. A többiek a közeledést szándékosan megakadályozták. Mondták is mindjárt: - Na, ki akarja kipróbálni?

- Jó lenne ... - bizonytalanodott el Mónika. Megállt ott a pultnál és értetlenül körülnézett.

- Hagyja, hogy csinálja a gyógyítást – legyintett a magas, kosárlabdázó figura. A kis köpcöshöz odalépett az egyik, cinóbervörös overálos. – A vállam fáj! – mondta egyszerûen. A „doktor” rátette kezét a vállára. – Mit érez? – kérdezte. – Meleget! – válaszolta. A vékonytermetû mindjárt zárójelentést is készített. – Akkor már gyógyul! Így elvacakoltak vagy tíz percig, aztán a második cinóbervörös overálos következett. A gyógyító rátette kezét a vállára, de nem érintette, csak úgy húzta felette, és közben ismételte: - Itt nincs semmi! Arrébb húzta a kezét, ismét mondta: - Itt nincs semmi! A többiek kimeredt szemmel, még a lélegzetet is visszafogva szemlélték. A gyógyító kéz az overálos fejetejét pásztázta és megállapította: - Itt sincs semmi!

Erre kitört a nevetés, a harmadik overálos igazat is adott: - Neki ott tényleg nincs semmi! Itt a „kezelés” megszakadt, de a sarokból előbotorkált egy szőrös képû, fiatal srác. Alig állt a lábán, egyensúlyát úgy tudta megőrizni, hogy a pult szélébe kapaszkodott.

- Mi a panaszod? – kérdezte a kis köpcös és emelte is már a kezét.

- Beteg vagyok! – mondta a szőrös képû.

- Te nem vagy beteg! Te részeg vagy!

Újból nevetés rázta meg a kiskocsmá, füstös, egybeállt levegőjét. Ezzel a rendelés is megszakadt. Egyéni beszélgetésekbe kezdtek a három idegennel. A jó heccért, sörökkel, fröccsökkel, egy-két röviditalal kedveskedtek nekik. Így ment ez záróráig, amikor kezdtek szállingózni hazafelé a többiek. Búcsúzásnál a hórihorgas kosárlabdázó még megkérdezte: - Mi van még nyitva itt a közelben? Tibi, a csapos természetes magabiztossággal felelte: - A Kiskakas!

A három idegen az ajtóhoz lépett, és az alacsony, vékonytermetû így búcsúzott: - Irány a Kiskakas, ott folytatódik a rendelés!

Egy örvendetes hír: A 30 éve működő **Krúdy Gyula Irodalmi Kör** (Óbuda - Khéli Vendéglő), ez év októberében Kő-Szabó Imre írói munkásságát "*Krúdy- emlékérem*"-mel díjazta. Gratulálok Imre bátyámnak, és kívánok még sok-sok sikert, elismerést és olvasót! A szerk.

PETROZSÉNYI NAGYPÁL

Egy tiszta lelkű ember 4.

Tázlári hétköznapiak

Amit sosem hitt volna, most bekövetkezett: féltékeny lett egy férfira. De hát miért, Uram, miért? Jóképűbb, okosabb ez a fizikatanárból lett informatikus? Nem. Gazdagabb? Mert manapság már erre is rá szoktak kérdezni. (Illetve dehogy manapság, így volt ez mindig, mióta magántulajdon létezik.) Meglehet, esetleg szexibb, szórakoztatóbb, vagyis ezernyi oka lehet arra, hogy kiüssön egy csóró papot a nyeregből. Kellemtelen bizonytalanság, ami ellen csakis bizonyossággal védekezhet: ha meg lenne győződve, miszerint a lány is hasonlóképpen szereti. Sajnos nincs meggyőződve. Az nincs kizárva, hogy tiszteli, szimpatizál vele stb., ami azonban édeskevés egy totális győzelemhez. Na, és mit tesznek ilyenkor a férfiak? Tovább harcolnak: foggal-körömmel, csellel, bármivel, miközben ő máris lelécel, csak azért mert lejárt a szabija, és haza kell mennie – nézett ki a Tázlár felé dőcögő autóbusz ablakán. – Nini, Soltvadkert vidéke! Még néhány perc, és át kell szállnia egy másik tragacsra. Kb. öt perc múlva le is szállt, a váróterem helyett azonban beugrott néhány percre az apjához. Elvégre kötelessége, bármennyire is harap a jó öreg, s ha még lesz idő, meglátogatja Olgát is.

– Szervusz, apa! Olgácska! Te mit keresel apánál? – fedezte fel a lányt csodálkozva, akiről eddig úgy tudta, nem igen szívleli a zsugori tanítót.

– Te mit keresel itt? – morgott a szálfatermetű „nagygazda” – Elromlott a mobilod, vagy már arra sem méltatod az apádat, hogy értesítsd, mielőtt hozzá indulnál?

– Bocsáss meg, elnéztem. Máskor igyekszem betartani a protokollt.

– Ha ez neked *csak* protokoll, akár otthon is maradhatsz.

– Elmenjek?

– Dehogyan menj! – lépett közéjük békítően Soós Olga. – Nem úgy gondolta, Albert bácsi. Iszol egy kis pálinkát?

– Nem, köszi, sietek. Épp Kecskemétről jövök, s két óra múlva már tovább is dőcögök.

– Két óra múlva. Pompás! – krakogott vadkerti skót, ahogy egyesek a háta mögött csúfolták. – Ez az én fiam. Még arra sem kíváncsi, kigyógyultam-e a tüdőgyulladásomból.

– Tudom, hogy kigyógyultál, de ezen ne múlják: kigyógyultál?

– Mit kerestél Kecskeméten? – kérdezte válasz helyett tüskésen.

– Egy barátomnál nyaraltam. Már többször meghívott, és én meg is ígértem, hogy elmegyek, de csak most kerítettem sort a dologra.

– Pedig itt is várt ám rád valaki. Mi az lányom, hova mész? Ez a mákvirág mindjárt „eldőcög”, ezért szeretném, ha máris tisztáznánk, amiről nemrég beszélünk.

– Velem kapcsolatban? – fogott gyanút a fiatalember.

– Történetesen igen. Lennél szíves meghallgatni anélkül, hogy folyton az órádat bűvölöd?

– Bocsánat! Hallgatlak.

Az öreg tempósan rágyújtott egy pipára, és egy percig szándékosan hallgatott, hadd türelmetlenkedjék egy kicsit a fiatalúr.

– Szereted te ezt a lányt, Jánoska? – tért hirtelen egyből a lényegre.

– Olgát? Hát... izé, persze, hogy szeretem, hiszen gyerekkora óta ismerem.

– Ne te ne! – kapta ki a pipáját a szájából. – Akkor semmi dilemma! Végre mindketten egy gyékényen árulunk! És te, leányom? Nem mintha nem tudnám, azért nem árthat, ha most már neki is ápertén bevallod.

– De hát tudja. Én... én mindig is szerettem – sütötte le a szemét Soós Olga.

– No, erre inni kell! – töltötte tele az öreg mindhármuk poharát. – Isten éltesse az ifjú párt!

A tiszteletes torkán akadt a pálinka.

– Hûha, te, nehogy még az esküvő előtt megfulladj! – ütögette hátba Madaras úr.
– De én... Édesapám, Olgácska, bocsássatok meg, de én még nem szeretnék...
– Megfulladni? Naná, ki szeretne? Istenem, köszönöm, hogy minimum ezzel a friggyel kárpótolsz az álmokért.
A lány elhalványulva, hosszan meredt Jánosra.
– Értem – indult az ajtó felé csüggedten. – Isten áldja, Albert bácsi és téged is, Jánoskám!
Az öreg értetlenül bámult egyikről a másikra.
– Hát ezt mi lelte? Elmagyarázná nekem valaki?
– Majd Jánoska elmagyarázza. További kellemes csevegést!
– Hát ez elment? Különös. Mi az, amit megértett, én viszont félig sem?
– Egyszerű: egyelőre eszem ágában sincs nőszülni. Ezt látta rajtam, sőt, tudja is, csak te teszel megint úgy, mintha kettőig sem tudnál számolni.
– Már megint sértegetsz? Pap létedre lehetnél finomabb is hozzánk, főként Olgához, akit állítólag szeretted.
– Én most is szeretem, csak közben megismerkedtem egy másik leánnyal is, akit... Most mit hazudjak, nálánál is jobban szeretek – kottyantotta ki a fiatalember.
– Mikor? Hol? Ismerem?
– Nem, kecskeméti tanítónő, 23 éves és irtó helyes, majd meglátod.
– El tudom képzelni. Biztosan valami elkényeztetett, puccos affekta, aki azonnal kiveri a dilit, ha nem kapja meg, ami szerinte jogosan jár neki.
Jó szimata van az öregnek! – adott igazat neki magában Jánoska. Valahogy nekem is ez az érzésem. De majd megnevelem én, ha elveszem, ugyanis őt már szívesen elvenném.
– Jól van, fiam, te tudod. Csak aztán meg ne bánd, kire cserélted ezt a derék boltosnőt – vette szájába a gazda újfent a pipáját, amitől csak akkor szokott megválni, amikor aludt vagy étkezett.
– Juli néni merre van? És egyébként is hogy vagytok? – nyugodott meg a lelkész, látván, hogy az apja olyan simán feladta Olgával kapcsolatos házassági terveit.
Egyedül Olgát sajnálta. Szegény leány most valószínűleg keservesen sír otthon, miközben ő Margit szerelméről fantáziál. Amint megérkezik, rögtön megereszt egy e-mailt, és bocsánatot kér tőle.
– Juli néni próbál. Benne van a kultúrházi asszonykórusban. Úgy látszik, neki is fejébe szállt a Ki mit tud, vagy minek is hívják ezt a marhaságot újabban?
– Nagyon helyes, haladni kell a korrallal, édesapám. Sajnos most mennem kell. Add át szívélyes üdvözetem a Juli néninek! Csaknem vidáman sietett vissza az állomásra, felszállt a buszra, és húsz perc múlva otthon volt.
– Szia, Morzsa, Bundás! Itt a gazdi, gyerekek!
Örültek ám a kutyasok, majd a földre teperték.
– Aranka néni!
Semmi válasz, ezek szerint nincs itthon. No, majd megjön estére. Gyorsan odaült a PC-hez, és megfogalmazott egy e-mailt Olgának.

Édes Olga! Gyötör a bűntudat, amiért csalódást okoztam. Nincs szándékomban kimosakodni, csupán annyit jegyzek meg, hogy én minden látszat ellenére szeretlek. Csakhogy szeretni egy, megházasodni kettő. Ez utóbbihoz valamihez több is kell, mégpedig szerelem.

Most hogy folytassa? Vallja be, hogy másba szerelmes? Ezzel nyilván még jobban megbántja. Viszont tisztességes és elég egyértelmű ahhoz, hogy ne keltsen hiú reményeket egy leányban.

A világért sem akarlak áztatni, ezért bármennyire is sajnálom, bevallom az igazat: drága kicsi barátnőm, én másba vagyok szerelmes. Hogy miért nem közöltem veled ezt mostanig? Mert csak alig egy hete ismertem meg ezt a csodálatos érzést igazán. Kérem a Jóistent, vigasztaljon meg téged, és kárpótoljon minél hamarabb egy hozzád méltó partnerrel. Ettől függetlenül szeretném, ha továbbra is barátok maradnánk. Jánoska

Elküldte a levelet, aztán megnézte, mit írt neki Amyke, akinek az e-mailje ott virított a Beérkezett levelek között.

Drága Jankó, már többször kerestelek. Hiába. Beteg vagy, elutaztál? Mostanában eléggé elhanyagolsz. Nem jössz hozzánk nyaralni? Vigyázz, kétszer nem hívlak, és ha sokáig vacillálsz, feleségül megyek a legelső kérőmhöz. Amy

Vajon megteszi? Pfuj, nem szégyelled magadat! – koppintott figyelmeztetően a homlokára. Miért baj az, ha férjhez megy? Hiszen te is megnősülsz. Nem, pontatlan: megnősülnék, ha egyáltalán létre jönne köztem és Margit közt valamilyen komolyabb kapcsolat – fogta el a bizonytalanság. Egyelőre várom kell, udvarolni, aztán kiderül. Addig is leépítem, le kell építenem Soós Olgát, Amyt és... János, Jankó mégiscsak szégyellheted magadat. Casanova, vagy pap vagy te, hogy ennyi lánnyal édelegsz? Merthogy itt van a Jolán is!

Hoppá, egy harmadik? Ja, sőt, akadt olyan is, akiről még Madaras tiszteletes úr sem tudott. Tudniillik sokan álmodoztak ám róla! Méltán, hiszen fiatal, kedves és, egek, *nőtlen* férfi volt, ezért hol itt, hol ott hívták meg egy-egy uzsonnára, bulira. Elsősorban hajadonok, de asszonyok és katolikus lányok is. Köztük Jolán, egy szőke, 17 éves tinédzser, amúgy kiszolgáló egy tipp-topp cukiban. Éppen holnap jön hozzá, ugyanis hegedülni tanul az aranyos. Igen tehetséges leányka, annyira, hogy akár ingyen is oktathá, ha nem lenne szerelmes belé a kis szőszke. Ez viszont már nem tréfa. Először is kiskorú, másodsorban túl nagy a korkülönbség közöttük. Tetszeni persze tetszik. Arca hamvas, két pünkösdirózsa, ajkai, mint az érett narancs gerezdje, ami annál vadítóbb, minél inkább tudja, hogy sohasem érhet hozzájuk. Eddig rendben van, azaz lenne, ha Jolán is moderálná magát ilyen szempontból. Az elején még így is tett, aztán csak megmozdult a kis keze, utána a lába fokról-fokra, mintegy véletlenszerűen. Hogy a végén hol köt ki? Sehol, mert már holnaptól lemondja a hegedűórákat. Ó, édes Margitkám, bárcsak te is úgy szeretnél, mint ahogy én szeretlek!

Lekapcsolta a gépet, kicsit még tett-vett a szobában, majd megvetette az ágyát, és lefeküdt. Elég nehéz napja volt, aki utazik, az meg különösképpen kimerül, így nem csoda, hogy szinte leszédül a lábáról. Csupán az nem fér a fejébe, miért nem jött haza Aranka. Eddig még sohasem fordult elő, hogy kimaradjon éjjelre. Napközben még elkóborolt néha a faluban, de estére mindig megjelent, és beszámolt neki, merre járt. Noha szörnyen álmos volt, még elővette a Bibliát, amiből minden este elolvasott néhány verset, fejezetet. Ni csak, egy teleírt papírlap! Mikor tett ő ide ilyesmit? – futotta át álmosan a helyesírási hibáktól hemzsegő sorokat.

Kedves tiszteletes úr! Elkeltett mennem a faluból. Nem szívesen tettem, de így alakult. Kérem ne kutasson utánnam. Ha isten is úgy akarja még összehoz bennünket és akkor mindent megmagyarázok. Nősüljön meg, és legyen továbbra is olyan aranyasztű és szájú lelki atyánk mint eddig volt. Áldás, Békesség! Arankanéni

Mi ez? Valami tréfa vagy egyszerűen itt hagyták? Nézzük még egyszer! *Nem szívesen tette.* Mármost hogy itt hagyta? *Mindent megmagyaráz.* Tehát bonyolult ügy? Á, majd megkérdez holnap valakit.

Másnap alig kászálódott ki az ágyból, betoppant a gondnok is, egy széles arcú, télen-nyáron kalapot hordó nyugdíjas.

– Jaj, tiszteletes úr, de türelmetlenül vártuk már!

– Miért, mi a baj? Megszállták a templomot a gonosz szellemek?

– Nagyon felkavarta a hívőket Xántus úr.

– Amennyiben?

– Nem is tudom, hogy mondjam. Túl sokat politizált. A Fidesz így, az MSZP úgy, az MDF leragadt, az SZDSZ rákapcsolt, a Jobbik taktikázik... Egyszóval pártfórumot csinált a templomból. Pedig én eddig azt hittem, és a tiszteletes úr is ahhoz szoktatott bennünket, hogy első az Ige, a Biblia, utána és csakis néhány mondatban jöhet minden más: politika, törvények, Tázlár ügyes-bajos dolgai. Többek szerint még ennyire sem. Miért kell behozni a politikát minden áron a templomba? Talán nem szép, hogy így árulkodok, de én most a tázlári reformátusok nevében beszélek, és az a tiszteletteljes kérésünk, ne Xántus úr helyettesítsen legközelebb minálunk.

– Jól van, Karcsi bácsi, nyugodjék meg! A megfelelő helyen és időben továbbítom a kérésük. Addig is maradjon köztünk a... panaszuk, mert az tényleg nem illik, hogy ország-világ előtt kitarjuk a gyülekezetünk szennyését. Hanem mondja csak, hova és főként miért tűnt el a mi drága Arankánk? Nézze, mit ír ebben a levélben!

– Hát az nehéz lesz, mert nincs nálam az olvasószemüvegem, de ha a tiszteletes úr elolvasná...

A lelkész gondterhelten betűzte ki a sebtében odafirkált sorokat.

– Mit szól hozzá? Karcsi bácsi érti? Mert én nem.

– Pedig világos. Persze a tiszteletes úr még nem tudja.

– Mit? Ne krákogjon már, bökje ki!

– Bocsánat! – törölte meg a száját a jó gondnok. – Valaki vagy valakik megfenyegethették Arankát. És nem csak őt, a többit is, mert mióta a tiszteletes úr oda volt, hol az egyik, hol a másik cigány lépett olajra.

– Cigány?

– Plusz egy zsidó, egy arab meg egy csángóféle atyafi.

– De hisz ez hallatlan! – háborodott fel a tiszteletes. – Ilyen nincs! A XXI. század hajnalán? Már megyek is a polgármesterhez, magyarázza meg, mi a csuda folyik itt!

– És? A tiszteletes úr szerint megmagyarázza? Egyáltalán mit akar megtudni, amit ne tudna az ő magyarázata nélkül is?

– Igaza van, Károly bácsi – higgadt le Madaras tiszteletes. – Maga nagyon bölcs ember.

Alig csillapodott le, újabb látogató, Kádár Sebestyén, a falu egyik MSZP-és képviselője, egy reszelős hangú, ravasz tekintetű cukrászmester kopogtatott a paplakba.

– Beszélhetnék veled négy szemkört?

– Parancsolj! – mondta a pap, miután a gondnok tapintatosan elköszönt. – De előbb foglalj helyet, Sebikém!

– Ugye, sejtetted, mi célból kereslek?

– Nem. Remélem, nem akarsz rám sózni megint valami „újfajta” tortát vagy süteményt.

– Mi az, hogy rád sózni? Erőltettem én rád bármilyen árut valaha? Amit vettél, az valószínűleg ízlett is, különben semmit sem rendeltél volna többé a boltomból.

– Nem, persze, csak vicceltem. Szóval miről van szó?

Nem kedvelte, sőt, kifejezetten antipatikusnak találta Jolánka főnökét, akiről nagyon jól tudta, milyen célok érdekében jön-megy, kilincsel, miközben nemcsak megfigyel, de meg is jegyez mindent magának.

– Apróság. Csupán arra szeretnék megkérni, vedd rá a hívőket, legalább az országos választásokon ne felejtsek otthon magukat – tréfálkozott a politikus cukrász, illetve cukrász politikus. – Nem nagy ügy, egyébként is hazafias kötelesség, különben meg sem kértelek volna erre, Jánoska.

– Kötelesség? Ahogy vesszük. Még meggondolom.

– Rendben, csak siess, kérlek, siess! Maholnap szavazunk, és én számítok rád, barátom. Rád sokan hallgatnak, és ha te a szocialisták javára agitálsz, akarom mondani prédikálsz, az már fél győzelem. Jut eszembe! Nemsokára ugye konfirmálsz?

– Igen.

– Engedd meg, hogy mi, szocialisták szervezzük meg az ünnepi ebédet.

– De...

– Semmi de! Kis hozzájárulás egy hívőtől, amit a választástól függetlenül is megtennék a papunkért. Ezt csak azért jegyzem meg, nehogy megvesztegetésnek tűnjön valamiképp a gesztusunk. Mi harcolunk a korrupció ellen, úgyhogy ebben nincs hiba. Ja, és még valami! Üdvözöl a Jolika – kacsintott a fiatalemberre cinkosan. – Azt üzeni, ne menj sehova délután, mert négykor meglátogat.

– Te... te róla is tudsz?

– Magától értetődik, hiszen én küldtem hozzád tanulni. Tetszik, mi? Te is neki. Igen, igen, ő mondta, a többi tőled függ, de akár be is segíthetek, ha kívánod.

Madaras tiszteletes úgy pattant fel a székéről, mintha kígyóra ült volna.

– Köszönöm, itthon leszek. Viszontlátásra! – biccentett a férfi felé szárazon.

– Csak nem sértődöttél meg? – rebtent meg a cukrász szeme gyanakvóan. – Én igaz barátsággal jöttem hozzád, és nem szeretném, ha egy félreértés miatt megharagudnánk egymásra.

– Nyugalom, erről szó sincs, „barátom”. Ellenkezőleg: most értettelek meg csak teljesen!

– Oké! Ezek szerint számíthatunk az együttműködésedre?

– Gyere vasárnap délelőtt a templomba, és megtudod.

– Hogy telt a szabadság? – érdeklődött a lány, amint négy óra körül betoppant, s már húzta is elő a tokból a hegedűt.

– Ne, kérem, fölösleges, ugyanis... ugyanis felmondok. Sajnos közbejött valami, ami miatt nem vállalhatok több hegedűórát. Ugye, megérti? Nagyon sajnálom, mert tehetséges, szorgalmas leány volt, de hát ilyen az élet, kedves Jolánka.

A lány nagy szemeket meresztett, visszarakta hegedűjét, és várakozóan ácsorgott, hátha meggondolja magát a tiszteletes úr.

– Viszontlátásra!

– Viszontlátásra! – fogott kezét Jánossal, s előbb az arcához, majd a melléhez szorította a pap meleg, erős jobb kezét.

– Mi... mit csinál? Ez nem illik – kezdett lüktetni János arcán egy erecske.

– Isten áldja, tiszteletes úr!

– Áldás, békesség! Üdvözlöm a főnökét! Legyen szíves, közölje velem... Különben hagyja, majd én közlöm vele vasárnap délelőtt.

– Esetleg miatta...? Panaszkodott rám? Tiszteletes úr! Mi köze Kádár úrnak a hegedűóránkhöz?

A lekipásztorból kikíváncozott az igazság, de a keserűség is, amit alig bírta... Bírta? Már nem is akart magában tartani.

– Ezt inkább nekem kellene kérdezni. Joli, Joli, miért nem mondta, hogy a főnöke utasítására jár hozzám?

– Utasítására? Jövök én, kérem, magamtól.

– Jó, vegyük úgy, hogy *ajánlására*, de azt mégsem kellett volna kikotyogni, hogy tetszem magának. Nem gondolta, hogy ez... Hogy is mondjam? Magánügy, amit már rám való tekintettel sem illik világgá kürtölni.

A lány vállat vont.

– Én nem kürtöltem világgá és fogalmam sincs róla, ki súgta be a górénak.

– Vagyis nem tetszem? Jolánka, nézzen, kérem, a szemembe!

– Ezt nem mondtam. Csak azt, hogy én nem árultam el senkinek.

A pap elbizonytalanodott.

– Ebben az esetben bocsásson meg, Jolánka, és sok szerencsét kívánok az új tanárhoz. Esetleg ajánlhatnék is valakit, egy igazi profit, akitől még nálamnál is többet tanulhat.

– Hát mégis elküld? Nem értem. Esetleg az óradíjat kevesli?

– Szó sincs róla, csak hát pap vagyok, református lelkész, akinek adnia kell az etikettre, erkölcsre. No, nem az emberek nyelve miatt, bár ez sem elhanyagolható körülmény, de szerintem sem etikus, ha egy még kiskorú, tizenhét éves lánnyal flörtölnék.

– De hát nem flörtöl. És én sem a tiszteletes úrral, bármennyire is *szeretem* – vallotta be a lány egyenesen. – Na, kimondtam! Ugye, most nagyon pipás rám?

– Csacs kislány – simogatta meg a tiszteletes. – Hogy is írja első levelében Szent János? Szeressük egymást: mert a szeretet az Istentől van; és mindaz, a ki szeret, az Istentől született, és ismeri az Istent. Kizárólag az a gond, hogy Jolika nem éri be ennyivel, s még a végén engem is elfog a kísértés – kapta el a kezét a leány arcáról.

A leány szeme megvillant. Tehát mégiscsak hatott rá, épp amikor azt hitte, olyan kemény és bevezetetlen, mint egy várkapu.

– Való igaz, hogy alig múltam tizenhét éves. De ezen csak nem múlik, vagy ha mégis, legfeljebb várunk még egy esztendő, utána akár össze is házasodhatunk, ha akarja – érvelt okosan, bár félig sem őszintén.

Ténynek tény, hogy tetszett neki az öregfiú, hanem az aggályai enyhén szólva humorosak. Végül is mit számít, hány éves, katolikus vagy református, egybekelnek vagy nem kelnek! A lényeg az, hogy lefektesse, a folytatás magától kialakul. Mással talán nem is sokat kertelt volna, de ez a papocska valahogy elűt a többiektől. Ez még hisz a tündérekben, angyalokban, és nincs kizárva, hogy ilyen angyalkát lát benne is. Lelke rajta, játsszunk akkor angyalosdit! Föltéve, hogy végre nem csak hegedülnek a parókián – dörgölődött Jánoszhoz.

– Késő – tért ki előle szemérmesen a tiszteletes. – Nekem már félig-meddig menyasszonyom van.

– Hát aztán! – legyintett fölényesen a kiszolgálólány. – Attól még kipróbálhat engem is, aztán majd eldönti, melyikünket választja.

Az ördögbe, nem passzol neki ez az angyalság! Nem volna mégis okosabb, ha a jövőben, csapot-papot itt hagyva, normálisabb tanárokkal hegedül?

– Tudom, tudom, ezt meg sem hallotta. Akkor hát búcsúzzunk! Sok boldogságot a menyasszonyához! – köszönt el könnybe lábadt szemekkel.

A férfi ellágyulva kísérté egész a kapuig, s még csak nem is sejtette, hogy a lány nem is bánatában, hanem mérgében nyelte a könnyeit.

A következő napokban tartott két bibliaórát, majd meglátogatott egy ágyban fekvő beteget úrvacsora osztás céljából. Szombaton este kapott egy e-mailt Olgától. Drága kicsi lelkem, hát nem felejtetted el Jánuskát?

Kedvesem! Köszönöm az őszinteséged. Sejtettem, hogy így érzel, azért mégis nagyon felkavart, s még csak

szemrehányást sem tehetek, hiszen egyikünk sem hibás, amiért ilyen véget ért a románcunk. Éppen ezért te se gyötörd magadat, velem pedig ne törődj. Majd csak megleszünk nélküled is valahogy. Mármint én és az édesapád, aki, most már én is rájöttem, nem is olyan köszívû, mint gondoltam. Csak csalódott, amit részben én is megérték. Természetesen maradhatunk barátok, és ha bármikor tanácsra, vigaszra van szükséged, fordulj bizalommal a te hûséges, téged mindig szerető Olgához.

Olga levele megnyugtatta Jánoskát. Tehát nem gyûlöli, még csak nem is neheztel rá, amiért másba szerelmes. Ez nagy lélekre vall, igazi gyémánt az utcán heverõ kövek között. Bár ilyen lenne az a másik leány is, akinek a kedvéért lemond errõl a gyémántról. Vajon van Margitnak is PC-je, hogy ugyanúgy beszélhessen vele, mint például Amyvel? – nyitotta meg izgatottan a Skype program adatbázisát. Beírta a Pethõ Margit nevet, és feszûlten figyelte, milyen eredménnyel zárul a keresés. Hurrá, megtalálta: Pethõ Margit, Magyarország, Kecskemét!

Vasárnap. Margit nem reagált a hívásra, ami két dolgot is jelenthet: vagy rossz helyre kopogott, vagy be se kapcsolta a gépét az ibolyakék szemû tanítónõ. Ekkor magára kanyarította talárját, és átballagott a templomba. Ma elég kevesen vannak! – pásztázott végig tekintetével az itt-ott üresen tátongó padosorokon. Kádár Sebi? Kivételesen jelen volt. Eljött azért a válaszáért, amit a hét elején harangozott be a mesternek.

– Kedves atyámfiai! A napokban egyre többen fordulnak hozzám a következõ kérdéssel: melyik pártra szavazzak, tiszteletes úr? – fogott beszédébe a bevezetõ szertartás, majd egy felolvasott bibliai szövegrész kommentálását követõen. – A kérdés jogos és így, a választások küszöbén aktuális is egyúttal.

A hívõk feléledõ figyelemmel hegyezték a fülüket.

– Ismétlem: a kérdés jogos, de ez még nem jelenti azt, hogy válaszolni is tudok rá. Részemrõl semmi gond, de honnan tudjam, hogy János bácsi vagy Mari néni is azt akarja, amit én várok a tisztelt képviselõ uraktól? Ezért csak egyet mondhatok: szavazzon mindenki saját elvárásainak arányában. Ez ilyen egyszerű, nem feledkezvén meg múltkori elvárásairól sem. Ha teljesültek, többnyire ugyanazokra szavaz, mint azelõtt. Ha nem, másokra, és kész. Ennek kapcsán mindjárt feltevõdik egy másik, nem kevésbé fontos kérdés is: igen, igen, rendben van, de mi köze mindehhez a vallásnak, templomnak? Nem volna helyesebb semlegesnek maradni? Mielõtt erre válaszolnék, tekintsünk végig a különbözõ társadalmi korszakokon! Egyiptom, Babilon, Róma, Újkor, Legújabb kor! Mikor, melyik korszakban volt a templom semleges? Egyikben sem, és tudjátok, miért, atyámfiai? Mert a világi és vallási kérdések sohasem határolhatók el élesen egymástól. Vegyük példának magát a Bibliát! Mirõl szól: a mennyrõl, angyalokról, elhalt szentek, próféták mennyei életérõl, vagy rólunk, emberekrõl, a hétköznapi élet ügyes-bajos gondjairól, testvérek? A válasz egyértelmû, a dilemma nem is itt kezdõdik, hanem ott, amikor az állam akar uralkodni az egyházon, illetve fordítva: az egyház az államon ahelyett, hogy kéz a kézben, egymást segítve munkálkodna miértünk. Ennek érdekében jött létre az inkvizíció, járt Canossát valamikor a kiközösített IV. Henrik német császár, árulták el az egyházat Hitler-nek, Sztálinnak, és próbálják ma is pártpolitikai eszközként felhasználni a templomot – nézett János egyenesen a cukrászmester szemébe, aki az utolsó padban törõlgette izzadt homlokát.

– Mindezek ellenére elképzelhetõ a templom, közigazgatás és politika viszonylagos semlegessége, autonómiája is. Sajnos megvan ennek is a maga veszélye: egyrészt a közöny, másrészt a leplezett ellenségeskedés, mely a nagy kínai falhoz hasonlóan veszi körül a feleket. Na, itt kell megállnunk, testvérek, mert, ahogy Horatius is megállapította: est modus in rebus, van mértéke a dolgoknak. Más szavakkal: ha nem lehetünk barátok, ellenségei se legyünk egymásnak, amit viszont én mondok. Kérem, emelje fel a kezét, aki másként gondolja!

A hívõk egyetértõen bólogattak, s ettõl kezdve még az ateisták, kételkedõk egy része is elõre köszönt Madaras tiszteletesnek a faluban.

A napok szorgos munkában, ennek ellenére egyhangúan teltek a tiszteletes számára. Néha festegetett otthon, különbözõ összejöveteleken hegedült is. Hanem a lelke többnyire máshol kóborolt. Nem találta örömét az ígehirdetésben, unta a keresztelést, fölösleges tehernek érezte a vallásórákat, lelki tanácsadást? Szó sincs róla, inkább hálát adhat Istennek, hogy olyan munkát végezhet, amihez ért, ugyanakkor szeret is. Mindebbõl mégis mindig hiányzott valami. Jelen pillanatban például... Mi is? Eleinte maga sem tudta, csak úgy érezte. Aztán rájött. Hát persze: a Margitka szép ibolyakék szemei! Milyen csodás, ingerlõ teste van! – villantak fel agyában az uszodai emlékképek. Azok a csípõk, a mellei... Jaj, nem szabad, ez paráznaság! Igaz, nem fizikai értelemben, azért csak bujaság az. Kerüljétek a paráznaságot – áll a Korinthusiaknak írt I. levélben. Minden bûn, melyet az ember cselekszik, a testen kívül van, de aki paráználkodik, a maga teste ellen vétkezik. Majd, ha feleségül veszi, joggal képzelõdhet. Elveszi, elveszi, de hát hogy, mikor? 50 km távolból? Hirtelen elfogta a vágy,

hogy a hirös városba utazzék. Ajaj, és mi lesz Aczó Lacival? Nem vette el, vagy legalábbis kérte meg időközben Margitkát? Sajna meglehet, meg is nézi gyorsan, kapott-e üzenetet a leánytól – huppant a PC-je elé lázasan. És láss csodát: a monitor tálcáján ott virított Pethő Margit felkiáltójeles e-mailje. Gyorsan aktiválta, és egy perc alatt kiderült, miszerint a lány már régóta megkapta a levelet, s csupán azért nem válaszolt, mert lerobbant a laptopja. Webkamerád nincs? – chatelte sietve, még mielőtt újfent megtréfálná őket a technika ördöge. Margitnak ez is volt, s a következő pillanatban már láthatták is egymást a képernyőn. A lány kárminpiros köntösben ült egy fotelben, haja kibontva, keble félig kilátszott.

– Mi újság? Gondolsz néha rám, vagy elkéstem a kérdéssel, mert már férjhez is mentél Lacihoz?

– Nem mentem. Csak az anyám akarja. De honnan tudsz te erről, lelkecském?

– Csak úgy, kitaláltam. Nem vagyok én sem vak, sem annyira együgyű, hogy meglássam, amit nem is olyan nagyon takargatnak el előlem – emlékezett vissza János arra a jelenetre, amikor a tanítónő és a tanár szorosán egymáshoz simulva táncoltak.

– Féltékeny vagy? – húzta össze mellén Margit a pongyolát. – Ez új. De légy nyugodt, én csak téged szeretlek.

– Pillanatnyilag az bánt a legjobban, hogy ilyen távol lakunk és dolgozunk egymástól. Ha lenne egy kocsim vagy sűrűbb lenne a közlekedés, még megjárná. Akkor Laci sem zavarna különösképpen.

– Igen, ez kár, annál is inkább, mert szeretném, ha lefestené.

– Hát még én! De mikor, ugyanis legközelebb már csak jövő nyáron megyek szabira. Hanem tudod, mit? – töprengett el a tiszteletes. – Kérek egy hét rendkívüli szabadságot, és azalatt megfestem az arcképed, mert azt, ugye, nem illik, hogy te látogass meg otthonában egy egyedül élő agglegényt.

– Pazar! – vidult fel Margit a képernyőn. – Hogy te milyen rendes vagy!

– Margit! Margitka! Gyere vacsorázni, kislányom! – csendült fel Pethő Istvánné hangja váratlanul a lány mögött.

– Most mennem kell. Akkor várlak, és... szeretlek – hintett csókot Margit kacéran a férfinak.

KOVÁCS T. ISTVÁN

KÜLÖNLEGES OLVASMÁNYAIM

Péter Péter és Petro Vacano

Kevés ember lehet próféta a saját hazájában, szoktuk mondani. Péter Péter váci költő kivételnek számít, mert szűkebb hazájában szerzői estet is rendeztek már a számára, helyi kiadványokban is szerepelhetett. Idén, a Deákvári Civil Egyesület javaslatára a Magyar Kultúra Napján, Vác Város Művészeti Díja kitüntetésben részesült. (*Deákvár, Vác külső városrésze*)

Vác költőjének tekinti magát.-Elneveztek annak. Rajtam maradt-mondja derüsen. Szülővárosának szerelmese, ahogy arról a *Váci éjszaka* című versét olvasva is megőződhetünk. Ám bármennyire csak helyi lírikus lenne, innen, a dunamenti kisvárosból messzebbre is tekinthet. Így fogalmazhatja meg a helyben tapasztalt valóságból az általánosat is. Bizonyíték erre és mélyseges szociális érzékenységre a *Csendélet esőben, a XXI. Századi külvárosi panoráma* című verse is, vagy a *Szellemej* című. Ezek alapján komor tekintetű, borús hangulatú embernek gondolhatnánk.

Mivel a vers általában érzelmi alapon születik, bizonyosan sok ilyen hatás éri, de tud az élet színéről és fonákjáról úgy is szólni, hogy nevetünk a világ ostobaságain. Mint például a napjainkban fölöslegesen burjánzó idegen szavak terjedése ellen szóló, Aktuális poéma című sorain is. Vidám költészet címmel eddig 23 verseskötete jelent meg saját szerkesztésben és kiadásban. Mert manapság jobbra csak így lehet. Így készült el Cservenák Péter fotográfussal közösen vagy 30 verses képeslapjuk, ami szintén a városról szól.

-Ha van pénz, kiadhatod a munkáidat. Másként aligha-jegyezte meg a beszélgetésünk közben.

Társaságban sem idegen tőle a humor, jó kedélyű, bár őszintén bevallja: Sohasem tölt több időt egy óránál a számítógép előtt, mert nem szeret sokáig otthon maradni, mióta élete párja az örök mezőkre költözött.

Nyáron a váci strandon érdemes felkeresni, kedvelt időtöltése az úszás. Estéknként pedig a városrész Zafir nevű kis presszójában is gyakran megtalálható, az itteni törzsvendégek polemizáló társaságában.

1937-ben született. A tanulmányait Vácott és Budapesten folytatta. Képzettsége gyártástechnológiai üzemmérnök. Nyugdíjazása előtt a váci Híradástechnikai Honvéd Szakközépiskola szaktanára volt. Azt mondja: Írással 14 éves kora óta foglalkozik, de komolyabban csak 1964-től, mikor még működött a Gyombolai Márton vezette Radnóti Miklós Irodalmi Kör. Első verse az Ifjúsági Magazin 1969. novemberi számában jelent meg. Ezután következett a Váci Napló, a Pest Megyei Hírlap. 1998-ban ismerkedett meg a Kármán József Irodalmi Társasággal, aminek Károly György volt a vezetője. Az olyan helyi médiákon kívül, mint például a Váci Polgár, a Verőcei Tükör, a helyi televízióban is készült vele műsor. Versei ma már antológiákban és a Napút c.folyóirat kötetekben olvashatók. Bella István költő révén a Magyar Naplóban úgyszintén, de több alkalommal szerepelt már az új-zélandi Magyar Szó folyóiratban is. Tagja a Budapesti Lírikusok irodalmi Műhely író-költő tagozatának. A műhely által kiadott antológiákban is megjelennek versei. 2009-ben LIM díjjal is kitüntették.

Megemlíti a David Arts Műhely nevét, mondván;- Azért járok oda, hogy tudjam, hol tartok. Az a szokás, hogy a szerző neve nélkül felolvassák a verseket és aztán jól kielemezik a jelenlévők. 2010-ben David Arts nívódíjat kapott.

Nos, ennyit a helyi költőségről-mosolyodok el, mikor ezeket sorolja. Ám a legnagyobb sikerének most is azt tarja, hogy 2007-ben, a váci Király Endre Szakközépiskola magyar érettségi tételei között az ő neve volt a huszadik és *Sziebig Timea, Péterek könyve* című kötetében ő is helyet kapott a tíz híres magyar Péter között.

A „*helyi költő*” ilyenformán regionálisnak is nevezhetném, ha arra gondolok, hogy a dr. Tarján Tamás előszavával 2005-ben megjelent, *A Dunakanyar költészete* című antológiákban több oldalnyi verse található.

Mondhatom róla azt is, hogy kétnyelvű költő, mert eszperantó nyelven is ír, európai ismertségre szert téve. Olyan színvonalon, hogy a Pesti Est Nyelv és Oktatási Kalauza versfordító versenyén első díjat nyert. Papp Tibor, a D. Bulteno főszerkesztője

2002-ben mutatta be lapjában, s később eszperantó nyelvű verseit is közölte. Az Országos Széchenyi Könyvtár, a Lumokaj ombro (Fény és árnyék) c.kötetét Petro Vacano művei.http://mek.oszk.hu/04300/04389 jelzéssel rögzítette a Magyar Elektronikus Könyvtárban.

Nem csak az eszperantót beszéli, hanem a németet is. Fél szóval az olaszról tett még említést a beszélgetésünk alkalmával. Kissé ingerülten válaszol, mikor az egyik híresség mondatát idézem, hogy korunk eszperantója az angol.

-Én az eszperantót többek között azért is szeretem, mert ez az egyetlen idegen nyelv, amit nem csak tanulni lehet, hanem meg is lehet tanulni -mondja.

Egyik regénye fejezetében is érvel mellette, leírva, hogy ifjú emberként a pesti Palatinuson hallotta először, amint német, francia, olasz és más nemzetiségű fiatalok társalognak így, s véletlenül derül ki, hogy a szerelme is eszperantista. Így tanulta meg minden más idegen nyelvnél könnyebben a simpla, bela, belsona(egyszerű, szép és széphangzású) nemzetközi eszperantót.

-Műszaki képzettség. Racionalitás és líra?

-Ugyan már! A kettő nem mond ellent egymásnak. -érvel beszélgetőpartnerem, és bírálja azt, aki csak az íráshoz ért és egy szöveget sem tud a falba verni.

Nem ért egyet az olyan, különben híres költővel sem, aki szerint úgy kell írni, hogy senki se értse.

-Hát akkor minek ez az egész?-kérdezi.-Én igyekszem érthetően fogalmazni. Dühít a hülyeség és az erkölcstelenség, amiről versben mondom el a véleményemet. Van úgy, hogy hónapokig egy sort sem fogalmazok meg. Máskor naponta több verset is írok.

Végül egy szép emberi vallomást jegyeztem fel. Így hangzott:- Apám német volt, anyám szlovák. Régebről szász és svéd gyökerei is voltak a családnak. Én váci magyar vagyok. Gyönyörű kisváros ez.

Péter Péter: Adatlap magamról

1937.02.10-én születtem Vácon, azóta is itt élek. Iskoláimat is itt, majd Pesten végeztem. Gyártástechnológus üzemmérnök a szakmám, utolsó munkahelyemen, a váci Híradástechnikai Honvéd Szakközépiskolában mint szaktanár tanítottam.

14 éves koromtól kezdtem írogatni, de komolyabban csak 1964-től, amikor a **Radnóti Miklós Írókör** felvett a tagjai közé. A környéken, Budapesten, majd a távolabbi városokba is kaptunk meghívásokat. Első ízben az **Ifjúsági Magazin** 1969. novemberi számában jelentem meg, majd ezt követően a **Pest-megyei Hírlapban** ill. **Váci Naplóban**.

1998-ban ismerkedtem meg a **Kármán József Társasággal**, aminek aktív tagjává váltam. A **Verőcei Tükörben**, a fővárosi **Napút** köteteiben és a **Váci Polgárban** jelentek meg verseim, majd a **Téli Tárlatban**, **A CÉHben** és több antológiákban. Szerepeltem a helyi **TV**-ben is. Bella István révén a **Magyar Naplóban** is megjelentek verseim. Az Országos Eszperantó Találkozókon rendszeresen fellépek, ill. egyéb klubokban felkérésre önálló ill. költőtársaimmal közösen irodalmi esteket adtam. Az írásaimat, verses füzeteteimet Új-Zélandra is elvitték, ahol a **Magyar Szó**-ban többször megjelentettek. Dr. Tarján Tamás előszavával **ADunakanyar költészete 2005** c. antológiákban szerepelt több oldalnyi versem, 2006.01.19-én a Madách Imre Művelődési Központban önálló szerzői estem volt, melyen a polgármester mutatott be, DVD is készült. További előadások a **Váci Világi Vigalom** keretén belül kerültek évente megrendezésre **Vidám költészet** címmel. Eddig 23 verses füzet jelent meg saját szerkesztésben és kiadásban.

Eszperantó nyelvű költeményeim, műfordításaim Nyugat-Európába is elkerültek. A 2001 évi nyári **Pesti Est Nyelv+Oktatási Kalauza** versfordítóversenyén eszperantó nyelvvél az első helyen végeztem — Papp Tibor **D. Bulteno** főszerkesztője 2002-ben bemutatott a lapjában, majd a későbbiekben is közölt verseket tőlem. 2006 végén az Országos Széchenyi Könyvtár a **Lumokaj ombro** c. kötetemet felvette a **Magyar Elektronikus Könyvtárba** (Petro Vacano művei: HTTP://MEK.OSZK.HU//04300/04389).

Talán legnagyobb elismerésem, hogy a Király Endre iskolában én lettem 2007-ben a 20. magyar érettségi tétel,

valamint Sziebig Tímea **Péterek könyve** c. művében helyet kaptam a tíz híres magyar Péter között.

2009-től a budapesti Lírikusok Irodalmi Műhely Író-költő tagozatának vagyok a tagja. Megjelenek az általuk kiadott antológiákban. 2009-ben LIM-díjban, 2010-ben David Arts Alkotói Nívódíjban részesültem..

2011-ben a *Deákvárért Civil Egyesület* javaslatára megkaptam a Magyar kultúra Napja alkalmából a „Vác Város Művészeti Díja” kitüntetést

Péter Péter

2600 Vác, Kárász u. 1.

Tel.: (27) 313-661 mobil: 30-544-5747

E-mail: petro37@invitel.hu

Vác, 2011. 09. 21.

Péter Péter

Péter Péter versei

VÁCI ÉJSZAKA

A szétrobbant térben lilán füstöl a múlt,
csillagok aranya verődik a tájra,
megolvadt sötétség folyik az utakon,
s ércesen üvölt ránk a temetők átka.

Az idő meghökölt, és megfulladt a Hold,
felhők falták fel az ég vaksi tavában,
a Derecskei tó vizén Lidérc lobog,
s a suttogó sás közt motozó homály van.

És az öreg Naszály hûvös árnyékából
Vác Remete lép ki, arcát csuklya fedi,
mellette a szarvas, agancsa közt gyertya,
s az erdők vadjai énekelnek neki.

E dallam széttöri a ránk freccsent csöndet,
századok robaja ébreszt emlékeket,
és a Limest őrző ókor katonái,
a Pogány- s Bolhavár hősei ébrednek.

Majd szurkos fáklyaként lobognak a házak,
tatár lovasok az üszkös romok között,
majd török dülja fel a lerombolt várat,
a városba vér, kín, kór és gyász költözött.

Itt küzdött magyarral az osztrák és orosz
— Gombás patak hídjá őrzi a sebeket;
itt robogtak át a gögös német tankok,
s szenvedte a térség a szovjet sereget.

Ám a város túlélte tatárt és törököt,
németet és orosz — voltunk, és itt vagyunk;
Gézáról, Istvánról mond mesét a Duna,
hisz ez az a föld, ahol élünk és halunk...

CSENDÉLET ESŐBEN

Esőverte bútorhalom kinn az utcán:
ázik a szekrény, asztal, heverő;
az apa fejét lehajtva ül a cuccán,
sóhajt, elszált belőle az erő.

Az asszonyka sír, zokogás rázza testét:
oly kilátástalan ez az egész!
Kinn fogják tölteni talán ezt az estét —
az élet most lesz igazán nehéz.

Két kislány kapualjban pityereg.
Kilakoltatás. Nincsen pénz, munka sincsen,
és nem lehet többé megélni a nincsen.

Lám, eddig juthat felnőtt és gyerek!
A rendőrök még valamit magyaráznak...
Hát légy átkozott huszonegyedik század!

XXI. SZÁZADI KÜLVÁROSI PANORÁMA

Vas- és betonerdők rejtekében
acélszörnyek százai lihegnek,
hol prüszkölve okádnak füstködöt
a vegyszerektől átázott termék.

Szederjes fák álmatag csordája
dülöng savas esőktől részegen,
zörgő, elszáradt füvek hasalnak
cementpor verte üszkös réteken.

Olajos rongyokba betekert hold
bámul a gőzölgő salakdombra,
és a réveteg, bambán elfekvő
drogosra a sivár alagsorba'.

Vásott kölyöksereg macskát kínoz,
kóbor eb nézi, fakó a szőre,
a kukákban hajléktalan kutat,
a zsebében olcsó ócska löre.

A kocsmában szőrös züllött népek
a tablettás borok mámorában
álmodnak maguknak szebb jövőt és
egy szebb, jobb világot általában.

A köszvényes házmester mankóval
rója a szutykos emeletet,
szívbeteg neje a kórházba jár,
bár hiába kap kezeléseket.

A nyugdíjas öreg néni már a
kapuban lesi, jön-e a postás,
fogytán a pénz, bár bútort is kéne
cserélni, hisz rozzant és poloskás.

Médiákban olcsó agytompítás;
kultursitt butítja el a nézőt,
blőd sorozat, üsd, vágd, itt a hulla,
s rock-koncertre nyerhetsz egy belépőt...

Munka nincs, a gyárat bezárták,
nyílászárót, tetőt, padlót, csempét
már régen széthordták, s a romok közt
csak a baglyok tartanak még szemlét.

Sitt, hulladék, mérgezett ételek,
szemét, rozsda, sár és repedt flakon,
benzinfoltok a pocsolyák tükrén,
s koszló nádas a fertőzött tavon.

Puffadt halak, bűzlő madártetem,
meddön lebegő napok és hetek —
lehetne másképp is, mégis ez van:
lepusztult lét, elvetélt életek...

SZELLEMEJ

Mellbe taszít a szél, és szemedbe port vet,
az őszi fák zúgnak, jajgatnak az éjben,
futva menekülnek szederjes fellegek,
megbotlik a sötét az elnyúló mélyben.

Csontokat késel a hideg, jeges orkán,
ócska bádogtetők sikoltva zörögnek,
és ordít a vihar, ahogy csak a torkán
kifér, míg a kapuk fel-felnyöszörögnek.

Őrjöngve nyel el az éj csillagot, holdat,
fekete fáklyaként lobognak a nyárfák,
szétfreccsen, szétfolyik a fekete oldat,

s a temetők dombjain szellemek járnak
lidérces táncukat, és koszorút fonnak,
és a messziségbe folynak el a járdák...

CSÁKY KÁROLY

A Vörösmarty és a Mikszáth család rokona,

Nyéki Méhes Mózes
(1885 – 1953)

Bevezetés

Pöhlös Vendel nagycsalomjai barátom jóvoltából egy értékes könyvecske került nemrégiben a kezembe. A *Palóchonban* című kiadványról van szó, melynek szerzője Nyéki Méhes Mózes. A *Mühlbeck Károly* grafikus és festőművész illusztrációival Budapesten 1941-ben a *Singer és Wolfner Irodalmi Intézet* kiadásaként megjelent munka lebilincselő olvasmány. Különösen azok számra, akik fogékonyak hagyományaink iránt, mélyebben is meg akarnak ismerkedni a néplélekkel, az emberi karakterekkel, a palóc furfanggal és humorral. Mielőtt e könyvet részletesebben bemutatnánk, lássuk, ki is volt valójában ez a Nyéki Méhes Mózes.

A Méhes családok Kökesziben és Nagycsalomján

A egykori Méhes családoknak az Ipoly mentén *Kökesziben* és *Nagycsalomján* voltak kisebb-nagyobb birtokai. A Hont megyei Méhesek egyébként jászkun eredetűek, Szabadszállásról származnak, s előbb a Pozsony megyei Nyéken telepedtek le. A család egy része Bihar megyébe költözött, Hont megyében pedig 1836-ban *Méhes József* talált otthonra, aki aztán vármegyei tiszttel és nagycsalomjai birtokos lett. (<http://www.geocities.com/gaborjakabfy/MehesCsaladfa.htm>) Feleségének sírköve ma is megvan a nagycsalomjai öregtemetőben, ez olvasható rajta: „*Itt nyugszik/ tettes/ Méhes Józsefné/ született/ PLACHYAMÁLIA asszony/ meghalt július 22. 1869/ élete 64. évében/ áldás hamvaira*“. Ez az asszony volt tehát a mi Méhes Mózesünk nagyanyja. A nagyapa, József 1879-ben Pesten hunyt el. Az ő gyermekük volt többek közt Sándor és József. *Méhes Sándor* (1840-1908) 1862-ben kötött házasságot Kökesziben, az ottani földbirtokos lányával, *Bende Mária*val. Ugyanitt hunyt el 1908. december 1-jén, s a körzergyőji anyakönyvben református hitfelekezetüként jegyzik. Sírját nem találtuk Kökeszi régi temetőjében (lehet, nem is itt temették el), de az anyai nagyapa sírjele még áll. Méhes Mózes édesanyja Budapesten halt meg 1927-ben, s az evangélikus szertartás szerint kísérték utolsó útjára.

Az apai nagybácsi, *Méhes József* (1842-1924) Nagycsalomján hunyt el, akárcsak felesége, Pongrácz Eszter. Az utóbbinak ugyancsak megtaláltuk a régi templomdomb melletti temetőben a síremlékét. Ez a szöveg áll rajta: „*Itt nyugszik/ Bihari/ Méhes Józsefné/ született/ Óvári és Szentmiklósi PONGRÁCZ ESZTER/ 1856-1916/ Áldott emléké/ feleségének/ állította/ szerető férje*“. A nagybácsi és felesége Méhes Mózes életében nagy szerepet játszott. Pongrácz Eszterről *Mikszáth felesége, Mauks Ilona* is írt könyvében. A *Mikszáth Kálmánné visszaemlékezéseiben* (Horpács, 2002) olvassuk a következőket: „*Hanem a véletlen segítségemre jött, egypár hétre hozzánk jött Bercelről Eszti unokanővérem, nővérem kedves barátnője...*“ A könyv egyik lábjegyzetében erről az Esztről további eligazítást is kapunk Mikszáthnéától: „*Óvári és szentmiklósi Pongrácz Eszter, legkedvesebb rokonunk és barátnőnk, kivel élete folytáig fenntartottuk a barátságot. Úgy ő, mint férje, bihari Méhes József szeretetüket a Mikszáth fiúkra is átörökítették, kik sok kellemes napot töltöttek a Méhesék nagycsalomjai kúriájában.*“ (71.l.) A hajdani kúriában maga Méhes Mózes is gyakran megfordult, s valószínűleg itt került szoros kapcsolatba, mint rokongyermekek Mikszáth fiaival. Eme kapcsolathoz még mi is visszatérünk a későbbiekben.

A genealógus Nyéki Méhes Mózes és kapcsolata a Vörösmarty családdal

A *Wikipedia Lexikon* Nyéki Méhes Mózeset *genealógiai íróként* említi, aki *A Nyéki Méhes-család és a rokon családok* című könyvében (Budapest, 1933) mutatta be az ősokeket, illetve családfájukat. Könyvéből egyebek közt az is megtudható, hogy a csallóközi Méhesek közül többen, így *Méhes Péter kanonok* (1790) és *Méhes Balázs vármegyei szolgabíró* (1850) pecsétgyűrűiken a családi címet használták, melyen a „*négyelt csücsköstalpú pajzs felső jobb negyedében András-kereszt módjára keresztbe állított két jogar, illetve bal negyedében három hullámos lebegő pólya látható*“, az alsó bal negyedben pedig „*száron álló háromvirágú tavirózsa*“ van.

A Kőkesziben született (1885. március 29.) Méhes Mózes 1912-ben *tornóci szolgabíró*, majd a legfőbb állami számvevőszék tanácselnöke volt Budapesten. Kapcsolata a szülőfölddel, Kőkeszivel és Nagycsalomjával ezek után sem szakadt meg. Ez kiderül az említett családtörténeti könyvének 1. kötetéhez írt *Előszó*ból is, ahol többek közt ezt olvassuk: „*Tornóci szolgabírói működésem ideje alatt, 1912-ben nagybácsimtól, Méhes József nagycsalomjai (Hont megye) földbirtokostól a következő levelet kaptam:*

>*Csalomia, 1912. évi január 15-én. Édes Mózsím! Itt küldöm neked a Méhes család nemesi levelének másolatát, melyet a pozsonyi székeskáptalan levéltárában megtalálsz hiteles másolatba. Az eredeti III. Istvántól nyert nemesi levél Nyéken még 1805-ben Nagy Ferencnél, mint nemzetiségi curátornál volt, ha idő enged, kutass utána Nyéken a Csallóközben a Méheseknél vagy Nagyoknál. Csókol bátyád: Méhes József.*<

Nyéki Méhes Mózes nem tartozott a kiváló képzettségű genealógusok közé, s egyébként sem állt módjában kiemelkedő művet alkotni. Mindezt maga is beismeri az 1933-ban írt *Előszó*ban, melyben így vall munkájáról: „*Sajnos, a mai tudományos követelményeket kielégítő családtörténetet, vagyis olyant, amely egyben a család birtok-, társadalom- és gazdaságtörténetével is részletesen foglalkozik, nem állott módomban írni, minthogy a vonatkozó forrásanyag túlnyomó része elszakított területen van. /.../ Ezúttal tehát s ezt újból ismétlem, csak az volt a törekvésem, amit a legjobb igyekezettel és lelkiismeretességgel óhajtottam teljesíteni, hogy családom tagjai megismerjék származásukat és régi családi kapcsolataikat, s egyben alapot, vezérfonalat szolgáltatassak annak a családtörténetírónak, aki az ősi Nyék nemzetség s az ebből származott Méhes, Végh, Kósa (Zeke) és Nagy családok történetét a jövőben esetleg mindenre kiterjedőleg megírja.*“

Méhes Mózes családtörténetére egyébként a kutatók hiányosságai ellenére is gyakran hivatkoznak. Többek közt az a *Dormuth Árpád* is, aki tanulmányt írt *A Vörösmarty család múltja* címmel (Székesfehérvári Szemle IV. évf. (1934) 1-2.sz. Internetes változat), s aki közli, hogy sok, a Vörösmarty család legújabb korára vonatkozó adatot merített Nyéki Méhes Mózes könyvéből. Bár azt is megjegyzi a kutató, hogy a kiadványban „*a régi adatokra vonatkozólag a szokott tévedések*“ is megtalálhatók. (19.1.) Dormuth és jeles szülőttünk genealógiai munkáiból egyaránt kiderül, hogy a Vörösmarty és a Méhes családok rokonságban álltak. Vörösmarty Mihály testvérének, Pálnak egyik fia, *Vörösmarty Béla* (1860-1910) ugyanis Farkasdon született, s *Nagysurányban* volt vasúti állomásfőnök, majd MÁV ellenőr Budapesten. Vörösmarty unokaöccse Méhes Mózes testvérét, *Méhes Lenkét* vette feleségül, aki akkor Kőkesziben lakott, s itt tartották az esküvőt is 1895-ben. Ennyit hát a Vörösmarty-Méhes kapcsolatról.

Mikszáthék barátja, a Palóchonban című mű szerzője

A *dr. Bene Kálmán* felelős szerkesztő által fémjelzett *Belsősomogy* című lap 1941. évi szeptemberi számában olvassuk, hogy a szerkesztő Palóchonban járt, s Nyéki Méhes Mózes könyve volt az útikalauza. (<http://www.nagykar.hu/ekonyvek>) Amint e derűs könyvecskéből kiolvasta, s a helyszínen is tapasztalta, itteni palócaink földjén „*a házak kémény nélkül füstölnek*“, „*az utadót itt is pontosan kivetik, de az utcák ugyancsak görbék*“; „*a tél hidege erősebb, mint a nyár melege, mert az Ipoly sokszor befagy, de soha nem forr fel*“. Azt is kiolvashatta a somogyi íróember Méhes palócföldi rajzaiból, hogy az itteni békának „*majdnem esze van*“. Amikor ugyanis beleesett a tejesköcsögbe, „*addig ficáncolt, rugdalózott, még a tejfölt vajjá nem köpülte*“. A szerző így zárja könyvismertetését: „*Napfényes derű, jókedv, jó szív és bölcselkedés van benne bőven. És én is azt mondom a szerzővel, hogy mindig jólesik, hogy derűs történetek simogatják körül a robotos élet gyorsan tûnő perceit*“.

A *Palóchonban* írója pedig ekképp bocsájtotta útjára művét: „*egy soha vissza nem térő világ boldog*

fiatalságának emlékeiből szövődött“ a könyv, amely „a jelent és az idegen uralom alól felszabadult Palócföld lakóinak lelkét és hangulatát tükrözi vissza“. Szerencsésnek tartja magát, hogy „a néhai nagy emlékü **Mikszáth Kálmán** jó palóccainak vadvirágos, dombos földjét adta neki a Mindenható“ szülőotthonául (5.1.), s apró gyermekkorától a megyei közigazgatási életbe való bekapcsolódásáig s még azután is jó ideig falun lakhatott, s így módjában volt „a falusi élet minden örömét és baját közvetlenül meglátni“. (6.1.) Hogy jobban odafigyeljen erre a világra, azt az a néprajzzal foglalkozó barátja is motiválta, akit egy hónapra ide küldtek tanulmányútra, hogy összegyűjthesse tapasztalatait az itteni életviszonyokról, szokásokról; „feljegyezze a népviselet ruhadarabjait, nótáikat, kézimunkáikat és lakóházaik berendezési tárgyait“. Nem tudjuk pontosan, ki lehetett az a bizonyos György barát, aki Palóchonban „fényképezőgéppel, rajzpapírral, sok rendez és színes írónnal, két vastag füzettel“ megjelent, de azt tudjuk, hogy közösen keresték fel a kovácsot, az éjjeliőrt, Csutorást, a bölcselkedő korhelyt, Lukács Andrást, Sonkolyos Gergelyt, Julcsa nénét, Rozika ifiasszonyt, azaz a helyi s a környékbeli nevezetes egyéneket. A Pestről jött barát terve sajnos, soha nem vált valóra, a gazdag nyersanyagból soha nem lett néprajzi tanulmánykötet. De megszülettek Méhes Mózes sorozatos elbeszéléskéi, palóc rajzai, melyek a lapokban is napvilágot láttak. Ekkor történt egy régi rokonnal és baráttal való újabb találkozás, melyről így számol be Méhes: „vacsora után egy előkelő pesti szálló társalgójában a néhai nagy palóc fiával, **Mikszáth Kálmán volt főispánnal** beszéltem egy előadás után.

Azt mondja nekem Kálmán’, – akihez a magyar atyafiság száalai fűznek, – csendes szivarozás közben:

– Tudod, hogy olvasom a palóc elbeszéléseidet az újságokban? Nagyon élvezem őket, olyan zamatosak, mint az apám palóc írásai voltak.“ (11.1.)

Földink bár szabadkozott e dicséret miatt, ám jól eshetett neki az elismerés, mert mint olvassuk, az alábbiak történtek: „Igy határoztam el, hogy a régi kedves emlékekhez hozzáfűzve a jelenben történeteket, megrajzolom szülőföldemet, ahol fiatal éveimet éltem. És hogy ebből ne térkép, vagy földrajzi tanulmány legyen, a jó palócok közül egyes emberek gondolkodását rajzolom meg személy szerint, akik ott éltek és élnek ma is a lankás-dombos, vadvirágos Palócföldön.

Mert a palócföldi emberben valóban van napfényes derű, ravaszság, jókedv, borongás, jószív és bölcselkedés annyi és olyan, mint talán sehol máshol.“ (12.1.)

S a néplélek kutatói 1941-ben kézbe vehették e kedves kis könyvet, melynek anekdotázó, mesélő kedvű szerzője, a néplélek kiváló ismerője íráskészségét bizonyítva is jelesre vizsgázott. Könnyű, de kellemes és tanulságos írásokat tartalmaz a könyv. Stílusa gördülékony, szépírói eszközei a népeletből fakadnak. A humor, a palóc furfang, az elesettségéből is felemelkedni tudó ember jókedve az olvasót is derűre fakasztja, s szinte egy szuszra végigolvassa e kis kötetet.

De vajon mi mindenről eshet szó ezekben a rövid falurajzokban? Akárcsak Mikszáth írásaiban, itt is jelen vannak a furcsa patakok, a rakoncátlankodó vizek, az áradások elmosta szénaboglyák stb. Megtudhatjuk, hogy a palócok nagy folyója, „az Ipoly is mindig rossz időben akar Duna lenni, még pedig legtöbbször szénakaszáláskor. Ilyenkor hiába vannak a réteken a rendek szépen sorjázva, vagy petrencébe rakva, mondjuk Csalomján, egy éjjel alatt úgy elviszi azokat a víz, hogy minden állat ríva bög utána, mert kukoricakórót meg árpaszalmát kell nekik a jó illatos széna helyett ropogatni a télen“. De legalább „a viski bakter örül neki, mert ott a kanyarodóban a csónakon ki lehet a boglyákat egyes csáklyázni...“ (15.1.)

Szellemesen tárja elénk az író a kőkeszi patakot is, melynek „már csak egy partja van, és éppen csak annyi víz csörgedezik a medrében, hogy a kis kacsák és libák megtanulhatnak úszni benne. Azt is mondják a rossz nyelvek, hogy a ludaknak sokszor véres a talpuk Kesziben, mert nem a vizet, hanem a homokot lapátolják vele. De állítólag az is megtörtént, hogy a keszi liba belefult a gyürki patakba, mert Kesziben a kiszáradt patak miatt nem tudott úszni megtanulni.“ (16.1.)

Az itteni humor szerint az idegent is víz hozta a faluba: „Úgy mondják különben, hogy azt az egy tótot is, aki Kesziben élt mint gazdasági cseléd, az árvíz hozta le gyerekkorában Csallról“. És sok mindenről szó esik még a mély megfigyeléseken alapuló, a humort kihegyező írásokban. Olvashatunk például olyan negatív kicsengésű, rossz asszonyra hansznált szólást, mint a „Megjárta az már Pestet is“. Egy másik szólás szerint „A hetes eső kettős ünnep, s ez kell a szegény szolgálégynek“. (34.1.) De találkozhatunk a foghúzó kováccsal, a botját rovásokkal díszítő iszákos pásztorral, a Keszin csak „kódisnak tartott“ inámi legénnyel, vagy az iszákos Gyurival, akiről a halottkém ezt állapította meg: „biztos meghótt, mert nem ivott reggel törkölyt“. (39.1.) S itt van előttünk a sánta Julis nene, aki „úgy megszokta Keszit, hogy hatvan évig nem mozdult ki belőle, merthogy sánta volt. Osztán, hogy egyszer Szelénybe bicegett, a kenderáztató

padlóján megcsusszamlott a rossz lába, belebüssengelt fejjel a büdös vízbe, osztán bele is fulladt. Nem használt már neki, hogy szépen felírták a fejfájára, hogy: született Keszibe, meghótt őszkor Szelénybe a kenderáztatóba, kár vót neki Szelénybe menni“. (40.1.)

Megannyi egyéb szokás tárul még elénk ezekben a rajzokban. A sorozás például, amikor a hazaérkező legényekre „*az eladó lányok már a kiskapuban leskelődnek rozmaringgal a kezükben, hogy bevált-e az udvarlójuk katonának“*. (42.1.) De előttünk a palóc házasulók is: a kommandálókkal, a kérőkkel és a lagzissal. S itt a vályogvetők, a patkányűzők, a Szent Antal tüzet gyógyító kuruzsló, az asztaltáncoltatók, aztán a bevonuló magyar katonák és a cseh csendőrök. Valamennyien ilyen-olyan szereplői a palócok színes világának, társadalmi tablójának. Csak egy példát említsünk még a sok közül. Például azt, hogy mi történt a visszacsatoláskor, a Hont megyei kis palóc faluban, Gyürkiben, melynek – mint akkor még leírhatta Méhes – „*Lakói színmagyarok, akiknek vérzivataros századokon át megőrzött kutyabőrlevelükön kívül nem maradt más, mint a hétszilvafás kis földjük és az át nem formálható magyar lelkiük. Ezek a jó gyürki palócok a cseh megszállást szenvedve azt hallották 1938-ban, hogy a szomszédos Kőkesziben magyar zászlót tűztek ki a templomtorony ablakába.*“ Amennyiben viszont nekik templomuk nem volt, de voltak a toronynál is magasabb jegnyéik, azok egyikére tűzte fel a magyar zászlót a Palya gyerek. Olyan magasra került a zászló, hogy a még ott lévő cseh csendőrök sem tudták azt eltávolítani onnan. Ezért ki akarták vágni a jegnyét, miközbe a domboldalról már a magyarok ereszkedtek lefelé, s a csendőrök is elrohantak dolguk végezte előtt.

A kötet kellemes olvasmányait jól kiegészítik **Mühlbeck Károly** (1869-1943) hangulatos kis rajzai. A kiváló festő és rajzoló szintén a Felvidékről, Nagysurányból származik. Tanulmányait Budapesten végezte, s már korán népszerű illusztrátora lett az olyan lapoknak, mint az *Új Idők*, *Borsszem Jankó*. De illusztrálta Gárdonyi *Göre-sorozatát* s a *Mackó-könyveket*. Rajzainak tárgyát a magyar népeletről merítette. (Zádor-Genton, 1967:406).

A Palóchon utóélete

Csak köszönet illeti Pöhlös Vendelt azért, hogy Méhes Mózeset kiemelte a feledés homályából. Vállalva kötetének hasonmás kiadását, pontosabban a kiadás anyagi fedezetének biztosítását. Szorgalmazta továbbá az újabb kutatásokat. Így bukkantunk a rokonok még fellelhető síremlékeire a nagycsalomjai és a kőkeszi öregtemetőben, néhány anyakönyvi adatra Kőkesziben és Debrecenben.

Kőkesziben 2010 júniusában végeztem néprajzi kutatást Kosík Bertalanné Nászali Ilonánál (1940) és Murányi Józsefné Dovicsán Margitnál (1925). Főleg a Méhes Mózes könyvében fellelhető néprajzi vonatkozások felől érdeklődtem. Emlékeztek még arra, amikor a Kőkeszi-patak vize valóban elvitte az összegyűjtött szénaboglyákat, a Gyürki-patakban meg a kendert áztatták. Tudják, hogy az itteni 4-5 szlovák család egykor Handlová, Lesty és Litava környékéről érkezett a faluba az 1920-as évek táján. Ismerték a Szent Antal tüze nevű betegséget, a gyógyítások közül a karácsonyi morzsával való füstölést. Tudnak a kékkői, gyarmati, sági vásárokról, a kenderáztató „*tóla*król“, a vályogvető cigányokról. Emlékeznek a kisbíróra, a farsangi bálókra és a házasulók háromszori kihirdetésére. Az ételek közül még el tudnák készíteni a *görhét* és a *mákoskukoricát*. Tudják, milyen megítélés alá esett az öreglány, ki volt az a *polyavacs*, hol voltak a kúriák, kik voltak a birtokosok, hogy működötték a jégvermet stb. A palócok világa és a Méhes Mózes megfestette faluközösség tehát, ha töredékeiben is, de él még. Érdemes rá odafigyelni, s figyelmünkbe ajánlani a *Palóchonban* című kötetet. Remélem, általa a jövőben sok mindenre tisztább fény derül még.

Irodalom:

Csáky Károly: A Dunától a Szitnyáig. Komárom, 2003.

Dormuth Árpád: A Vörösmarty család múltja. Székesfehérvári Szemle, IV évf. (1934) 1-2.sz. Internetes változat.

Bene Kálmán, szerk.: Belsősomogy. 1941. szept. Internetes változat.

Mikszáth Kálmánné visszaemlékezése. Horpács, 2002.

Nyéki Méhes Mózes: A nyéki Méhes család és a rokon családok I. Budapest, 1933.

Nyéki Méhes Mózes: A nyéki Méhes család és a rokon családok II. Budapest, 1937.

Nyéki Méhes Mózes: Palóchonban. Budapest, 1941.

Zádor Anna – Genton István, főszerk.: Művészeti Lexikon III. Budapest, 1967.

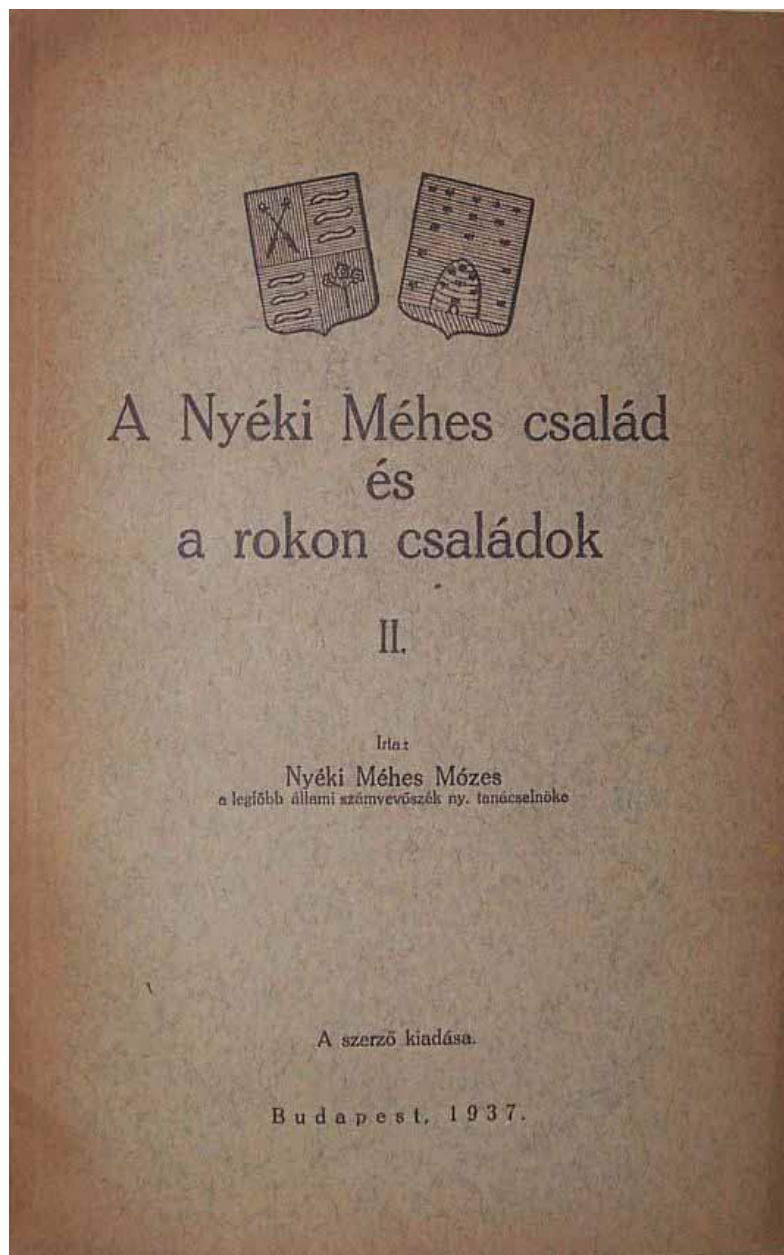
Méhesné Plachy Amália sírköve Nagycsalomján (Pölhös V. felvétele)

Méhesné Pongrácz Eszter csalomjai síremléke (Pölhös V. felvétele)

Nyéki Méhes Mózes portréja

Nyéki Méhes Mózes családfakötete

B. TÓTH KLÁRA

A Kádár-rendszer hétköznapijai

Az 56-os forradalom alatt egy éves voltam, így csak a hatását és a következményeit „élvezhettem”. Emlék-mozaikokat őrzök ezekről az időkről, bár inkább emocionális, mint intellektuális síkon. Kamasz, majd felnőtt fejjel próbáltam helyretenni ezeket az élményeket.

Lelkészcsalád lévén, belenőtünk a kettős nevelésbe: amit otthon forradalomnak hívtunk, azt az iskolában ellenforradalomnak titulálták. Ami nálunk morális kérdés volt, az kint szenteskedésnek számított. Olyan fogalmak, mint haza, tisztesség, becsület – likvidáltattak a szocialista szótárból. A polgári kifejezést fölváltotta a gúnyos kispolgári; a hívő, vallásos pedig klerikális reakcióssá avanszált... Meg kellett tanulnunk - ha nem is direkt hazudni, de elhallgatni bizonyos igazságokat.

Az otthon védőfala akkora biztonságot nyújtott a külső bizonytalansággal szemben, hogy nem kifelé barátkoztunk, hanem mindenkit bekebeleztünk. Kitágítottuk a védőbástyánkat, hogy másoknak is jusson ebből a biztonságból. Így aztán mindig tele volt a ház.

Azt a keveset, amink volt, egész jól lehetett szaporítani. Mindig a bibliai öt kenyér és két hal csodája jutott eszünkbe róla, amikor Jézus tanítványai megvendégelték vele a sokaságot, nehogy a testi éhség kioltsa a lelki éhség kielégítésének vágyát. Gyakori eset volt, hogy Apu vendégeket invitált vasárnapi ebédre, hisz nem volt délben közlekedés. Aki átjött a szigetre templomba, nem tudott visszamenni, csak délután. A bolt zárva volt, vendéglő sem volt a faluban. Ilyenkor beszólt a konyhába:

- Arikám, vendéget hoztam!
- De Apuka, alig van itthon egy kis hús, nem lesz elég...
- Önts egy bögre vizet a levesbe!
- De így is túl híg!
- Nem baj drágám, a szeretet a fontos!

Az odafigyelés, a szeretetteljes légkör valóban kárpótolta a vendégeket a "főúri" lakomáért.

Szüleim nem politizáltak, hisz föl akarták nevelni hat gyermeküket, de befogadtak mindenkit, akinek nem volt hova mennie.

1956: Nagynéném a soproni Erdészeti Főiskola diákja volt, mikor 56 novemberében váratlanul úgy döntött az iskola vezetése, hogy kimenekítik az országból a diákságot a tanárokkal és családtagjaikkal együtt. Ugyanis élelmiszert hordtak a forradalmároknak, és ez akkor főbenjáró bűnnek számított. Az intézkedés olyan váratlan volt – hiszen eltiporták a forradalmat, jöttek az oroszok, nem volt idő tépelődni – hogy a diákokat ott rakták föl a teherautókra, ahol érték. Nyitva voltak a határok, ki kellett használni a lehetőséget. Nagynéném éppen zuhanyozni készült, ment a zuhanyozó felé tréningben, egy szál törölközővel és egy szappannal, mikor fölrángatták a platóra... Mondhatni, tiszta lappal kezdte az életet az új világban...

1962: Egy fiatal orosz tanár került a faluba. Nem volt hol laknia, befogadtuk. Hamar kiderült, 56-os, nemrég szabadult a börtönből, egyetemistaként fogták el a forradalom bukása után. Két szakja mellett a börtönben kitanulta a villanszerelést. Nem remélte, hogy még taníthat valaha irodalmat, és milyen igaza lett... Kiszabadulása után átképezték orosz tanárnak. Így aztán idősebb testvéreim, miközben ellesték tőle a villanszerelés fortélyait, némi beavatást nyertek a politikába is... Egy örökölt asztal lábazati részében 56-os iratokat, újságcikkeket találtak elrejtve. Nagy izgalommal feszegették fel a deszkákat, aztán gyorsan vissza. Nyoma se legyen... Persze halkán, suttogva, hiszen „a falnak is füle van”... Így óvatoskodott akkoriban a népi bölcsesség.

Téglákból épült a szocializmus fala, ember-téglákból... El volt zárva az egyik állampolgár a másiktól, a bizalmatlanság magánzárkákba szabdalta szét a közösségeket. Mindenütt jelen voltak a besúgók, meg a besúgók besúgói... Tízmillió szellemi magánzárka – ez volt a kormányzat célkitűzése. Vegetatív lények, öntudat és identitás nélkül.

Ha tizen-tizenöten összejöttek egy kis baráti beszélgetésre, vagy bibliaórára, már lecsapott a rendőrség, mert téglák az mindig akadtak ekkora szocialista építkezésein...

Kisdobosavatás. Másodikosok voltunk. Ünneplőben álltunk az iskola előtti téren, körben akácfa. A kötelező sötétkék szoknya-fehér blúz személytelenségében szépen haladtunk a szellemi uniformizálás szocialista ösvényein...

Kerülgettük a téren a libák hagyatékát. Ők bezzeg véleményezhették az eseményeket, mégsem lett belőlük libapástétom... Dobszó, sípszó, őrsi induló, zászlófelvonás, szónoklatok véget nem érő sora. Ezután következett a kisdobosavatás, melynek nagyszerűségére előzőleg alaposan felkészítettek.

A tanító bácsi – jeles besúgója a rendszernek – barátságos mosollyal közeledett felénk a kék nyakkendővel. Széles mosolya mögött nem sejtettem semmi rosszat. Nem neveltek gyanakvásra...

Barátnőm - a maga alig nyolc évével – ökölbe szorította kezét, és szikrázó szemekkel odasúgta nekem:

- Engem aztán nem avat fel! Gyere, szökjünk meg!- mondta, és már osont is, mint egy kis árnyék, a legközelebbi akácfa mögé. Épp annyi hely volt a vékony törzs mögött, hogy őt eltakarta, én már nem értem oda. Nekem a következő fához kellett volna futnom, de inamba szállt a bátorság. Futottam volna, de nem mozdult a lábam, mint egy rossz álomban.

Dermedten éreztem az elfutó másodperceket, az elmulasztott lehetőséget. Attól is félttem, hogy őt is észreveszik, de leginkább a büntetéstől tartottam. Szembesültem a saját gyávaságommal. Rá viszont úgy emlékszem, mint gyermekkorom legnagyobb hősére. Barátságunk ma is tart.

Mikor a tanító bácsi harsány dobszó mellett rám aggatta a kék nyakkendőt, - a sor végén álltam - kihúzta a zsebéből az utolsó darabot, és rámeredt:

- Úgy látszik, elszámoltam magam - mondta vállvonogatva, és visszagyömöszölte a zsebébe.

Barátnőm szökését senki nem vette észre, kettőnk titka maradt.

Utána kezdődött a zsákbaftás, lepényevés, lufifújás, a Kádár-rendszer gyerekcsalogató mézesmadzagja. Semmiben sem vettem részt, undorral néztem a sok maszatos gyereket, ahogy nekihevílve, felugrálva falják a lepényt, mint az éhes farkaskölykök.

Magányosan lézengtem a vidám gyereksereg közt. Barátnőm rég hazament. Árulónak éreztem magam, bár nagyon homályos volt, mit is árultam el...

Otthon – hogy valami haszna is legyen - a kék nyakkendővel bepelenkáztam az Amerikából kapott Laci babát. Hadd véleményezze ő is a helyzetet...

1962. Nagypapám lakásán hajnali ötkor csengettek: rendőrnnyomozók álltak az ajtóban. - Házkeresés! – Mutatták föl a papírt.

Nagyszüleim evangéliumi iratokat fordítottak németből és angolból, hisz akkoriban itthon nem lehetett ilyesmit kiadni. Sokan találtak lelki vigaszt ezekben a keresztyén iratokban. A materializmus szerint az embernek csak teste volt, lelke nem. Leleki kérdésekkel nem volt ildomos foglalkozni. Már az is gyanús volt, aki írógépet tartott a lakásán. Idegen nyelv ismerete azzal a veszéllyel járt, hogy könnyen kémnek minősíthették az embert.

Fölforgatták a lakást, összeszedték minden iratot, fordítást. Begyűjtötték az önéletrajzi kötetek összes példányát. Gyermeküknek is be kellett szolgáltatni a saját köteteket. A mienk sajnos nem is került vissza.

Két héten át vallatták, de legalább alkalma nyílt a sok materialista rendőr és nyomozó előtt Isten szeretetéről beszélni. Egy ávós tiszt hivatalból elolvasta az önéletrajz három kötetét. Nagy hatást tett rá nagypapám bátor, keresztyén helytállása a szibériai hadifogság poklában, öt év után a hazatérés megszervezése, helytállás a második világháború alatt. Az élet legveszélyesebb helyzeteiben – hét gyermek apjaként – mindig kiállt az elesettek, segítségre szorulóknak védelmében. Istentől kapott hittel, vakmerő határozottsággal irányította a rábízott közösséget, sok embert megmentve leleményességével és bölcsességével. Talán ez volt az értelme meghurcoltatásának, hogy ez a kommunista ávós tiszt is találkozhasson rajta keresztül a krisztusi értékekkel, emberi helytállással, magasabb erkölcsiséggel. A tárgyalás után felmentették, és az őt őrző rendőr így búcsúzott tőle:

- Lajos bácsira még nagyon sok embernek szüksége van!

1968: Egy nap azt vettük észre, hogy szüleink döbbsen tapadnak az olcsó kis néprádióra, arcukon leírhatatlan aggodás, rémület keveredett a szégyenérzettel, amit hazánk nevében érezték. . .

Gyerekejjel is érzékeljük, hogy sorsdöntő ügyről van szó. Ekkor tudták meg, hogy a magyar hadsereg is részt vett Prága leroanasában, alig 12 évvel a mi szent forradalmunk után! A csöcselékből verbuválódott politikai „elit” áruává tett mindnyájunkat. Megint- mint már annyiszor- helyettünk és ellenünk döntött az elnyomó gépezet. . .

Persze a rádióban szépen kiszínezve tálalták, de még nekünk, gyerekeknek is átlátszó volt a mese.

Barátunk részt vett a pesti Batthyány örökmécsesnél egy megemlékezésen. Békésen ünnepeleék március 15-ét, azt hitték, a Rákosi-éra letűntével vége az erőszaknak is, nem kell félniük. Akkorra már begyűrűzött az országba az amerikai hippimozgalom, a fiatalság telve volt szabadságvágygal. A hamis szölamok elfeledteék velük a burkolt elnyomást. Az ünneplés közben váratlanul rájuk rontottak a rendőrök, össze-vissza ütöttek-rúgták a sok diákot, fiút, lányt egyaránt, majd elhurcolták őket vallatásra.

A politikai vezetés annyira rettegett minden megmozdulástól, hogy félelmében azt tette, ami legrosszabb volt neki: visszavonhatatlanul maga ellen fordította a fiatalokat.

1972: Irodalmi újságot szerkesztettünk egy egyházi kollégiumban. A tanárok elzárkóztak, nem is bántuk.

Nem volt benne semmi politika, morális és hitbéli kérdések, szerelem és az egyéni jövő kérdése foglalkoztattak bennünket. Mi voltunk a szerkesztőbizottság, cenzúráztuk a beérkezett szárnypróbálgatásokat, persze a saját írásainkkal szemben elnézőbbek voltunk, azokat gondolkodás nélkül betettük. . . Magunk gépeltük egy barátunk lakásán, házilag fotóztuk, laboráltuk. Belterjes volt, nem is lehetett más, magunknak csináltuk.

Két kedvenc tanárunk kapott belőle, akiknek számított a véleménye, és mi, akik írtuk, szerkesztettük, illusztráltuk.

Behívott minket az igazgatóhelyettes. A leghatározottabban megtiltotta, hogy folytassuk, sőt az irodalmi önképzőkörünket is betiltotta, holott azt azért hoztuk létre, mert az intézményben ekkor már semmi ilyesmi nem működött. Ennek az okát is megtudtuk: Az iskolánk mellé építettek föl az új pártházat. (Micsoda véletlen!)

Az egyik lány ült az emeleti ablakban, és almát evett, aztán a csutkát egy laza mozdulattal hátrahajította. Az éppen egy fő pártfunkcionárius írógépre esett. . . Igen zokon vette. Ki tudja, mit gépelt, talán éppen az iskolánkról küldött titkos jelentéseket, hiszen minden mozdulatunkat figyelték. A lányt azonnali hatállyal kirúgták, és betiltottak minden szakkört, önképzőkört. Március 15-én pedig bezártak minket a kollégiumba. Kokárdát sem tehettünk föl. Mikor szigorú kettes sorban végig kellett mennünk az utcán az ebédőig, egy lány azzal demonstrált, hogy volt egy fehér cérnával fércelt félig kész szoknyája, azt vette föl fordítva, hogy kifelé legyen a cérna. Értsen belőle, aki akar.

A szocialista rendszer kitérmelt egy új szlenget: a virágnyelvet. Megtanított minket a sorok közt olvasni, és rébuszokban beszélni. Egy svájci rokonunk jegyezte meg, mikor itt járt:

-Furcsa, hogy ti, magyarok mindig másról beszéltek, mint amit tényleg közölni akartok, túl burkoltan fejezitek ki magatokat.

-Ez nem véletlen – válaszoltuk - minket a Kádár-rendszer tanított meg a grammatikára. . .

1975: Az egyetem előtt nyomdában dolgoztam a kliséosztályon, mint cinkográfus. Raszterrácson át fényképeztek fényérzékeny cinklemezere. Meg kellett festeni a lemezeket nyomdafestékkal, majd savban maratni, hogy finomodjanak a raszterpontok, és árnyalatosabb képet kapjunk.

Egyszer három cinklemezt kaptam sürgős munkára. Három jeles politikusunk: Kádár, Losonci és Lázár mosolygott rám a kliséről. Miközben elnézegettem nemes vonásaikat, Kádár apánk arcán felfedeztem három bibircsókot. Aggódva méregettem őket. . . Nem kevés ez egy ekkora nagy embernek? Még azt hiszik, nem telik neki többre. Megszántam szegényt. Lefedtem még vagy öt helyen, aztán be a savba. Tisztítás után délcegen feszített a nyolc takaros szemölcs. Hiába, nagy politikus, megérdemli!

Néhány nap múlva, mikor egy reggel álmosan bámultam ki a busz ablakán, döbbsen vettem észre, hogy óriásplakátok borították el a várost, mégpedig hármásával: Kádár, Losonci és Lázár ismerősként köszöntek rám minden lámpaoszlopról. A gondosan megmunkált bibircsókok csak úgy ragyogtak a szikrázó napsütésben. . .

Egy alkalommal elterjedt a hír, hogy a nyomda új vezérigazgatója jön látogatóba a kliséosztályra. Tudvalevő, hogy pártfunkcionárius is volt, ahogy akkoriban dívott. Munkahelyünk a koszos, sötét alagsorban volt, svábbogarak meghitt

társaságában.

- Hogyan tegyük felejthetetlené ezt az alkalmat? -tanakodtunk titokban néhány beavatott kollégánkkal. Leszedeggettük az addigi dekorációt a falról. Az alpesi hegycsúcsok, tengersizem-tavak, meghitt hegyi falvak fotói túl konvencionálisnak tûntek egy ekkora megtiszteltetéshez képest.

Elõszedtük a festéktörléshez való rongyosládát. A szakadt, koszos fuclik között találtunk piros, fehér, zöld anyagot is, de fõleg a vöröstre vadásztunk. Került valahonnan Lenin kép is, gyûrött, festékes. A fent említett három politikus sem maradhatott ki a sorból, bár állagát hozzá kellett idomítanunk a többihez. Sarlót és kalapácsot is sikerült rögtönözni valamilyen papundeplibõl. Feldíszítettük a kliséosztályt, ahogy illik egy ilyen fontos ember látogatásához. Mikor megérkezett a vezérigazgató a kíséretével, megtorpant az ajtóban, arcára fagyott a mosoly, de nem árulta el magát. Látszott rajta, hogy gyorsan mérlegeli a lehetőségeket, de nem jutott magával dülõre: lelkes ügybuzgalom vezérelt-e minket, vagy maró gúny? Végül az elõbbi verziót tartotta üdvözlendõnek, és némi habozás után ránk zúdította a dicséretet. Hát bizony meg is érdemeltük!

1976 : Befogadtunk egy 56-os férfit. Néhány napja szabadult 20 év után! Megbízható költõ barátunk irányította hozzánk, akinek régi ismerõse volt még egyetemista korából.

Fiatal, tehetséges filmrendezõ volt, egyik híres színésznõnk férje, mikor elfogták. A börtönben elváltak, hogy legalább a felesége karrierje ne törjön ketté. Az õ döntése volt.

Mikor 20 év múlva szabadult, már nem tudott mit kezdeni a szabadsággal. Társait kivégezték, aki még élt, rettegett, meg volt félemlítve, nem tarthatott kapcsolatot a régi bajtársaival. Megint másokból besûgõt faragott a rendszer... Csak a „rendszerváltozás” után derült ki, mennyibõl...

Szüleimmel sokat beszélgettek. Rendkívüli intelligenciájú, de idegileg, lelkileg lenullázott ember benyomását keltette bennem. Velünk nem foglalkozott. Talán észre sem vette, hogy ott vagyunk. Szikár arcvonásain ezeréves szenvedés nyomai. Mélyen barázdált arcbõre közepkori fametszetre emlékeztetett. Semmi tónus, csak könyörtelen körvonal. Rövid, tüskés haja égnek állt, mint a futóknak. De hisz örök futásban volt a múltja elõl, az emlékei elõl.

Csendes, szemléldõ életet élt, semmit nem fogadott el, csak a szállást. Ellátta magát, volt némi pénze. Csak aludni járt haza, bolyongott, kereste hajdani élete foszlányait. A múltban élt. Élete filmjébõl kivágtak két évtizedet - vagy százat? Ez már egy másik bolygó volt számára .

Egyszer csak nem jött haza többé. Ágyán a paplan szabályosan összehajtván, a polcon takarosán sorakozott a liszt, cukor, cigaretta, visszavárta a fogkefe és a villanyrezsó...

Rendszer és fegyelem. Húszéves beidegzõdés.

Kerestük, nyomoztunk utána, aztán késõbb tudtuk meg, hogy meghalt, valahol útközben... Félúton a múlt és a jövõ közt, mert a jelen nem fogadta be.

A színésznõ emlékirataiban meg sem említette.

Derûsebb mozaikkockákat is õrzök a rendszerrõl. A gyerekhumor a legsötétebb diktatúrában is képes mosolyt fakasztani.

1977: Öt éves unokahúgomat elvitték az óvodával megünnepelni a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 60.-ik évfordulóját. Megkoszorúztak egy kerületi Lenin-dombormûvet. Az óvónéni elmagyarázta szépen, miért is kell egy öt éves gyereknek az aktuálpolitika.

A gyerek büszkén lobogtatta meg otthon a kis hurkapálcikára erősített vörös zászlót:

- Képzeld, Mama, megkoszorúztuk a Lenin bácsit, mert hatvan éves, és csináltunk neki egy akkora forradalmat, hogy csak na!

1988: A Duna-kör tüntetést szervezett a Bõs-nagymarosi vízlépcsõ építése ellen. Zászlólobogtatás, boldog arcok, eufórikus állapot. 56 óta talán elõször mertünk összeverõdni, véleményt alkotni. Vittem én is két apró csemetémet, és belül a készülõdõ harmadikat. Két és fél éves kislányom addig nyújtogatta a nyakát – mindent látni akart, hisz történelmi pillanatok voltak - míg egy tagbaszakadt férfi a nyakába vette. Ragyogva lobogtatta papírzászlóját a csõpp kis forradalmár.

Itthon lelkesen számolt be az apjának a tüntetés minden apró részletérõl, aztán hirtelen hozzám fordult:

- Tényleg, Anyu, kit is tüntettünk el?

- A Kádár-rendszert - gondoltam akkor reménykedve. Nem sejtettük, hogy mindez csak komédia. Míg mi boldogan

lobogtattuk a szabadság zászlaját, a gépezet csöndben átalakította önmagát...

- Ja kérem, a köpönyeg az forog – mondta egy iskolaigazgató a hatvanas évek közepén, mikor egy apuka nekiszegezte a kérdést:

- Mondja igazgató elvtárs, miért bántja a fiamat, mert hittanra jár? Amikor ön még kántortanító volt, úgy belém verte a hittant, hogy én rászoktattam a fiamat is...

Jobboldali megmozdulás. Zászlók erdeje. Jó érzés sokan egyet akarni. Kezemben kis, hurkapálcára erősített zászló. Sokezer ajakból száll a Szózat hangja: „Hazádnak rendületlenül légy híve, óh magyar...” Érzem, hogy néznek. A hónaljuk alól két csillogó sötét szempár mered rám, szájamról próbálja leolvasni a szöveget. Aztán kibukkan az egész fejecske: szőke anyukája karján egy ötéves-forma, foghíjas néger kislány. Barna kis ujjaival rámutat a zászlónkra:

- Piros, fehér, zöld, Kassa magyar föld!

A haza nem faji, hanem érzelmi kategória. Hát akkor ki a magyar? Mindenki, aki hazánknak nem ártani, hanem használni akar.

Mozaikok, emlékképek, egy letűnt kor fragmentumai. Ma már mindez a múlt homályába vész... Vagy talán mégsem?

ELBERT ANITA

Szógyár

Hártyát feszít a hegységek
Ormaira a köd, s az őszi
Fákra kiborultak a menny
Festékesedényei, tűzvörösbe,
Narancssárgába, borús barnába,
És olivazöldbe öltöztetve
Lombjaikat, a múlt vitorlásának
Lobogójára van kifestve életem,
Halk sóhajokkal követve a hajót,
S egy szikla éppen arra eszmél,
Hulljon-e, élővé téve a tájat.
A **szöveg szikla**, melyet egybe-
Rendez az idő, majd darabokra
Szedi, s ím, a szavak önmagukban
Állnak. S a legtöbben azonban mégis
Patentokban beszélnek, szólásokban és
Közmondásokban, nincsen saját
Szavuk, ám *kőszikla a szó*,
Melyet elringat ajkán a költő,
Kinek országa lelkében lakozik.
A hegyek olyanok, mintha fehér
Szövetet borítottak volna rájuk,
S a harmatcseppeket felfogja
Egy Grálban a mester, ki ebből
Él, nem pedig a hamuból,
Rózsaszirmokba írja le az életét.
S mikor az emberek elfordulnak,
A mester a hamut újból rózsává
Változtatja, s így hamu nincs,
Mindig csak rózsza van, feltámadás.

A **szó** rózsza. A **rózsza** szó.
A *hamu* az hamu.
Mégis a hamu metamorfózisa a szó.
Azaz a rózsza.

A szógyár az ember makogása.
Az igazi szó ellenben nem „szól”.
Hallgat.
S arra törekszik, kevesebb legyen a hamu.
Sziklára építem a szót, vadrózsámat.
S várom, hogy megszólaljon a „**csend**”.

H. TÚRI KLÁRA

Örvendetes...

Örvendetes Idők! Tél

Hidegében feslő

Reménynek szép idei:

Szellem kél, vígad az ember,

Áldott, bús

Kényes akaratot vigyáz.

- Új naptárt írjatok neki! Sok

Hamis malaszttól remegő álmából, ha ébred ő –

S rá rettentő Múlandóság támad

... Kőszívvel kongatnák halálnak

Karjait; Árva Krisztusért

Kín szaggatná szét,

Fürkész szemmel gyűlölet;

Jéghideggel tûrt úri szél

Vágna tárt melle barlangján át - !

Vigyázd, óh Lélek! az Isten szerelmét, vigyázd!

... Csontig vérzett csöndjén: Advent

Idejének kerecsensólyom szárnya;

Csírafény-igézte Szívek

Szent Elhagyatottsága:-

Csírázó Magva magyarok földjének,

Új Fogadalmak a Harcok új kegyelme vár rád - !

Szellem-birodalmadra ébredj

Óh, Magyar! –

Néped ha ellenérdek

Sorba' gyalázná... E

Honban, Szent karácsony-tájon: glóriádra,

Szerelemmel ébreszt Szív és Lélek: -

Isten megtartó hatalmára

Ébredj, óh Magyar! –

Áradjon világra

Kínnal szült Szereteted

Krisztusi Fénye...!

KÖNYVAJÁNLÓ

Átgondolt számvetés

(Verasztó Antal 'Évgyûrûk' címû könyvérõl)

Természetes emberi magatartás, ha az ember örül mások sikerének, legalább is így kellene ezt gondolni. Így vagyok most földi író társam megjelent könyvének olvasása közben jómagam is. Úgy érzem, írói munkásságának szép összegzése ez a könyv. Verasztó Antal Orosházán élõ, 75. életévét nemrég betöltött író. „Évgyûrûk” címû könyve a Napkút Kiadó gondozásában jelent meg, tetézve ezzel több helyi, és a szerzõ által kezdeményezett magán próbálkozásokat. Ez a könyv a sorban a 20. helyen áll, de ez a sorszám nem azonos a minõsítéssel, inkább a termésszámot mutatja.

Számomra az a legkülönösebb ebben a közel harminc történetet tartalmazó könyvben, hogy a szerzõ valami különösen szép, ízes, fordulatos, humoros, magyar szóhasználatokkal tud fogalmazni. A könyv címe is jelzi, hogy élete során összeszedett, megtanult, tapasztalt emberi magatartások sokaságával találkozott. Ezek a történetek élete során úgy rakódtak le emlékezetében, mint a fejlõdõ fa gyûrûi. Írásai olyan természetes életfogalmakról bölcsekedik, sajátos „verasztói” stílusában, mint az élet, a bölcsesség, az emberiség, a szegénység, a szerencse, a háború, az öregség, a juss. Ezek a kiragadott fogalmak olyanok, melyek egy embert élete során végig kísérnek, kisebb nagyobb szerencséivel, botlásokkal.

Szeretném ezt bővebben is kifejtetni, segítségül kérve Verasztó Antal szavait, a jelzett könyv lapjairól. Elõször az életrõl, annak egyszerűségérõl szól: „*Úgy indultam neki az életnek, mint akirõl lecsúszó félben van a gatyá, ez volt az útravalóm.*” (Ünnepek és hétköznapiak). Aztán azon tûnõdik, miért rossz valami. „...*elfogadható magyarázatot adni arra, miért rossz valami: azért, mert a jót már kivették belõle.*” (Évgyûrûk). Hányszor tapasztaljuk ezt, már meg sem tudjuk mondani. Persze az élet megy tovább, az idõ pereg. „...*közben látom az arcán, õ is arra gondolhat, amire én, hogy mit rejthet magában egy naptárnyi jövõ, s jövõ-e az egyáltalán, vagy csak az idõ folytatása.*” (Ünnepnapiak és hétköznapiak).

Az élet magában szép, jó, rossz, borzalmas, de megírni, hogy tényleg milyen, csak szépen lehet. „*Ehhez viszont nem akarnék agyonfogdosott szavakat használni.*” (Évgyûrûk). Verasztó Antal tisztessége igazi!

Azonban kerülhetünk olyan helyzetbe, melyet maga az élet produkál, hogy hirtelenjében nem ismerjük ki magunkat. „*A titkok kerülõutakra kényszerítik az embert. A kerülõutak, pedig hazugsággal vannak kikövezve.*” (Vásári képek). És ezek a kerülõutak máshol is végzõdhetnek, amely az ember számára nem jó, kedvezõtlen. Errõl így ír: „*Olyan ember hírében állott, aki már egyszer valamelyik tömlõben belül került a kulcslyukon.*” (Évgyûrûk).

Az életrõl filozofálhatunk egyszerűen és bonyolult módon is, de az összegzés egyértelmû: „*Végül is oda lyukadunk ki, hogy az élet lehetõségei lehetnek újak, csak a halál szerepe marad a régi.*” (Félbemaradt álmok).

Az író a népi bölcsesség sem hagyta cserben, egyszerű jelenségről is elfogadható érveléssel magyaráz: „... a szél nem más, mint a levegőnek azon része, amelyik siet.” (Ferdős Mátyás hazalátogat). Ez a bölcsesség akkor is jellemző rá, ha az emberiségről szól. „Az alatt hűsölve mondogatta, ha híres emberekről esett szó, lám-lám, az emberiség olyan, mint a krumpli: a java a föld alatt van.” (A csönd álarca mögött).

A szegénységről vallani volt tapasztalata az írónak. Az elmúlt század szinte ezzel volt kikövezve. „... elvette Karajos János „test vér hűgát”, Borbálát, hogy legyen kivel megosztania a szegénységet.” (Ferdős Mátyás hazalátogat). Valóban, a szegénység olyan volt, hogy azt csak így lehetett felelni: „Egyszerűen csak megosztottuk magunk között, ami volt, a látványt és a csendet.” (Isten kertje). Ha mégis vitte valamire, hajlék került a fejük fölé, akkor: „Ez több volt annál az úri szemléletnél, hogy a paraszt ha nem hal éhen, akkor már jól megy a sora.” (Évgyűrűk).

A szerencse, amely ugyan jelen van az ember életében, de megkeresni nagyon nehéz. „Keresésére csak egyedül induljon el az ember, mert lépésről-lépésre fennáll annak a veszélye, hogy rátalál önmagára.” (Szövegzavar). Pedig sok falusi ember indult szerencsét próbálni és aztán az lett a vége: „Pestre ment szerencse után nézni, de mivel sehol sem érte utol, később ő is visszajött a faluba.” (Séta). Aztán mégis talál rá magyarázatot, hogy a szerencsében miért ne bízson az egyszerű ember: „Szerencse mind a két szemére vak, mivel legtöbbször az arra méltatlanokra pazarolja kincseit.” (Évgyűrűk).

A háború – a második (II.) – mély nyomokat hagyott azokban az emberekben, akik ezt a kort ténylegesen is átélték, az íróval együtt. „A csend napja” című írásában, így összegzi: „Keserű Istvánt aztán még sokáig várta haza a családja a háborúból – hiába.” Sok Keserű Istvánt vártak, hosszú időn keresztül, reménytelenül.

Az öregség az ember életében egy megélt, megalkudott, megnyugodott kor, ahol már csak az emlékezés maradt meg. „Ötven esztendő sok idő, ha vissza kell emlékezni. Ebből huszonöt éve már apám hangját sem hallom.” (Én jártam erre). Ebben a korban a barátság ha megmaradt már, szent, megbecsült. „... Hajdani katonatársa, akivel keresztkomaságban is állottak – még a lábai bírták -, eljött nagyapámat felköszönteni a neve napján.” (Séta). Elbeszélgettek, emlékeztek, viccelődtek, poharazgattak, majd a vendég szépen, öregesen hazament. „Öreg István miután felkócolódott, a köszönést sem hagyta zsebben. A barátságos, délutáni tavaszi szél sóhajtozása közben nekiindult az utca hosszának, igaz öregesen vonszolta a lábát, de azért a házak lassan mégiscsak elmaradoztak mellette.” (Séta). Ahogy azonban a napok, hetek, hónapok, évek telnek: „... érzi, hogy csak néhány cérnaszál köti a világhoz, s tudatában van annak, hogy ezek a cérnaszálak akár egy rossz mozdulattól is elszakadhatnak.” (Évgyűrűk). Sajnos ez a szakadás is bekövetkezik, az élet rendje szerint. „Végtisztességén számosan vigyázták, miként kel át azon a bizonyos semmibe vezető úton az örök vadászmezőkre.” (Évgyűrűk).

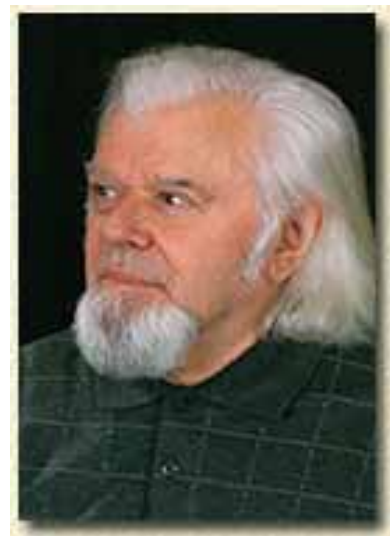
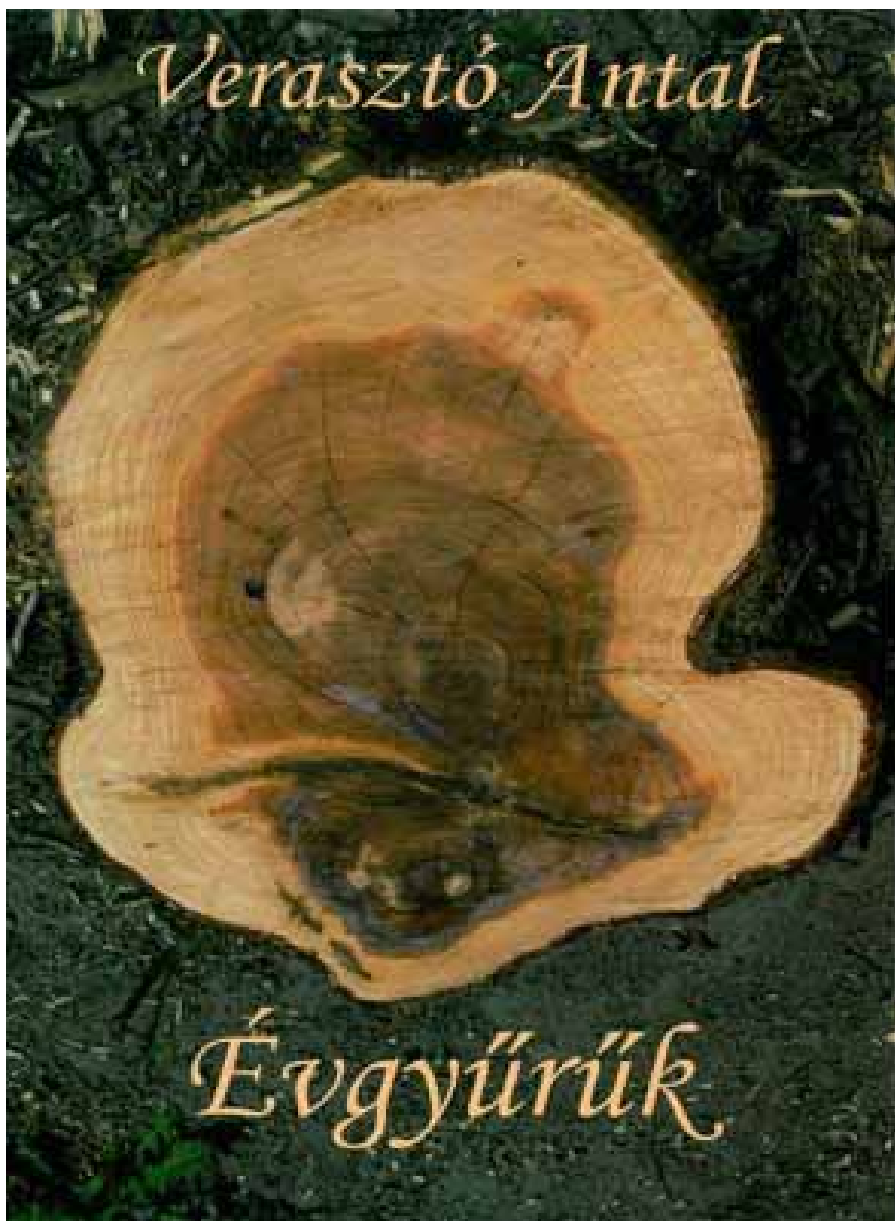
A szegény ember ha befejezte földi pályafutását, megelőzőleg nem fut ügyvédhez, hogy szerény javai felett végrendelkezzen. Egyszerűen elrendezi a dolgokat. „Mint mifelénk minden szegény ember, ő is gazdag jussot hagyott a gyerekeire, itt hagyta nekik örökül az egész világot.” (Nagyapám újságjai).

Az író is szerényen összegzést készít. Ő már nem akar mást, csak azokat az élményeket, tapasztalatokat sürgősen papírra vetni, amelyeket élete során megélt. *„Mivel útravalóul kapott időnek fogyatékán vagyok, hát én is hozzáfogok, mint Korom Rozi néni a rétes nyújtáshoz, csak én a meséléshez, mert ahhoz értek jobban.”* (Évgyűrűk).

Verasztó Antal ebben az „Évgyűrűk” című kötetében kimért, alapos, megfontolt összegzést tett le a könyv lapjaira az életről. Néhol szerény és visszafogott humorával fűszerezte a történeteket, hogy a szegény ember nyomorában is derűlátóan látja azt a világot, amelybe született, melyben él, amely körülveszi haláláig.

Befejezőként mit is lehetne kívánni őszinte szívvel? Legyen még ereje és ideje a lerakódott és még nem ismert „évgyűrűit” lefejtani emlékezetéből, hogy az el nem mesélt történeteket szépen, nyugodtan elmondhassa, mindnyájunk örömére, okulására.

Kő-Szabó Imre

Verasztó Antal

VÉGH TAMÁS

Kövületek

I.

Az a legjobb, ha senkitől nem vársz semmit el,
S e halkléptű időben magad köré építéd csenededet.
Figyelni jól csak így lehet, nem rándítja görcs a lelked.

II.

Az a legjobb, ha már nem ügyelsz hulló vasakra,
Amiket a kényszer marka porló salakra gyűjt.
Időd így hullik ezer darabra és semmi sem tölti ki az űrt.

III.

Az a legjobb, ha nem nyugöz tovább a félelem,
S a mardosó éhség sem fordíthat ki magadból teljesen,
Mert embernek megmaradni itt: parancs ez ma is.

IV.

Az a legjobb, ha nem arra figyelsz folyton,
Hogy most magának ki mennyit gyűjtöget, hiszen
A föld rögeit kaparja ő is, bár nincsen erről sejtelve sem.

V.

Az a legjobb, ha magadnak naponta megkegyelmezel,
Mert konok rendszerességgel roncsolt életedért
Ezidőtájt rajtad kívül senki, de senki nem felel.

VI.

Az a legjobb, ha hűségesen, híven őrzöd emlékeidet,
Magángyűjteményed képsorai között az elmúlt éveket,
Érintéseket, szemeket, nosztalgiákat. Mindenedet.

VII.

Az a legjobb, ha a nehézségek ellenére teszed dolgodat,
Az adott pillanatra összpontosul figyelmed, gondjaid csuprát
A hátad mögé rejtéd, s helyzeted így nem nehezül tovább...

VIII.

Az a legjobb, ha egy délutáni csendben igaz lelkedet
Újra megleled, s búba gyűrt szívedet szelíden átengeded
A béke örök urának, hogy majd kisimítsa...

PRIBOJSZKY MÁTYÁS

VÁRÓLISTA

(Dr. Pálfi Jánosnak, baráti szeretettel, kiváló orvosi munkájáért cserébe!)

A rendelő zsúfolásig megtelt várakozó betegekkel, még az utcai kapunál is állt a sor. Türelmetlenül toporogtak, volt, aki ácsorgás közben könyvet olvasott, mások unalmukban orvosi reklámpapírt betűztek. Az adminisztrációs ablak nyitva volt, látni lehetett, hogy a zsúfolt kis irodában két fehér köpenyes nő tartózkodik; egy, aki intézte a betegek kérését, előtte számítógép monitorja villogott, s egy másik, aki éppen kávé töltött neki:

- A másik csoport - 13 - tól lesz, akkor tessék érdeklődni, délelőtt XY doktor úr rendel. Szívesen! - ezzel be is fejezte a beszélgetést, lecsapta a kagylót, majd mérgesen fújtatott egy hosszút. - Agyamra mennek az értelmetlen, lökött kérdéseikkel! - jegyezte még meg. - Nem igaz, hogy nem képesek megjegyezni, hogy mikor kik rendelkeznek. Hetenként váltanak, csak ki kell számolni.

A váróba most magas, vékonycsontú, sovány, idős férfi somfordált be. Illedelmesen köszönt, majd látva a sok várakozót, vállat vont, félreállt a sarokba, mintha mindegy volna, mikor fogynak el előle a várakozók.

Többen odanéztek. Szokatlan volt, hogy hétköznap ilyen ünnepélyesen jelenjen meg valaki az orvosi rendelőben. Veréb Jánoson az egyetlen ünnepi fekete öltönye feszült, sötét nyakkendőt is kötött hozzá, még templomban se látták ilyen ünnepélyesen kiöltözni, igaz, kissé csáléra sikeredett a nyakkendő, de akkor is csoda volt, hogy egyáltalán megpróbálta. Veréb Jánost még sosem látták az emberek nyakkendőben, pedig 76 éve élt a faluban, a sorban állók közt többen is gyerekkori ismerősei voltak. Veréb János arca vörös volt a gondos, alapos borotválkozástól, holott máskor többnyire hetes sörtével járkált, jóllehet, képviselő volt az önkormányzatnál, tehát Veréb János fontos ember volt. Most, ahogy ott állt a sarokban, némán, leszegett fejjel, zavarodottan, kerülte az emberek pillantását, mintha szorongana valamiért. Talán az ünnepelő ruha szokatlansága feszélyezte. Szivarzsebéből színes pántlikák lógtak, zakója hajtókéjára piros művirágot, rózsát tűzött.

A várótól rövid szűk folyosó vezetett egy hátsó keresztfolyosóhoz, oda, ahol a rendelő, és a mellékhelyiségek találhatók, Azonban ott is minden széken ültek, várva, hogy szólítsák őket.

Most váratlanul elősietett dr. Pálfi, az orvos. Fiatalember volt, közelebb a harminchoz, mint a negyvenhez. Az egyetem után ez volt első orvosi állomása. Az egyetem vezérkarát folyton azzal gyötörte, hogy helyezték a szülőfalujába, így is történt. Amikor felbukkant a váróban, hirtelen csönd lett, a zsisibongás megszűnt, mindenki dr. Pálfit figyelte reménykedve, hátha soron kívül, a vizitdíj megfizetése nélkül behívja őt. Senki sem volt a várakozók között, aki ne ismerte volna apró gyerekkorából az orvost, többükkel együtt rúgták a rongylabdát a focipályán. Vagy az utcavégi füves téren.

Ám Pálfi most nem nézett senkire, egyenesen Veréb Jánoshoz lépett, kezét előre nyújtva köszöntötte az öregot.

- János bácsi! Jó reggelt! Mit tetszik itt keresni? Csak nem lett rosszul az izgalomtól?

- Nem, hál' Istennek. Reméltem, hogy kevesen vannak, jól vagyok, csupán egy kérésem volna. A szertartás 11 órakor lesz, remélem, addigra itt végzek, nem szeretnék elkésni. Marika tudja, hogy itt vagyok, s mondtam neki, hogy nagyon sietek

- Hát akkor jöjjön be, Jani bátyám, nehogy lekésse a saját esküvőjét.

Ugyanis Veréb János házasodni készült. Nagy sora van annak! 30 éve élt egyedül. Amikor 1945-ben hazajött a hadifogságból, felesége halálhíre fogadta. A hír összetörte, beteggé tette, s évekbe tellett, míg úgy - ahogy összeszedte magát lélekben. Dolgozott, a gyári munka mellett még a kis tanya körüli földjét is megművelte becsülettel. A szomszéd tanyán is magányos ember gondozta a gazdaságot, a földet, özvegy Kósa Gáborné Laska Mária, akinek a férje nem jött vissza a háborúból. Összefogtak, segítették egymást, hiszen még iskolatársak is voltak valaha, ha nem is egy osztályba jártak, mert az asszony kevéssel fiatalabb volt mint a férfi.

Összedolgoztak, segítették egymást, s szinte maguk se vették észre, lassan összelepedtek, megszokták egymást. Egyszer aztán Veréb János nagy elhatározásra jutott. Előtte elballagott a temetőbe, a felsége sírjához, s gondolatban megbeszélte vele a tervét:

Mert nézd, Aranyom, téged már nem tudlak feltámasztani. Eddig hűséges voltam, tudhatod, ha figyelsz odaátról, de már nehéz a magány. Gyöngé is vagyok, a háború, meg a fogság megette az egészségem, kellene egy társ. Ugye, megérted? Vannak asszonyi teendők, amikhez én nem értek. Ezért hát kell egy asszony a házhoz. Laska Marira gondoltam. Meg tudsz nekem bocsátani odaát?

- Használt a védőoltás, Jani bátyám?

- Biztosan használt, mert még tüsszentenem se kellett.

- Akkor más baj van?

- Más! - Az öreg laposan nézett az őket figyelő betegekre. - De, ha lehetne, nem itt szeretném elmondani. Bemehetnénk? Az orvos nagyot nézett.

Köztudott volt róla, hogy soha senkivel nem kivételezett, becsülték is érte. Nála mindenki egyforma volt, rokon, gyerekkori barát, akárki. No de ez most mégis más helyzet! Ő maga is hivatalos volt az esküvőre, sőt Laska Mária, mint kevés rokonainak egyikét, még esküvői tanúnak is felkérte. Így tehát ő sem késhet el, inkább sietősen tuszkolta az iruló-piruló vőlegényt a rendelő irányába.

Amint elhagyták a kis folyosót, ismét beindult a felháborodás zsongása

- Na, tessék, már itt is betört a protekció! Láttátok, hogy simogatta az öreg hátát? Biztosan pénzt ígért az orvosnak, halkán, a fülébe. Azért suttogtak.

Válasz nem érkezett a rosszindulatu beszédre, ráadásul Takácsnéről mindenki tudta, hogy mérgező nyelve van, jobb nem szóba állni vele. Inkább ráhagyták.

A rendelőben dr. Pálfi leültette az öreget, aki zsebkendőjét gyűrögette nagy zavarában.

- Hát mondja el, Jani bátyám, mi bántja! Fáj valamije? Vegye le a kabátját, ingét, hadd vizsgáljam meg - kérte türelmesen.

Ám Veréb János nem mozdult. Csak rázta csüggedten busa fejét

- Hagyd csak, fiam, nincs nekem hál' Istennek semmi bajom, Jól vagyok, csak izgulok.

- Mitől - nevetett fel az orvos. - Csak nem az esküvőtől?

- Nem, nem attól. Hanem, ami utána következik!

- A menyasszonytánctól?

- Ne izélj, ne tréfálj mán velem! Hát persze, hogy nem attól félek, az nem az én gondom, meg nem is vagyunk már olyan gyerekek. Amikor Juliskámmal esküdtünk, két napig húzta a cigány, akkor még bírtuk erővel.

- Bökje már ki, mitől tart, Jani bátyám!

- Tudod, fiam, akkor Juli nénéd jött az ágyhoz pironkodva, aztán nehogy most nekem kelljen a nászéjszakán szégyenkezve elkullognom, mert akárhogy is nézzük, a 82 év nem éppen az éjszakai játszadózás ideje. Szóval, attól tartok, hogy szégyenben maradok az új asszony előtt. Mondták mások is, komák, ez - amaz, hogy ebben a korban előfordul, hogy az ember szeme többet kíván, mint ami a tehetségéből futja. Nohát, egy kis biztatást szeretnék, ha létezik ilyen. Hallottam beszélni a szomszédoktól, hogy létezik valamilyen tableta, ami még az öregemberen is segít, de a neve nem jut az eszembe. Sokat akar a szarka... - tartja a közmondás is.

Az orvos elkomolyodott. Belátta, hogy az idős vőlegénynek ez súlyos gond lehet, nem szabad, nem is illendő humorizálni.

- Sejttem, mire tetszik gondolni, Jani bátyám. Azt amiről beszél, úgy nevezik, hogy *viagra*.

- Az az! A fene vinné el! Látnod, olyan a vénember esze, mint a lyukas zsák, kihullik belőle a fölösleg. Aztán tudnál-e nekem ilyet adni, édes fiam?

Dr. Pálfi a gyógyszereszekrényhez lépett. Sokáig keresgélt benne, hümmögött is egy sort, de aztán csak széttárta a kezét:

- Sajnálom, Jani bátyám, de nincs ilyen készítmény a vérszertartékomban. Van itt aszpirin, vémyomáscsökkentő, lázcsillapító, meg minden, amit úgy általában használnak a betegek, de *viagrát* még sosem kértek tőlem, így nincs is a tartalékban. Nemigen ismerik azt falun. Ezt inkább a városi emberek kérik.

- De azért fel lehet írni?

- Hát, éppenséggel felírhatom, de a recepttel nem megy semmire, attól tartok ugyanis, hogy a helyi patika ilyen csodaszert nem tart. Csakis a megyeszékhelyen válthatná be, az meg már késő. Akkor már úgyis mindegy! De tudja mit! Nem féltém én magát, Jani bátyám! Olyan remek szervezete van, hogy megállja a helyét, azt biztosra veszem. Feleslegesen izgul, jobb rá se gondolni, mert minél többet rágja magát ezen, annál rosszabb, egyre jobban belelovalja magát, aztán tényleg kudarcot vall. Jól bújjon oda az asszonyhoz, élvezze a teste melegét, az majd meghozza a sikert. De, ha mégis gond lenne, hát majd én kiváltom magának azt a *viagrát*, és titokban átadom. Ne féljen, senki sem fog róla tudni, köt az orvosi eskü, a titoktartás.

Csak egy baj van!

- Mi a baj? - kérdezte suttogva Veréb János aggodalmasan.
- Hát az, Jani bátyám, hogy ez olyan ritka, drága gyógyszer, hogy elő van írva, hány receptet adhatunk ki havonta, s ez a hónap már betelt. Kénytelen leszek várólistára venni, s még azt is elárulom, hogy nem maga lesz az első a listán, hanem a tizedik.
- Na, hallja, nekem meg folyton azt mesélik a velem egykorú barátok a kocsmában, hogy az éjszakánként az asszonnyal így, meg úgy, aztán meglehet, hogy előttem vannak a sorban.
- Ez bizony előfordulhat, Jani bátyám! Ám, ha ez a helyzet, ezen könnyű segíteni.
- Hogyan? - egyenesedett ki a vőlegény a széken, és arcán némi reménytelen mosoly kezdett derengeni.
- Meséljen maga is! Ilyen egyszerű!
- Aha! Értem már! - csapott a homlokára öreg Veréb János - Hát mesélni éppenséggel még tudok!
- Kérem, szóljon kinn, hogy jöhet a következő beteg! - búcsúzott dr. Pálfi.

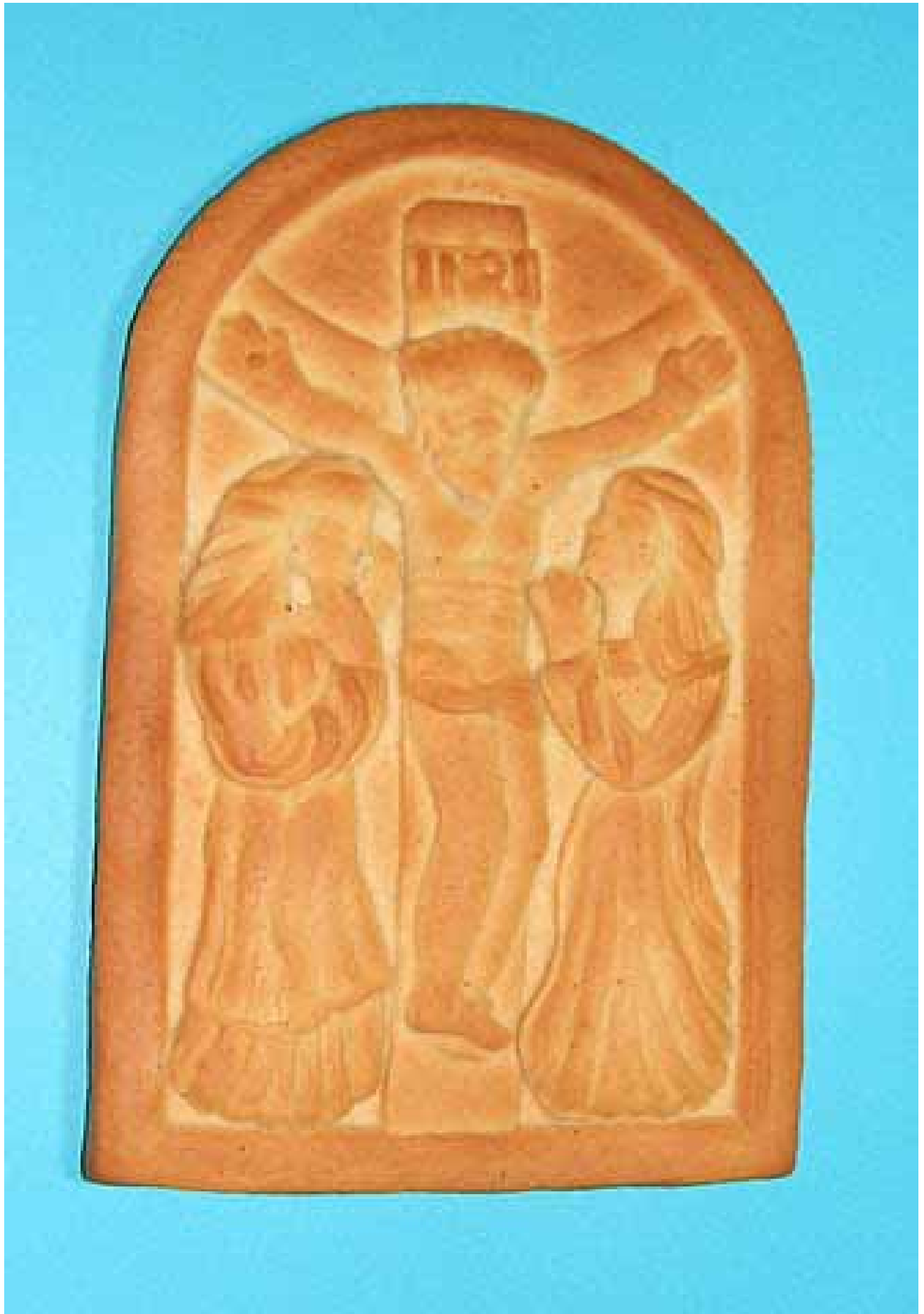
HÖRÖMPŐ GERGELY

Közeleg az ősz

Beleesett a nyár a patakba.
Még tükröződik az égen.
Már közeleg az ősz, de még
a nyár lebeg, mint régen.

Van még hajam, szívem dobog,
vidáman járom utamat,
de a "Kaszás" már megsuhintott,
ez sikoltoz tudat alatt.

Lebegni fogok minden nyárban,
dobbanok rokonok szívében,
a patak tükrében mosolygok
és füttyörészek fenn az égben.

BARNA KRISZTINA

A tükör tojás

Egyszer volt, hol nem volt, volt egyszer egy szegény ember, s annak egy Palkó nevű fia. Hej, bizony igazi szép parasztleány volt az a Palkó, minden hajadon leánynak megakadt rajta a szeme.

Hát, egyszer Palkó mit gondolt, mit nem, én nem tudom, de az biztos, hogy az apja elé állott, és azt mondta:

- Édes jó apám uram! Ugyan bizony engedjen el kelmed világot látni engemet! És majd ha sok pénzt kerestem, visszajövök kigyelmedhez.

Búsult a szegény öreg, de hát mit tehetett volna mást? Elengedte Palkót, hadd tapasztalódjék.

Palkónak sem kellett több, fogta a tarisznyáját, tett bele egy kis szalonnát, hagymát, s kenyeret, és már ment is. Ment, mendegélt Palkó hetedhétország ellen, s addig ment-mendegélt, amíg egy sűrű erdőbe nem ért. De ott olyan sötétség volt, hogy Palkó minden útjába akadó fának nekiment, amiből – mondanom sem kell – sok volt az erdőben. Egyszerre csak mintha a távolban világosságot látott volna, hát arra vette az irányt.

Amint egyre közelebb ért a fényhez, azt egyre magasabban látta, s a végén kirajzolódott egy barlang bejárata, ahonnan fény szűrődött ki. De biz az egy meredek, magas sziklának volt pont a közepén.

Hát Palkó mit csináljon? Elfogyott az étele s itala, és álmos is volt. „Talán egy öreg, jó szívű remete lakik itt. Az már csak adna nekem egy éjjelre szállást!” – gondolta az ifjú, és fölfelé mászott.

Amint felért a barlang szájához, valami rossz érzése támadt. Hát még akkor, amikor bentől egy sipító hang azt mondta:

- Gyere be Palkó! Már vártalak.

Mikor a legény bement, egy kondér felett álló öregasszonyt pillantott meg, aki valami ismeretlen nyelven mormogott. Az öregasszony meglátta Palkót, és egy hangosat visított:

- Derék legény vagy Palkó. Hát mond csak: lenne kedved nálam szolgálni? Kapnál ételt, italt, fekvőhelyet, s ha letelt a szolgálatod, fizetséget is kapsz.

- Osztán mi lesz a dolgom, öreganyám? – kérdezte a legény.

- Minden nap kitakarítod a barlangot, és megfogod a receptjeimhez valókat.

Nem volt szívbajos Palkó, és a fizetség is jó lett volna, ezért szolgálatba állt a banyánál, mer' mondanom sem kell, hogy az öregasszony boszorkány volt. De bizony hamar kifáradt a legény. Minden reggel pirkadatkor kelt. Mikorra a banya felébredt, már ki volt takarítva, s onnantól a bájitalokba kellő növényeket és állatokat kellett beszereznie: denevért, kétszarvú kigyót, macskafarkú békát, ördögfarkkórót, és még sorolhatnám.

Mikor már vagy három éve szolgált a banyánál, egyik este valami furcsaságot látott: a kulcslyukon benézve egy gyönyörű tojást pillantott meg. A banya fölötte állt, és kérdéseket tett fel a tojásnak. Palkó nem látott semmi változást a tojás körül, ezért arra gondolt, hogy a banya már olyan idős, hogy megbolondult.

„Hát, ha így van, akkor bizony én kikérem a fizetésemet, és megyek tovább.” – gondolta.

Másnap a banyától ki is kérte a megérdemelt fizetését.

- Nem azt mondtam neked, hogy csak akkor kapod ki a jutalmadat, ha letelt a szolgálatod?

- És az pontosan mikor is lesz? – kérdezte a legény.

- Maj' ha betöltöttem a hétszázhetvenhetedik születésnapomat.

- Az hány év múlva lesz, öreganyám?! – vált egyre idegesebbé Palkó.

- Már csak kétszáz évem van addig.

- Hát én azt meg nem fogom várni! – mondta Palkó, s kifelé vette az irányt a barlangból, de egyszerre rácsos kapu termett a bejáratnál.

A banya felkacagott, hogy csak úgy remegtek a barlang falai, a denevérek pedig felébredtek, és ijedten repkedtek össze-vissza.

- Elmennél? Nem fogsz. Ne aggódj, amíg a barlangban vagy, nem öregszel egy percet sem. Ha letelt a szolgálatod, ugyanilyen ifjún mehetsz, amerre látsz.

- És feleségül vehetem például a széphajú Jucusnak az ükunokáját? Hát én abból nem kérek!

- Ha kérsz, ha nem, innen nem mész el. – szögezte le a boszorkány, és otthagya Palkót, aki feldühödött bikaként fújtatott keserű dühében.

Telt-múlt az idő, már eltelhetett egy év is, mikor a banyának boszorkánygyűlésre kellett mennie Szögedre, s a legényt otthagya a barlangban.

Akkor Palkót elkezdte foglalkoztatni, mit őrizhet annyira a banya, hogy ő soha nem mehet be a szobájába. Odament az ajtóhoz, és benézett a kulcslyukon. Nagy rendetlenség volt odabenn, a szoba közepén pedig ott volt az a szép tojás egy állványon.

Ereje most sem hagyta cserben, s az ajtót kifordította a helyéről. Bement, egyenest a tojáshoz. Csak akkor látta meg, hogy a tojás teljes felülete tükör, és olyan nehéz volt, mint egy ólomöntésű ágyúgolyó. Pedig csak libatojás nagyságú volt.

Palkó még emlékezett rá, hogy a boszorkány kérdezgette a tojást, ezért ő is megpróbálta:

- Tükör tojás, hogyan szabadulhatok ki ebből a barlangból?

És halljatok csudát! A tükör tojás felületén megjelent a barlang pótkulcsának helye: a legnagyobb denevér hasában.

- És mi történik most a nagyvilágban? – kérdezgette tovább a tojást a legény.

A tojás most a Fekete király leányát mutatta, amint a banditák fogságában sínylődik, majd a legény látta és hallotta, amint a Fekete király felajánlja a királyságát és leányát annak, aki visszaviszi neki leányát.

„Ez lenne ám a fizetség!” – örült meg Palkó.

- Hogyan lehet kiszabadítani a királykisasszonyt? – fordult megint a tojáshoz.

És látta, amint az ördökfarkkóróval megdörzsöli a tenyerét és talpát, majd ördöggé változik, és a banditák hanyat-homlok menekülnek el.

Egyéb sem kellett Palkónak, már ment is megkeresni azt a denevért. Mikor már a kezében tartotta a kulcsot, elgondolkodott: „Meg kéne leckéztetnem ezt a vén boszorkányt, hogy többet ne ártson senkinek.”

Mikor hazajött másnap a boszorkány, Palkó elé ugrott, megfogta kezét-lábát, és a rángatózó, sivalkodó banyát beledobta az üstbe, ahonnan soha többé nem jött ki. Mikor ezzel kész volt, fogta a tükör tojást, tarisznyájába rejtette és már ment is. Az erdőben szedett ördögfarkkórót, és a banditák felé vette az útját.

Amikor a szállásukhoz ért, az ajtó előtt bedörzsölte tenyerét, talpát a fûvel, és abban a pillanatban ördöggé változott. Bement, és ahogy a tojás is mutatta, a banditák szanaszét rohantak ijedtségükben. A királykisasszony is úgy megijedt, hogy elájult. De amikor felébredt, már a jóképű Palkó karjaiban találta magát.

- Hős ifjú, megmentettél! Most már tiéd a kezem és apám királysága. Ásó, kapa, s a nagyharang válasszon el minket egymástól!

Mer' hát a királykisasszonynak erősen megtetszett Palkó. Meg ám! De Palkónak is a királykisasszony. Sötétbarna, vállig érő haja hullámszerű, sötétbarna szemei mosolyogtak, nevetéskor pedig piros ajkai közül kivillant hófehér fogsora, és csengő kacagása messzire hallatszott.

Hej, de örült az öreg király, mikor meglátta a leányát, és a dali Palkót! Ki is hirdette, hogy egy hét múlva megtartják a menyegzőt, de addig a fiatalok nem láthatják egymást. Ez a hagyomány.

Az ötödik napon azonban Palkó nem bírta tovább, hogy ne láthassa szerelmét, így elővette a tükör tojást.

- Mit csinál most a királykisasszony? – kérdezte a tojást.

Ekkor megjelent a tojás tükrében a királykisasszony, amint toporzékol, és hisztizik, és fenyegetőzik a varrónőkkel:

- Ez a menyasszonyi ruha túl egyszerű! Parancsolom, hogy varrjatok rá még gyémántokat, és még hímezzetek bele arany fonallal virágokat! Nem, nem, nem! Így sem jó! Elég! Szólok apámnak és majd ő ellátja a bajotokat! Mit csinálsz, te ügyetlen?!

- Elég! – kiáltott fel Palkó.

A tükör tojás abbahagyta.

- Úr Isten! Hát ez rosszabb mint a banya volt! És én ebbe az elégedetlen, hisztizős hercegisasszonyba voltam szerelmes?!

Az már biztos, hogy őt nem veszem feleségül! Meg is szököm innen most rögtön.

Éjjel kiszökött a palotából, és ismét elindult a messzeségbe. Mikor már kezdett pitymallani, egyszerre eszébe jutott valami. Oly soká volt már távol a falujától. Vajon mi lett a falubeliekkel?

Elővette a tükör tojást.

- Mi van a faluban élőkkel? – kérdezte.

Először az apját látta, amint egyedül ül székében, és kifelé néz az ablakon, mintha őt várná haza. „Te jó ég, hogy megöszült szegény feje!” – gondolta Palkó.

Majd sorba mutatta a tojás a falu népét: a széphajú Jucus feleségül ment a csizmadialegényhez, a csillagszemű Terkának már a kétéves gyermek ott ül az ölében, a fehérkezű Ancsa a kovács felesége lett.

„És Erzsike? Mi van a kökényszemű Erzsikével? Hiszen ő volt a falu legszebb leánya.” – jutott a legény eszébe.

Ő most is ott ül az udvar nagy eperfája alatt, arany haja varkocsba fonva, s az égre kémlel. „Vajon kire gondolhat? A molnárra? A vadörre?” – gondolja Palkó szomorúan. Régen neki is nagyon tetszett az Erzsike. És egyszerre csak hallja:

- Jaj Palkó! Merre lehetsz? – sóhajt Erzsike.

Hát Erzsike rá vár! – döbbsent meg Palkó. Azzal lábát a nyakába vette, úgy sietett hazafelé.

Pár nap múlva már az ő kis felesége volt a kökényszemű, aranyhajú, dolgos Erzsike. Az ifjú pár odaköltözött Palkó idős apjához, és boldogan éltek, amíg meg nem haltak.

És a tükör tojás? A kredenc tetejére került, mint a legbecsesebb kincsük. És öröklődött tovább apáról fiúra...

Így volt, vége volt, mese volt.

BEMUTATJUK

Zseni kerekesszékekben

Ha valaki elé csak a fényképét teszik le, akkor elszörnyed, és sajnálkozni kezd, mert csak egy, a kerekesszékekben is összeesve, félrebillent fejjel ülő alakot lát. De ha elmondják azt is, hogy ez a fénykép Stephen Hawking-ot ábrázolja, akkor a tudományban kicsit is jártas ember tudja, hogy ebben a rozzant testben az utóbbi évtizedek legragyogóbb elméje lakozik. Ezeknek a soroknak az írója először a nyolcvanas években hallott róla, hogy valahol Nagy Britanniában él egy sorstársa, aki világhírű tudós. Ez a példa hatott ösztönzőleg rá is, hogy egy mozgássérült embernek se kell feltétlenül az élet peremén vegetálnia, a társadalom alamizsnáján.

...

Igen, az ő munkássága révén ismerjük ma jobban a minket körülvevő világegyetemet. Ő vezette be a *feketelyuk* fogalmát a köztudatba, amit röviden és dilettáns módon úgy tudnék elmagyarázni, hogy az anyagnak olyan nagy sűrűségű koncentrációja, ami mindent magába szippant, ami a közelébe kerül, és óriási gravitációja még a fényt se engedi megszökni.

Bár mostanában inkább sci fi-be illő ötletével került a világlapokba, hogy az emberiségnek a túlélés érdekében száz éven belül másik bolygóra kell költöznie a Földről.

Hawking 1942-ben született Oxfordban, és 21 éves volt, amikor *motoros neuron betegséget* diagnosztizáltak nála. Orvosai 2-3 évet jósoltak neki, de ő már 48 éve él a betegséggel. Ez tehát már önmagában is az emberi akarat csodája! Stephen Hawking nem az a tudomány elefántcsont tornyában élő tudós, hanem az oxfordi egyetem professzora. A világgal a kerekesszékeibe épített beszédszintetizátor segítségével kommunikál, amit egyetlen működő testrészével, a kisujjával irányít. 1985-ös tracheosztómia-műtete óta ugyanis nem tud beszélni.

Hawking azonban tudományterületének népszerűsítésében is részt vállal, és megírta az *Idő rövid története* című könyvet, amiben a laikusoknak is közérthetően, bonyolult egyenletek nélkül magyarázta el a világegyetem működését. Színészként is bemutatkozott, amikor a Star Trek sorozatban önmagát alakította.

Az évtizedek alatt kitüntetések egész sorával ismerték el munkásságát, a világ legnevesebb társaságainak a tagja. Nekünk azonban kitartásával mutat példát.

Százdi Sztakó Zsolt

Stephen Hawking

Ha már szóba került Stephen Hawking, engedjék meg, hogy másik két, köztünk élő csodálatos embert, alkotót bemutassak, akik életükkel, kitartásukkal legalább olyan példamutatóak, mint az említett világhírű tudós. Cserepes Andrea épp a napokban érte meg negyvenedik születésnapját, Isten éltesse! Százdi Sztakó Zsolt pedig már túl is lépte ezt a kort. Éljen soká! A szerk.

Százdi Sztakó Zsolt

Isten egyszer csak rám gondolt...

A Lévai járásban található, nem egész négyszázötven lelket számláló Százdnek mindene megvan, ami az életet elviselhetővé tudja tenni – szőlőhegye, ősi temploma (a fontossági sorrendet ki-ki rendezze el belátása szerint), citerazenekara, valamint írója és költője, aki ebből a szelíd lankájú, majd a Morda csúcsában magasba szökő tájból nőtt ki. Ő Sztakó Zsolt.

A hegy korát nem tudom; azt viszont igen, hogy a templom 785, a citerazenekar 35, Zsolt pedig kerekén negyvenéves. (A cikk 2007-ben íródott. A szerk.) Hogy személyes adatait pontosítsam: verseit, novelláit Százdi Sztakó Zsolt néven publikálja, mivel a faluja iránti szeretetből, elkötelezettségből felvette annak nevét. Így kereshetik le a világhálón, a „guglin”, s a Liliium Aurum által 2006-ban kiadott, 1552 címet viselő kisregény borítójáról is így köszön vissza ránk.

„Isten egyszer csak rám gondolt, és azóta embernek hívnak!” – írja a Cím nélküli strófák egyikében, s ebben az egyetlen gondolatban sok minden benne van; egyebek közt az is, amit néhai bencés rendi szerzetes barátom ekképp fogalmazott meg: „Isten csak azokat teszi próbára, akiket szeret.” Zsolt életében ugyanis a boldog gyermekkor az első hét évre zsugorodott, majd leverte őt lábáról a kór – máig nem tudják, milyen –, és kómába esett. Úgy tért vissza, hogy mindent teljesen előlről kellett kezdenie, egyebek közt az olvasás és betűvetés mesterségét is.

Amikor csak a szó marad

Úgy esett, hogy a gondos szülőkön, rokonságon, ismerősökön kívül – akik azért elég gyakran betérnek a Morda tövében megbúvó lakba – csak a szó maradt. Kezdetben a kimondott szó, a mese, melynek nem volt se vége, se hossza, mert Zsolt, úgymond, mindenre vevő volt. Delfin-könyvek tömegén rágva át magát (érdekes, minden írástudó ismerősöm ezeken cseperedett; mert annyira jók voltak, vagy mert nem volt más?), jutott el a nagy felismerésig – az orosz irodalomig.

Miért épp az oroszig?

Az oroszok olyasmit tudnak, amit a nyugati ember még nem fedezett fel magának, vagy már rég elfeledett – egyezünk meg néhány mondatban, és soroljuk a „kötelező olvasmányokat”: a Bűn és bűnhődést, A Karamazov testvéreket, A Mester és Margaritát s egyebeket. Zsolt édesapja szerint a lakásban ma is mázsaszámra áll a „nehézirodalom”, s közben Zsolt – túltéve magát a kezdeti négy soros gyermekversikén – is a fajsúlyosabb témák felé fordult. A Hazatérés, a Lebegés, valamint a Most légy erős! címet viselő írásainak témáit az élet árnyékosabb oldaláról kölcsönözte. Az első – hangjáték formájában – egy börtönviselt ember történetét tárja elénk, aki szabadulását követően próbál beilleszkedni a társadalomba. A főhős olyannyira valós, hogy nemcsak neve, hanem lakcíme is van, levelező viszonyban áll Zsolttal, s a szülők szerint tulajdonképp neki köszönheti, hogy nem sodródott ki a perifériára is túlra, és ismét emberi életet élhet. Kezdetben szomorúak voltak ezek a levelek, halálszagúak... Kiváltképp, hogy a hittestvérei is megtagadták tőle a segítséget, ám István lábra állt, s a váci börtönből útja haza, Székelyudvarhelyre vezetett. Nem számolták meg, Zsolt hány karácsonyra küldött neki könyvet a váci címre, de volt egynéhány; az István történetéből írt hangjáték pedig különdíjas lett.

Érdeklik a szélsőséges helyzetek – magyarázza édesanyja fia soron következő hangjátékát, a Lebegést, mely a kábítószeresek zárt, könyörtelen és kilátástalan világába enged betekintést. A legutóbbi, Most légy erős! című pedig azokról a mozgássérült, kerekesszékre kényszerülő fiatalokról szól, akik egyik napról a másikra veszítik el lábuk alól a talajt (képletesen és szó szerint értve is). „Ezzel vagy megtanulsz élni, vagy belepusztulsz – szoktam mondani nekik” – kommentálja Zsolt, mert bár jó tollú krimiírókon nevelkedett, nem kenyerre a szálak túlbonyolítása.

Hogy egy klasszikust idézzek...

„Hogy egy klasszikust idézzek (aki nem én vagyok): Sranda musí by! Magyarra lefordítva ez körülbelül annyit jelent, hogy az élethez tréfa kell. No meg viccérzék, teszem hozzá én, mert az életnek néha állatira durva viccei vannak, mi meg röhöghetünk kínunkban.”

A sorokat Zsolt Egy érzés című novellájából kölcsönöztem, melynek cselekménye egy szanatóriumban vagy gyógyfürdőben játszódik. Főszereplője Csicsó, a balkáni srác, aki a részeg száguldást követően kerül tolókcocsiba. „Rendes esti elfoglaltsága, hogy leissza magát. Képtelen beletörödni a sorsába, és szüksége van a kábulatra. Amúgy kedves srác, igazi déli típus... Állítólag a Jóisten a részek mellé külön őrangyalt rendelt. Négy figyelmeztetés, mielőtt a sors könyörtelenül büntet. Ezen egy kicsit elfilózok. Mit gondolt ez a marha, hogy mindig szerencséje lesz? Hiába, no, ezek a déliek már csak ilyenek, csak a pillanatnak élnek.

Jól lehet így élni. Természetesen nem tolókcocsiban...”

Pöstyénből, Kovácsiból avagy más fürdőhelyről hozta ezt a figurát?

„Ezek a helyek tele vannak ilyen emberekkel – világosít fel –, s következő hanganyagom témája is ide vág. Az arabok. Szeretnék írni róluk, mert torz képet kapunk róluk nap mint nap, de én láttam a jobbik énjüket is. A szabadságukhoz mindennél jobban ragaszkodnak.”

A már említett, egyszerűen csak 1552 címre „keresztelt” kisregény írását 1989-ben kezdte meg. Középpontjában a szülőföld történeti eseményei állnak az Úr 1552. évében, amikor – a drégelyi csatát követően – az Ipoly mentén is török uralom volt. Bár a mű a százdi szerzetesek elrejtett kincse utáni hajszáról szól, olyan ez, mint az alkimista mesterek aranycsinálási receptjei: végső tanulságuk, hogy a kincs az emberben, a szülőföldben van. A többi egyszerű vegytan.

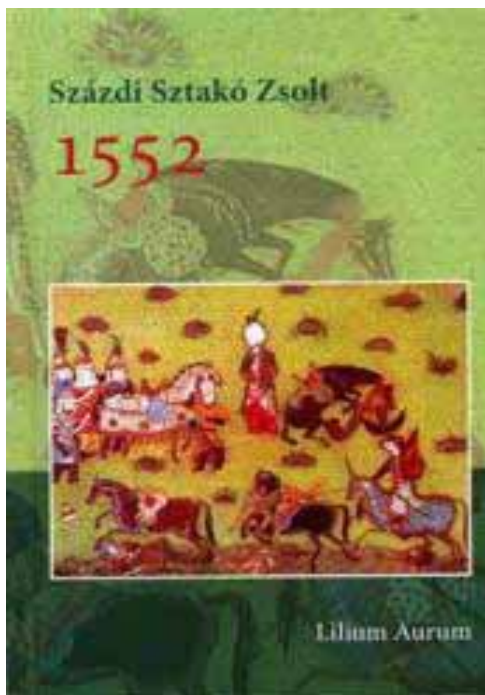
Az Élet mint iskola

Édesapja elmondása szerint Sztakó Zsolt – a Százdi – írógépen kezdett el írni, hihetetlen nehézségek árán, s idejét mindig percre pontosan osztotta be. Délelőtt olvasott, délután a billentyűkkel birkózott. Írásait a Remény, az Irodalmi Szemle közölte, hangjátékait a Szlovák Rádió magyar nyelvű adása sugározta az éterbe. Vallási témájú, bibliai helyzetekre épülő novelláit most renndezi sajtó alá, miközben folyamatosan írja szlovák nyelvű internetes naplóját, melynek főképp sorstársai látják hasznát, mert mindig kell a lelki fröccs. Angolul már megtanult – ez a fürdővárosokban aranyat ér –, most a némettel bajlódik. Elkeseríti, hogy az embereknek egyre kevesebbet jelent a szülőföld, hogy elhidegülnek egymástól, hogy már az írók, költők is klikkeznek, s hogy ismét marja magyar a magyart. Amúgy megy minden rendben a maga útján. . .

Mivel Zsolt 1974-ben egészségi állapota miatt kimaradt az iskolákból, mindössze az elemi első két osztályát tudta elvégezni. Szeretne vizsgát tenni az alapiskolai tananyagból, majd leérettségizni, ám ismerősei közül többen is megjegyezték már: „Neked felsőfokú végzettséged van, s okleveledet az Élet állította ki.” Tanulság? Nincs. . . Hacsak nem az, hogy becsülni és szeretni kell egymásban és magunkban az Embert, aki alkotni akar, mert az igény, hogy szebbé tegye maga körül a világot, talán a legősbibb és legőszintébb késztetés. Százdi Sztakó Zsolt Reggeli imádságát idézve:

Vágyni a jót, a ragyogót,
Tündérszárnyon suhogót.
Elaludni jó puha ágyban,
Álmodni szépen és bátran.
Álmodni egy szebb világot,
Fényt, világosságot.
Tanítani szépre, jóra,
Vigyázni maradandóra.
Óvni lángot, hadd lobogjon,
A világot, hadd forogjon.
Félni Istent büntelenül,
Fáradozni szüntelenül.
Se több, se kevesebb – ennyi. . .

Lőrincz Adrián
[2007. 05. 11.]

Cserepes Andrea (Csandi)

1972-ben születtem Budapesten. Iskoláimat magántanulóként, a középiskolát levelező tagozaton a pécsi Kodolányi János Gimnáziumban végeztem el, 1993-ban érettségiztem.

Eddig kiadott hagyományos és hangoskönyveim:

2005-ben Nagymamám szponzorálásával magánkiadásban, Testvérem és Gyermekei illusztrációival, megjelent első mesekönyvem, „Katicapettyegető Felicián” címmel.

„Algaringa-tó” című novelláskötetem 2006-ban jelent meg.

2007 tavaszán Sólyom Katalin és Köles Ferenc színművészek közreműködésével elkészült a „Csandi Meséi” című meselemezem.

2008-ban kiadattam „Orkánkedd” című mesekönyvemet, mely első könyvem javított, bővített kiadása.

2009-ben megszületett első meseregényem is, címe: „Gomb Oli”. A könyv illusztrációit lelkesen rajzolgató tehetséges gyerekek készítették, akiket internetes rajzpályázat segítségével választottam ki, számos jelentkező közül.

2010-ben meséim különleges válogatása „Hüllőlecke” címmel került webáruházba, Bán Kitti egyedi, színes illusztrációival, kemény kötésben.

Elnyert díjak:

A „Merészlevél, óvakodókavics és kérdőkegyökér” című mesém 2001-ben a Nők Lapja mesepályázatán megosztott, első helyezést ért el.

A „Minőmese” című írásom második díjat kapott a Terasz.hu mesepályázatán, 2002-ben.

Az Új Akropolisz Kulturális Közhasznú Egyesület XI. Történet-, és mesepályázatán „A finomfőzelék igaz meséje” című művem második díjat nyert, 2005-ben.

2006-ban az Új Akropolisz Kulturális Közhasznú Egyesület XII. Történet-, és mesepályázatán a „Hergelvenőtt haraghaj” című mesém nyerte el a második díjat.

2010-ben A VOKE Vasutas Művelődési Ház, a Vasutasok Otthona Pécsi Egyesülete és a MÁV Zrt. Pécsi Területi Képviselete országos meseíró pályázatán a „Ravaszbarrack” című mesém nyerte a második díjat.

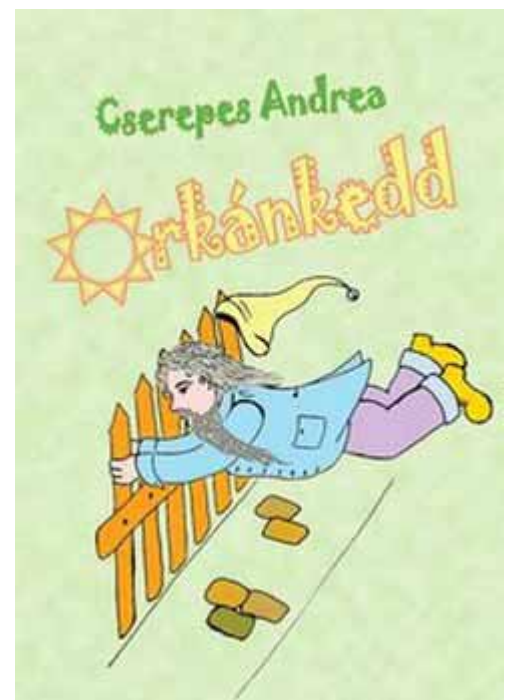
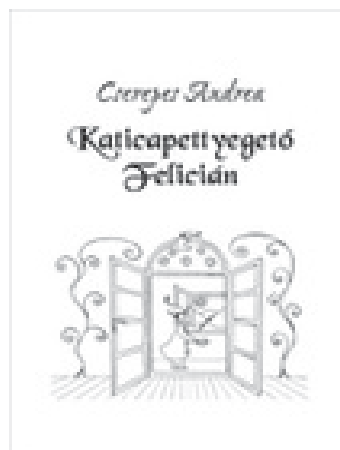
Pécsett élek, manapság főképp az interneten kóborolok és megpróbálom műveimet megismertetni az Olvasókkal.

Csandi könyvei itt kaphatók: <http://adlibrum.hu/csandi>

Az interneten Csandi elérhető itt:

<http://www.google.com/profiles/Cserepes.Andrea>

<http://csandi.blogspot.com>

NÉVJEGY

Név: **Dénesi Ildikó**

Születési hely, idő: Marosvásárhely, 1979. július 1.

Telefon: 0040 74 288 65 65 (0036 70 27 28 29 8)

E-mail: ildikodenesi@gmail.com

Tanulmányok:

Ion Vlasiu Faipari Szakközépiskola- Marosvásárhely

-1993-1996 - asztalos szak

-1998-2000- esti líceum

2009 - 2010- érettségi, lakberendező és bútortervező technikus

Népi Mesterségek és Művészetek Szakközépiskolája - Budapest

-2003-2005 - faműves szak (OKJ)

Universitatea Populara Tg. Mures („Népi Egyetem”) - Marosvásárhely:

-1997-1998-„Néprajz és népművészet”

-2010-2011-„A néprajzi gyűjtés módszertana”

-2011 -„Szakoktató-előadó”

Munkahelyek:

-2001-2002-**Antique shop** -(régiség kereskedelem) –Marosvásárhely - bútór restaurátor

-2004-2005-**NJL-Kft.** – Budapest - fafaragó

-2005- -**Zárka Kft.** – Budapest - ajtó, ablak lamináló szakmunkás

-2006-2007- . **Régi Kapu Bt.** - Budapest - bútór-restaurátor és fafaragó

Egyéb:

www.picasaweb.google.com/ildikodenesi

Hálás vagyok a sorsnak, hogy a fához való ragaszkodásomat nem a szülőktől örökölt műhelyben szereztem, hanem a megtapasztalt élményeknek és a génjeimmel hozott alkotási vágyak köszönhetően.

Képességem kibontakozásában a legtöbbet Bandi Dezső néprajz kutatótól és iparművészől tanultam, aki számomra egy új világot nyitott. Akkor ő vezette a Bolyai Líceumban működő fafaragó kört, ő irányította figyelmemet a népi és tárgyi művészetünk értékei felé: balladák, mítoszok, régi mondák, hitvilágunk ami bennünk él, a meseszerűség, az önkifejezés meglevenítése. Tőle sajátítottam el a sík, dombormű (pásztorfaragás: bot, csanak, mézesbáb-ütőfa, áttört domborfaragás) és a szobrok faragásának technikáit.

Családi nehézségek miatt félbehagytam tanulmányaimat, és kikényszerültem Magyarországra. Tehetségemnek köszönhetően holland támogatással elvégezhettem Budapesten a Népi Játékok és Mesterségek szakiskolájában a faműves szakot.

Bodacz Tibor mesteremtől megtanultam a csont, szaru, spanyolozás, ónöntés, szerszám (kis faragó kés) készítés technikáit. Itt tisztult le bennem az anyag és forma szerkezetének funkciója.

Kezdetől fogva számomra minden új munka egyúttal új kihívás és új öröm. Ugyanazt az izgalmat és lelkesedést élem át ma is, mint első munkám készítésekor.

Munkahelyeimen a fafaragás mellett szakmai tudásom állandó gyarapítására törekedtem. Megtanultam a bútór restaurálás politúrozását és nőtt a gyakorlati készségem a kisebb kézigépek kezelésében.

Mindig örömmel vettem részt az érdeklődési körömnél megfelelően szakmai táborokban és kiállításokon.

Jelentősebbek:

1996 - (16 évesen veszek részt első alkalommal országos kiállításon) Szejké fesztivál - Országos Népművészeti Kiállítás
1998 - Mesterségek Ünnepe (Budapest), ahol a Kecskeméti Naív Múzeum megvásárolta "A paradicsomban" című triptichon domborművem

2003 - cserkész tábor Sályon, ahol segéd fafaragó-oktatóként vettem részt, ezt követte a Jakabszállási tábor, ahol megismerhettem a "nagyokat": Fresh Ottó, Erdélyi Tibor, Orisek Ferenc stb.

2007 - Nemzetközi Kézműves tábor (Békéscsaba), ahol két személyt faragni tanítottam

2007 - Nemzetközi Művésztelep (Tállya) - az itt készített "Kísértés" c. munkám Mailot kastély múzeumba kerül

2007 őszén megalakul "Mézesbáb" csapatunk. Saját receptet találunk ki, amely egyedi formafaragást követel.

Rendszeresen együtt veszünk részt rendezvényeken, kiállításokon és vásárokon, és többször kaptunk már meghívást bemutatóval egybekötött gyerekfoglalkoztatásokra.

Utóbbiak:

2010 augusztus 18-20, Mesterségek Ünnepe (Budapest): bemutatót tartok az ütőfák készítéséről, továbbá részt veszünk a Nemzeti Galéria kiállításán

2010 december 11-12, Grassalkovich kastély (Gödöllő) - gyerekfoglalkoztatást tartok, bemutatom a mézeskalács készítését az ütőfáimmal

2010 december 19, Művelődési ház (Kalocsa) - Fazekas központ: Mézesbábok és ütőfáim kiállítása

2011 február 26, unitárius templom Derzsi János bemutató terme (Marosvásárhely) - néprajzos iskolatársaimmal csoportos kiállítás

2011 július 9, "Erdélyország az én hazám" világalátkozó (Verőce) - Mézesbáb bemutató-vásár

Elismerésül az alábbi díjakban részesültem:

2007 Budapest: "Mézes Mázas Pünkösöd" fafaragó pályázat - I. díj

2008 Kecskemét: Országos Népi Szobrászat pályázat - IV., külön díj

2009 Kecskemét: Országos Mesterségek és Művészetek pályázat - III. díj

Pártfogóim akiktől tanultam:

- Festeu János - első fafaragó mesterem
- Bandi Dezső - néprajzkutató, fafaragó okató
- Asztalos Enikő - néprajz-előadó (0040 36 541 8376)
- Bodacz Tibor - faműves októató (0036 30 8571 761)
- Dr. Bánszky Pál - művészetörténész (0036 76 494 168)
- Petrás Anna - néprajz ismeretek
- Kerékgyártó István - műveszettörténész (0036 30 347 5567)
- Kovács Ernő - asztalos, ütőfa készítő (0036 30 478 7768)

Már lassan 18 éve, hogy ez az út megtartott magának, habár nekem semmit se tettek a tenyerembe, de mégis út. A lehetőségek a lábam elé térdeltek, sokszor lopakodva, sokszor élpengéken lépdelve, de megtanultam járni rajta. A tudást, amit megszereztem, szeretném tovább adni mások számára.

Hitvallásom:

“Őrizzük meg emlékeinket, gyűjtsük össze töredékeinket, nehogy végleg elveszenek, s ezáltal is üresebb legyen a múlt, szegényebb a jelen, s kétesebb a jövő.” (Ipolyi Arnold)

Dénesi Ildikó

Székelelyföldi ütőfás mézesbábok

Termékek Rólunk Kapcsolat

RÓLUNK

2007 óta foglalkozunk az ütőfás mézesbábkészítéssel.

Az ütőfákat Dénesi Ildikó marosvásárhelyi népi faragóművész készíti, aki rendszeresen vesz részt kiállításokon és többször részesült díjazásban.

Az ütőfák és a mézesbábok javarészt a Népi Iparművészeti Bíráló Bizottság által zsűrizett munkák.

Árusítunk környezetünkbeli és nagyobb kézműves vásárokon, valamint megrendelésre is készítünk mézeskalácsokat (teszküvökre, egyéb rendezvényekre, név és születésnapra díszcsomagolásban is).

Székelelyföldi ütőfás mézesbábok

Termékek Rólunk Kapcsolat

Székelelyföldi ütőfás mézesbábok

Termékek Rólunk Kapcsolat

REGENHART ÉVA

E-MAIL: babairezi@gmail.com

MOBIL: 20/351-8655

2696 TERÉNY PETŐFI U. 21.

VECSEREK ILDIKÓ

MOBIL: 20/374-6999

2655 KISECSET PETŐFI U. 37.

BESZÁMOLÓ

Tehetségét a géneknek tulajdonítja A nyolcvanéves fotográfus

Kocsis Iván fotóművész, a váci központú Dunakanyar Fotóklub elnöke nyolcvan éves.

Életút című retrospektív kiállítását, amelyet október 23 –ig láthatott a közönség, a hónap első napján nyitotta meg Fördös Attila, Vác polgármestere. Az alkotó művészi munkásságát Fekete György, a Magyar Művészeti Akadémia ügyvezető elnöke méltatta.

Kocsis Iván alkotó, szervező egyéniség, a Diaporáma műfaj sajátosan magyar stílusának megteremtője, Váci Nemzetközi Diaporáma Fesztiválok rendezője. 1958-tól dolgozik fotósként. Eredeti végzettsége textiltechnikus. 1960-66 között a váci Madách Imre Művelődési Központ művészeti munkatársa volt. 1964-től 1967-ig vendéghallgatója a Magyar Képzőművészeti Főiskola rendkívüli tanárképző tagozatának. 1966-1979-ig a Magyar Iparművészeti Főiskola fotólabor vezetője. 1979-től szabadfoglalkozású fotóművész. 1978-tól tagja a Magyar Fotóművészek Szövetségének, a Magyar Alkotóművészek Országos Egyesületének, amelynek kilenc évig volt választmányi tagja. Elnöke továbbá A magyar Diaporáma és Multivízió Egyesületnek és a Váci Képző-és Fotóművészeti Alapítvány Kuratóriumának.

A több évtizedes pálya során született alkotások között említhető mint köztéri munka, az 1984-ben készült és a váci fedett uszodában látható 17,5x3,3 méter méretű fotómurál alkotása. Képei láthatók a kecskeméti Fotográfiai Múzeumban, Budapesten a Kortárs Fotóművészeti Gyűjteményben, s természetesen a Váci Fotóművészeti Gyűjteményben és több magángyűjteményben is. Szakíró. Fotótörténeti és monográfiai munkái, tanulmányai jelennek meg. Szakkönyv-író. 2000-től 2002-ig a Fotómozaik c. folyóirat munkatársa.

Könyvei: Festőies törekvések a fotográfiában, valamint; A színes fényképezés története-bíborcsigától az autochromig.

A kiállítóteremben beszélgetve azt mondom a mesternek, hogy én itt a munkássága három irányzatát látom a képeim.

Az első a realista, a másik a fotográfika, a harmadikat nem tudom meghatározni, bár szerintem közel áll az elsőhöz, legfeljebb a szakmai látásmódja más. Szépség, humánus és szociális érzékenység a képek, a szociofotó nyelvén is kifejezve.

A hivatást meghatározó életútjáról, olyan részleteséggel beszél, hogy ez által külön várostörténeti fejezetek is íródhatnak.

-Mikor az ember elkezd fotózni, nem véletlen, hogy ezen a pályán akar haladni- mondja azzal folytatva:- Van azonban olyan előzmény, amiről ő nem tud. Mikor megszületünk, géneket veszünk át a szülőktől. Apám egy nyolcgerekes paraszti családból származott. A régi osztály-társadalomban-mert én abban születtem- mindenki próbált egy osztállyal feljebb kerülni. Neki hat elemije volt, meg inasiskolája. De amikor én gyerek voltam, akkor az ő könyvszekrényében többek között Tolsztoj, Dickens, Herceg Ferenc könyvei sorakoztak. Olvasó embernek ismertem. Óriási utat tett meg. Kereskedő lett. A főtéren lévő, úgynevezett elefántos boltot ő vezette tíz inassal, meg segéddel. Rengeteget fejlődött. Ehhez szerintem a gének kellett. Édesanyám egy losonci nemesi családból származott. No, nem a nagynemesek közül. Az én anyai nagyapám könyv és papírkereskedő volt, könyvkötészete is működött, a testvére meg a pékmesterséget folytatta. Én azt gondolom, hogy a nemességet valamiért kapták az ősök. -A géneket én azért is mondom, mert az én édesanyám egy olyan asszony volt, hogy ha választani kellene, akkor én ma is őt választanám. Olyan indíttatást kaptam, hogy az anyám és az apám jó tulajdonságait örököltem, azokat egyesítettem magamban.

Gyerekkoromban még nem tudtam, csak később figyeltem föl arra, hogy én a hangos filmmel születtem együtt. Az mindig nagy hatással volt rám. Renkívüli módon szerettem a mozit. A felnőttek mindig meséltettek engem, hogy mit láttam. Én az elbeszéléseimet úgy tudtam megjeleníteni, hogy csüggték rajtam. Utólag veszem észre, hogy ennek volt egy olyan eredője, ami ide vezetett.

Mindig arra kértem az apámat, hogy karácsonyra mozit kapjak, amivel vetíteni lehet. Egyszer kaptam is egy olyan legolcsóbbat, amin végtelenített filmszalag volt, és mindig ugyanazokat a képeket mutatta. Én meg vágyakoztam a bankigazgató gyerekének a mozija után, amelyik olyan volt, mint az igazi vetítógép. Na mindegy. Vasárnaponként ugyanúgy, mint ahogy már felnőttként a fotóklubban minden hétfőn, akkor a gyerekeknek is vetítettem. Műsort rendeztem a konyhánkban.

A természetet a szőlőskertünkben szerettem meg, ami a képeimen is meglátszik. Vallásos nevelést kaptam. A négy elemi

után bekerültem a piarista gimnáziumba. A piarista tanárok rendkívül jó pedagógusok voltak.-folytatta a mester, megemlítve közülük is a rá nagy hatást gyakorló, természetrajzot tanító Bán Mártont, aki színes filmeket, diákat vetített az utazásairól. Paukert Károly festő-tanár, a rajz tanításával maradt emlékezetes.

Egyik részletből ágazik ki a másik, de minden, mindennel összefügg. Még a háború is, meg a fiatal kori bonyolult és többször ismételt nagyműtét, ami közben és után, legfeljebb egy ideig a gondolkodásra, lelki elmélyülésre és a sok-sok könyv olvasására ad módot, arra viszont nagyon hasznosan.

A háború után kezdődő iparosításkor egy barátja a Fonógyárba hívja dolgozni. Akkor kerül a textilipari, műszaki középiskolába. Erre emlékezve azt mondja:-Az egyik ember ilyen, a másik amolyan. Én a számokkal vagyok midig bajban. Ott meg ez fontos volt. Kerék áttételeket számítani, példákat megoldani. Magyarból, meg történelemből jeles voltam, de a számokból végigpuskáltam az egész műszaki középiskola időszakát. Nos, az ember később megtudja milyen alkat, mi az, hogy humán érdeklődés.

A vallásos nevelés kialakított bennem egyfajta idealizmust. A jóban hívést, jóra törekvést, önuralmat. Ezek az összetevők formálták az én látásmódomat. Tulajdonképpen filmes akartam lenni. Filmrendező. Igen. De jött 1956.

Gyermekkoromban verseket is írtam, meg dalokat. A forradalomban eléggé benne voltam. A helyi, Csokonai Rádióhoz kerestek egy embert, aki írni tud. Engem találtak alkalmasnak.

Itt újabb, ma már történelmi részlet következik, felelősségre vonással, megúszással, de a filmrendezés már nem kerülhet szóba. Egyesületet viszont már 1957-ben sikerül alapítani.

-Ezzel kezdődött el a fotóklub története. A klub 15 éves korában kezdődtek a diaporáma vetítések. Színes képek, áttünések, a témához illő zene. Azóta van már dvd, vannak videokazetták, digitális fényképezőgép és sok más. Marad? Fejlődik? Mi lesz a diaporámával?-kérdem. Mire azt kapom válaszul:

- Mi, akik a régi technikát alkalmaztuk és nem digitalizálódtunk, ma már egész más utakon járunk. A műfajt külföldről hoztam be. Bár azt még azelőtt kitaláltam, hogy tudtam volna, van a világon diaporáma. Lenézett volt. Utazók beszámolóinak tartották. Én megpróbáltam megnevesíteni. Felfigyeltek ránk külföldön is. Meghívtak bennünket a franciaországi Epinalba. Dramaturgiát alkalmaztunk a téma feldolgozásakor. Az áttűnés a diaporáma lényege.

- Sok évig dolgozott szabadúszóként. Hogy lehetett úgy megélni?

- Még most is nehéz. Sokáig azt mondák, hogy a fotó nem művészet. Annyi igazság volt benne, hogy sokáig jobbra amatőrök fotóztak. A festőknek ott van az aukció, ahol a képet megveszik. A fotósoknak eddig nem volt ilyen, de már kezdik csinálni.

-Tizennyolc rangos fotóművész került ki a Dunakanyar Fotóklubból. Többek között Fekete István, Lehotka László, Molnár Ferenc, Robotka János. A leghíresebb Török László, -hallgatom a felsorolást. Aztán megkérdem:

-Tulajdonképpen mit tekint a fotóművészet céljának?

-A gondolatébresztést. Ahhoz, hogy hatni tudjon, a kép bizonyos objektivitást határoz meg. Kicsit elválik a többi művészettől. Van egy csak rá jellemző sajátossága. A hitelessége, ami más művészetekből szerintem hiányzik, mert minden fikció. A fénykép viszont hiteles. Azon ott kell lennie annak, akit fényképeznek, és aki fényképez. A digitalizációval persze ma már szét lehet szedni a képet. A komolyabb művészek ezért nem nagyon szeretik a digitális gépeket. Ma már mindenki kattintgat velük. Ez nem tesz jót a színvonalnak.

Fényképezéskor általában a 17 dines filmek használatosak, hogy éles legyen a felvétel. Én viszont 27 dinnel fotózok, mert így kicsit raszteres, anyagszerű lesz a kép.

-Mi a véleménye a festészet és a fotográfia viszonyáról?

-Erről írok a könyvemben. A reneszánsz korban úgy festettek, hogy az majdnem fénykép volt. Ehhez idő kellett. A fotósoknak meg egy pillanat. Amikor a fotográfia megjelenik, a festő megijed.-Most akkor én mit csináljak? A fotós meg attól kap idegbajt, ha a néző azt mondja a képre:- Ez már majdnem olyan jó, mint egy festmény. Mert a fotósoknak az, ami festményre hasonlít, vacak. Ahogy megjelenik a fénykép, a festészet átalakul. Megjelenik az absztrakt. A nonfiguratív képalkotás. A két művészeti ág kölcsönhatást gyakorol egymásra.

Sok mű készült a pályakezdés óta, de az alkotó még nem pihen. Arról nem is beszélve, hogy ötvenkét fotóstól, közel ezer képes gyűjteménye van a klubnak. Ennek a sorsát is rendezni kell végre.

Kovács T.István

Balról jobbra. Fördös Attila, Vác város polgármestere, Fekete György, a Magyar Művészeti Akadémia ügyvezető elnöke, Kocsis Iván fotóművész, Koltai Ditrich Gábor, grafikus, a váci Madách Imre Művelődési Központ munkatársa.

Fekete György megnyitója

Az érdeklődő közönség (A fotók Cservenák Péter munkái.)

Kocsis Iván (Cservenák Péter fotója)

Kocsis Iván fotója: Kora reggel

BORSI ISTVÁN

November, az élők és holtak nagy napjai

Drága Társam! Tévedtem, hogy egy évvel korábban örökre búcsúzkodtunk egymástól! Talán sohasem válunk el! Hitvesként ugyan kiléptél az életemből és a testedből is. Annak szürke és élettelen része már a temetőben nyugszik. Az, mi benned ma is élő, e percben is megérinti a lelkemet. Múzsaként most kaptál igazi erőt és szabadságot!

Talán nem csak mi, az élők emlékezünk a halottakról így, november elején. Talán odaát másként köszöntenek minket ekkor. Mi rendbe tesszük a temetőket, s szereteteink sírjára mázsás köveket helyezünk.

Odaát pedig azon vannak a Tükörvilág bentlakói, hogy a minket nyomasztó mázsás köveket elgördítsék az itt élő hozzátartozóik szívére és vállára!

Ma azt sugallod, hogy mily egyszerű magyarázatod van a mostani létezésedről.

Szívesen hallanálak, miként tettem egy évvel ezelőtt, de már csak észlelek, valahol itt belülről.

Ez az észlelés azt közli, hogy rengeteg hasonlat lehetséges. Azonban csak egy a tökéletes, mégpedig az, melyet az adott pillanatban, teljességben megérték.

Mindenkiről készült már fénykép, vagy netán filmes felvétel is.

Látvány adódik a testi önvalónk 3 dimenziós egészéről, de a technikai kép „más”-t rögzít, az egyszerűbb 2 D-s változatot. Így teszi nyomtatott képeken, vagy mozgó filmekben.

Kevés darabszám, vagy sok másolat oly lényegtelen. Egyedül a látvánnyal való találkozás során létrejött átfogó, belső kapcsolatot; *az emlékezés élménye kapcsol össze engem Veled!*

Azzal, aki valóban vagy. Még most is!

A rólad készült fotó úgy működik, mint egy biztonsági kulcs, mely megnyit egy rejtélyes belső szobát, hol fellelem a valódi Lényegedet!

A tested - míg mellettem éltél - nem volt más, mint egy 3 D-s lélek-ző mozgókép. Különös, szinte igaznak tűnő test-formád elismerésre méltó volt! De ez a körbejárható, langyosnak tapintható „kópia” csak azért volt itt előttem, hogy felidézze a valódi Lényegedet!

Tenmagadból, a Lényegedből tudtál tisztán szeretni, s én is őt imádom változatlanul – benned!

Elveszett képek, levetett testek. Egyre megy! Mindnyájan csak „faragott képek”!

Nem imádtam a faragott képedet!

2 D-s, 3 D-s, vagy 4 D-s látvány csupán eszköz, melyekre rátekinteni csupán egy szertartás volt, hogy eljuthassak hozzád.

Eljutni színed elé, s felfedezni azt, Aki Vagy!

Imádtam benned Istent!

Elmentél... Ágyam hűvösebb, de szívem azóta mégis forróbbá lett.

Lásd, Kedvesem! Kihűlt utánad már a kényelmes hálólhelyed.

Régebben úgy hittem, nem bírom el majd a hiányod. Eltűnőben volt az, melyet leginkább „otthon melegségeként” neveztem.

Mára - némi segítséggel - nekem dolgom mindazt elővarázsolni, mely természetből fogva a Te részed volt.

Mikor már csak szavak nélkül üzentél, megérttetted velem, hogy miért nem roskadok meg a bánattól.

Tudattad úgy, hogy a háziasszonyok is megértik: - ha a tűzhelyen marad soká a teavíz, fogyni látszik, majd eltűnik a szemünk elől. Tényleg meg is semmisült volna?

A víz továbbra is jelen van, de milliószor finomabb, érzékibb és tágasabb.

Csupán kiszabadult az ő kicsiny tégelyéből, hogy kíváncsian szétáradjon az otthonokban.

Illó pára beszívódik a falakba, szobapáfrány levelébe, finom fátylat borít a falitükörre, sőt, a lélek-zettel együtt átjárja a tüdőt is.

Súgva figyelmeztetsz; ha lakásodban egyszer megengedően kitérő ablakodat, a korábbi vízből született pára a szelek útján járva ismét átöleli az egész világot!

Miként követhetlek, mond? Oly egyszerű - mondod: be kell csukni szemünket, és a szívünket kell szélesre tárni, hogy - a saját belső fényünk által - egy atomnyi maradványból is megalkossuk az élő hologramot. Mégpedig a láthatótól is valósabbat!

Mit is köszönhetek Neked, az emlékezés napján? Segítettél abban is Kedvesem, hogy férfiként is megérthessem a női élet lényegét!

Ó Te, ki voltál, és ti Nők, e Föld gondnokai! Ti képesek voltatok mindig befogadni ezeket a finom parányi-parányi szubsztanciákat, majd kézimunkáitok által ismét formákba öntve őket otthonossá díszítettétek házainkat, vagy nemzéssel e magtól fogantatva, az újként beérkező pára-lélekkel feltöltekezve váltatok áldottá.

Mi férfiak - titeket figyelvén - olykor már feleszmélünk, látjuk varázserőtetek, de követni benneteket mégsem tudhatunk. Meghajlok ismét az Ég bölcsessége előtt! A Férfi és a Nő oly természetes egyszerűséggel simul egymásba, mint az imákban összekulcsolt kezek az ujjaink.

Házat és Hazát a nemző, a Férfi teremt!

Otthont és a Hont csak a Nő adja a családnak és a Nemzetnek!

Ha egy országban a Nő boldogtalan, ott mindenki hontalan!

Megint itt vagy! Nagyszerű, hogy már nem kell másolat rólad, elég csak a bennem feltisztult emlék. Emlék, Lényed fénytel telt napjainak sodráról, éveidnek soráról, melyet boldogan együtt töltöttünk egymással.

Az Egy, a Mással!

Érzem, hogy Lényeged most is itt van, s így már nem vagyok egyedül!

Hálás vagyok Neked, mert az emberi magányom vitathatatlan ürességét ma átlényegítéd jelenléteddel!

Kérlek! Segíts Te, és mindazon szeretett Ős, ki odaát van, hogy a bennetek érlelt esszenciát ne csak évente egy napon, a Halottak napján áramoltathassam belé ebbe a világba!

PÁLYÁZATOK

Pályázat - Jókai-díj 2012

A Jókai Közművelődési és Múzeum Egyesület (Rév-Komárom, Szlovákia) és a Falvak Kultúrájáért Alapítvány Jókai Emlékbizottsága (Budapest, Magyarország) pályázatot hirdet :

1. Pályázat címe: Jókai – díj 2012
2. A pályamunkák beérkezési határideje: 2011. október 31.
3. **A pályázatról:**

a) Az irodalmi pályázat 2011. évi témája: **Jókai hírlapjai**

b) Pályázni nyomtatásban meg nem jelent szépirodalmi írással – prózával, vagy tanulmánnyal lehet, melynek terjedelme nem haladhatja meg a 25 db A4-es oldalt, de legalább 10 oldalas, 12-es betűmérettel és másfeles sortávolság használatával, amelynek közlési jogával a szerző rendelkezik.

c) A pályázat jeligés. A pályaműhöz külön, zárt borítékban csatolandó szerzőjének neve, lakcíme, e-mail címe, telefonelérhetősége, s nyilatkozata arról, hogy a pályamű nyomtatásban még nem jelent meg. Ezen a borítékon kérjük feltüntetni a pályázó jeligéjét. A külső borítékra kérjük ráírni: „Jókai – díj, pályázat”

d) A pályázatokat egy nyomtatott példányban, minden oldalán jeligével ellátva és digitális formában (WORD) CD-n kell benyújtani az alábbiakban megadott címre.

e) Egy szerző csak egy művel vehet részt a pályázaton. A pályázati kiírásnak nem megfelelő pályázatok értékelésre nem kerülnek.

f) A döntés és értékelés: A legmagasabb értékelést kapott művek közül az alapítók által felkért nemzetközi bírálóbizottság legkésőbb 2012. január 22-ig hozza meg döntését.

g) A Jókai-díj tárgyasult formája Jókai Mór kezének márványlapon elhelyezett festett gipszmásolata.

h) Az elismerés 2012 februárjában, Jókai Mór születésnapja alkalmából Rév-Komáromban kerül átadásra.

i) A bírálóbizottság véleményét figyelembe véve a díjazott, legszínvonalasabbnak ítélt írásokból évkönyv kiadására is sor kerülhet. A díjnyertes és minősített oklevelet elért pályázók írásainak első felhasználási joga az alapítókat illeti, amely a Jókai díj 2012 antológiában való megjelentetést tartalmazza.

j) A nem díjazott szövegeket az alapítók nem őrzik meg, s nem küldik vissza.

k) A Jókai-díjat elnyert pályázó három éven belül nem nyerheti el újból a díjat, írása megjelenhet az évkönyvben.

Levélcím: Jókaiho všeobecnozdruženie - Jókai Közművelődési és Múzeum Egyesület, Valchovnícka 2 (Csapó u. 2), 945 01 Komárno, Szlovákia, illetve Falvak Kultúrájáért Alapítvány 1134 Budapest, Gidófalvy út 29., Magyarország

A rétsági Spangár András Irodalmi Kör pályázatot hirdet a vers és prózaírók részére.

A pályázaton korhatár és a témakör megkötése nélkül, minden alkotó részt vehet. Kizárólag máshol meg nem jelent írásművekkel lehet pályázni! Az írásokat digitálisan is kérjük mellékelni. A pályázatok terjedelme nem haladhatja meg az öt gépelt oldalt. (Word, Times New Roman, 1,5 sortáv.) A jeligés pályázatok mellé, zárt borítékban kérjük mellékelni a jelige feloldását. Egy jeligéhez maximum három írásmű tartozhat.

Az írásművek leadási határideje:

2012. január 15.

**Cím: Spangár András Irodalmi Kör - Városi Művelődési Központ
és Könyvtár**

2651 Rétság, Rákóczi út 26., Pf.: 24.

A legjobbnak ítélt alkotás elnyeri a díszes kivitelű Spangár András emlékplakettet és a hozzá járó oklevelet. Az arra érdemes írásokat megjelentetni tervezzük a Kör 2012. évi antológiájában és a Kör honlapján is.

Mély fájdalommal tudatjuk mindazokkal, akik ismerték és szerették, hogy

PÁL JÓZSEF

volt országgyűlési képviselő,

Nógrád megye és Salgótarján irodalmi és kulturális életének meghatározó alakja, számos kitüntető cím birtokosa, többek között kétszeres Madách-díjas író, költő

2011. október 24-én, 61 éves korában elhunyt.

Temetése október 29-én (szombaton) 13 órakor lesz a salgótarjáni régi temetőben.

Egyben köszönetet mondunk mindazoknak, akik utolsó útjára elkísérik.

A GYÁSZOLÓ CSALÁD

Gyászjelentés a Nógrádi Hírlapból

E havi számunk szerzői:

Ács Bódog (Barót, Háromszék Vm. 1942) Pápa, író,
nyugalmazott honvédtiszt

Barna Krisztina (Balassagyarmat, 1992) Rimóc,
tanuló, meseíró

Borsi István (Budapest, 1957) Diósjenő, szellemi
szabadfoglalkozású, író

Csáky Károly mkl. (Kelenye, 1950) Ipolyság,
helytörténész, költő, tanár, néprajzkutató

Elbert Anita () Veszprém, tanár, író, költő

Hörömpő Gergely (Kisvác, 1945 - Kisvác, 2007)
református lelkész, költő

Ketykó István (Szügy, 1946) Verőce, nyugdíjas
köztisztviselő, költő

dr. Koczó József (Peröcsény, 1950) Vámosmikola,
helytörténész, ny. iskolaigazgató

Kovács T. István (Füzesgyarmat, 1935) Vác, újságíró,
író

Kő-Szabó Imre (Orosháza, 1936) Vác, író

Petrozsényi Nagy Pál (Kolozsvár, 1942) Kecskemét,
tanár, író

Pongrácz Ágnes (Balassagyarmat, 1968) Szanda,
tanár, költő

Pribojszky Mátyás (Okány, 1931) Tata, író

Szajbely Zsolt (Balassagyarmat, 1987) Rétság, költő,
író, előadó

B. Tóth Klára (Budapest, 1955) Budapest, költő,
restaurátor

H. Túri Klára (Győr, 1939) Tata, író, költő

Székács László (Budapest, 1946) Budapest,
nyugdíjas mérnök, költő

Százdi Sztakó Zsolt (Ipolyság, 1967) Százd, író

Végh Tamás (Gödöllő, 1960) Isaszeg, költő, nyomdász

Impresszum:

Alapító-szerkesztő:
Karaffa Gyula

Helytörténet:
Végh József mkl.

Képzőművészet:
Konczili Éva

Szerkesztőség címe:
2645. Nagyoroszi, Petőfi út 19

Telefon:
+3630-383-5385

Email cím:

[karaffagy@gmail.com](mailto:karaffagy@freemail.hu)

hgev@freemail.hu

Weblapok:

www.karaffamese.freewb.hu
www.karaffagy.freewb.hu
www.karaffaboros.freewb.hu

**Terjesztés kizárólag PDF
formátumban.**

**Internetes lapunkra is vonatkoznak a szerzői
jog védelmének szabályai, ezért a Börzsönyi
Helikonban megjelent bármilyen anyag más
felületen, lapban való felhasználásához az
érintett Szerző
előzetes engedélye szükséges!**

Marokszedő (Dénesi Ildikó faragványa)